

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
2017-YL-064**

**GENÇ İŞSİZLİĞİ SORUNU: TÜRKİYE-AB
KARŞILAŞTIRMASI**

**HAZIRLAYAN
Hicran ÇOBAN**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Funda ÇONDUR**

AYDIN-2017

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hicran ÇOBAN tarafından hazırlanan “Genç İşsizliği Sorunu: Türkiye-AB Karşılaştırması” başlıklı tez, 10.07.2017 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

Ünvanı,	Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan :	Doç. Dr. İsmet ATEŞ	ADÜ	
Üye :	Yrd. Doç. Dr. Funda ÇONDUR	ADÜ	
Üye :	Yrd. Doç. Dr. Nurcan SÜKLÜM	HİTÜ	

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans Tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun ..... Sayılı kararıyla ..... tarihinde onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

Enstitü Müdürü

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.../2017

Hicran ÇOBAN

ÖZET

GENÇ İŞSİZLİĞİ SORUNU: TÜRKİYE-AB KARŞILAŞTIRMASI

Hicran ÇOBAN

Yüksek Lisans Tezi, İktisat Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Funda ÇONDUR
2017, 119 sayfa

Eğitimli işsizlik günümüzde gençler arasında yaygınlaşan ve çözüm üretilmesi gereken önemli bir sorundur. Genel olarak işsizlik Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin değil, gelişmiş AB üyesi ülkelerin veya pek çok gelişmiş dünya ülkelerinin de en önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Türkiye OECD ve Avrupa Birliği ülkeleri arasında diplomalı işsizlerin yüksek düzeyde olduğu bir ülke olarak dikkat çekmektedir.

Türkiye’de işsizliğin azaltılmasında eğitimin rolü büyüktür. İşsizlik sorunu için yapılan çalışmalar, işsizliği bir miktar azaltmaya yönelik adımlar atılmasını sağlasa da işsizliğin tam olarak bir çözüme kavuşturulması sağlanamamıştır. İşsizlik konusunun gündeme gelmesinin sebebi işsizliğin toplumsal ve ekonomik etkileridir. İşsizliğin özellikle topluma olan ekonomik etkisi büyük önem taşımaktadır.

Bir ülkenin gelişmişlik seviyesine bakılırken değerlendirilen en önemli ölçütlerden biri de eğitimidir. Eğitim tüm ülkeler açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan çalışmalar eğitim ile işsizlik arasında bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Öyle ki eğitim, işsizlik riskini düşürerek ekonominin geneline olumlu bir katkıda bulunmaktadır. Eğitimle ilgili yanlış kararlar pek çok ciddi sonuçlara neden olabileceği gibi eğitime yapılan doğru yatırımlarda büyümeyi destekleyerek daha fazla iş potansiyeli yaratabilir.

Çalışmada eğitim ile işsizlik arasındaki ilişki değerlendirilmiş olup, eğitimli genç işsizliğe neden olan faktörler ve ortaya çıkan ekonomik sosyal ve toplumsal sorunları ve bu sorunları önlemek için uygulanan ekonomi politikaları incelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise Türkiye ile Avrupa Birliği eğitimli işsizliğin karşılaştırmasına yer verilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: İşsizlik, Genç İşsizliği, Aktif ve Pasif İstihdam Politikaları.

ABSTRACT

THE YOUTH UNEMPLOYMENT PROBLEM: TURKEY-EU COMPARISON

Hicran ÇOBAN

M.sc. Thesis, at Economy

Supervisor Yrd. Doç.Dr. Funda ÇONDUR

Educated unemployment is an important problem that is becoming widespread among young people today and needs to be solved. In general, unemployment has become one of the most important problems of developing EU countries, as well as developing countries, as well as developing countries like Turkey. Turkey stands out as a country with a high level of diplomatic unemployment among OECD and European Union countries.

The role of education in reducing unemployment in Turkey is great. Studies on the unemployment problem have made it possible to take some steps towards reducing unemployment, but it has not been possible to get a complete solution to the unemployment. The reason for the unemployment issue is the social and economic effects of unemployment. The economic impact of unemployment, especially the collective, is of great importance.

Education is one of the most important criteria evaluated when looking at the level of development of an country. Education is of great importance for all countries. Studies show that there is a link between education and unemployment. So much so that education has a positive impact on the overall economy by lowering the risk of unemployment.

Misconceptions about education can lead to many serious consequences, as well as creating more business potential by supporting the growth of educated right investments. The relationship between education and unemployment in the study has been assessed and the factors causing the educated youth unemployment and the economic social and social problems that have arisen and the economic policies applied to prevent these problems have been examined. The last part of the study included the comparison of Turkey and European unemployed unemployed.

KEY WORDS: Unemployment, Youth Unemployment , Active and Passive employment policies

ÖNSÖZ

Tüm çalışmalarında öneri ve eleştirilerini esirgemeyen, her konuda yol göstericiliği ve değerli tavsiyeleri ile yardımlarını ve desteğini gördüğüm danışmanım Yrd. Doç. Dr. Funda ÇONDUR'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Gerek tez çalışmam süresince gerekse tüm hayatım boyunca desteklerini ve sabırlarını benden esirgemeyen, maddi manevi haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme de sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunuyorum.

Hicran ÇOBAN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
ÖNSÖZ	xi
SİMGELER DİZİNİ.....	xvii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xix
TABLolar LİSTESİ.....	xxi
GİRİŞ	1
1. İŞSİZLİK KAVRAMI VE TEORİK ÇERÇEVESİ.....	3
1.1. İşsizliğin Tanımı.....	3
1.2. İşsizlik Türleri	5
1.2.1. Açık İşsizlik	6
1.2.1.1. Arızlı (Geçici) işsizlik	7
1.2.1.2. Mevsimsel işsizlik.....	8
1.2.1.3. Konjonktürel (Dönemsel) işsizlik	11
1.2.1.4. Teknolojik işsizlik.....	11
1.2.1.5. Yapısal işsizlik	12
1.2.2. Gizli İşsizlik	14
1.2.3. Sürekli Durgunluk İşsizliği	15
1.3. İşsizlik Sorununa İlişkin Teorik Yaklaşımlar.....	16
1.3.1. Neoklasik Yaklaşım	17
1.3.2. Keynesyen Yaklaşım.....	18
1.3.3. Yeni Yaklaşımlar.....	20
1.3.3.1. İçerdekiler dışardakiler teorisi.....	20

1.3.3.2. İş arama teorisi	21
1.3.3.3. Yaşam süreci teorisi	23
2. GENEL OLARAK GENÇ İŞSİZLİK KAVRAMI	25
2.1. Genç Kavramı.....	25
2.2. Genç İşsizliğin Tanımı	26
2.3. Genç İşsizliğine Neden Olan Faktörler	27
2.3.1. Toplam Arz ve Talep Yetersizliği	29
2.3.2. İşgücü Piyasası Politikalarının Yetersizliği	30
2.3.3. Eğitim Sistemlerinin Yetersizliği	31
2.3.4. Ücret Politikaları ve Asgari Ücret Uygulamaları	32
2.3.5. Gençlere Yönelik Nitelikler ve Eğitimli İşsizler	33
2.3.6. Gençlerin Piyasaya İlk Kez Giriş Yapmaları	34
2.4. Genç İşsizliğin Ortaya Çıkardığı Sorunlar	35
2.4.1. Ekonomik Sorunlar.....	36
2.4.2. Sosyal Sorunlar.....	38
2.4.3. Psikolojik Sorunlar	39
2.5. Eğitimin Önemi ve Eğitimli Gençlerin Çalışma Hayatına Geçişi	42
2.5.1. Çalışma ve Nitelikli İşgücü	43
2.5.2. Eğitimin İşgücüne Yansıması.....	44
2.5.3. Mesleki Yönlendirme ve Nitelikli İşgücü Yetiştirmede Üniversitelerin Rolü	44
2.5.4. Gençlerin Çalışmaya Karşı Tutumları.....	46
2.5.5. Eğitim ile İşsizlik Bağlantısı	46
2.5.6. Eğitim Talebi ve Arzı	47
2.6. Genç İşsizliğe İlişkin Seçilmiş Literatür	47
3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE EĞİTİMLİ İŞSİZLİK SORUNU VE İŞSİZLİKLE MÜCADELEDE UYGULANAN POLİTİKALAR	50

3.1. Dünyada İşsizlik Sorunu	50
3.2. Türkiye’de İşsizlik Sorunu	55
3.2.1. Kurumsal Olmayan Nüfusun İşgücü Durumu	55
3.2.2. Cumhuriyet’ten Günümüze İşsizlik Durumu	57
3.2.3. Genç İşsizlik	58
3.2.4. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik	59
3.2.5. İş Arama Süresine Göre İşsizlik ve İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri	64
3.3. İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Politikalar	70
3.3.1. Pasif Politikalar	71
3.3.1.1. İşsizlik sigortası	72
3.3.1.2. İşsizlik yardımı	72
3.3.1.3. Kıdem tazminatı	73
3.3.2. Aktif politikalar	74
3.3.2.1. İstihdam artırıcı sübvansiyonlar	74
3.3.2.2. Kendi işini kuranlara yardım programı	75
3.3.2.3. Mesleki eğitim programları	76
3.3.2.4. Gençlere yönelik programlar	77
3.3.2.5. Girişimcilere sağlanan yardımlar	78
3.4. Nitelikli Genç İstihdam Yaratma	78
4. AB ÜLKELERİ VE TÜRKİYE’DE GENÇ VE EĞİTİMLİ İŞSİZLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	81
4.1. Avrupa Birliği ve Türkiye’de İşsizlik	81
4.2. AB ve Türkiye’de Genç İşsizliği	82
4.2.1. Avrupa Birliği ve Türkiye’de Cinsiyet Ayrımına Göre Genç İşsizliği	84
4.3. Avrupa Birliği ve Türkiye’de Eğitim Seviyesine Göre İşsizlik	87
4.4. Türkiye’de ve Avrupa Birliği’nde Eğitim Durumlarına Göre İstihdam	91
4.5. Eğitim Harcamaları	95

4.6. Çalışmayan Eğitim ve Öğrenim Görmeyen (Neet) Gençler.....	96
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	101
KAYNAKLAR.....	105
ÖZGEÇMİŞ.....	119

SİMGELER DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
EUROSTAT	: Avrupa Topluluğu İstatistik Ofisi
GAN	: Küresel İş Başında Eğitim Ağı
GSYİH	: Gayrisafi Yurtiçi Hasıla
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
ISCED	: Uluslararası Eğitim Sınıflandırma Standardı
İşKUR	: Türkiye İş Kurumu
NEET	: Çalışmayan Eğitim ve Öğrenim Görmeyen Gençler
OECD	: Ekonomik Kalkınma Ve İşbirliği Örgütü
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TİSK	: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. İşsizlik türleri	5
Şekil 3.1. 15-24 yaş arası eğitim durumuna göre işsizlik oranları	61
Şekil 3.2. Türkiye’de Cinsiyete Göre İşgücüne Katılım Oranları	70
Şekil 4.1. Genç işsizliğin grafiksel gösterimi 2017	84
Şekil 4.2. Cinsiyet ayrımına göre genç işsizlik oranları	86
Şekil 4.3. Genç ve toplam işsizlik oranlarının grafiği (2007-2016) %	86
Şekil 4.4. Türkiye ve AB Ülkelerindeki Neet oranları (2015)	99

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Genç işsizliğinin yüksek olmasının nedenleri.....	28
Tablo 2.2. Dünyada ve Türkiye’de genç işsizliğe ilişkin yapılmış seçilen bilimsel çalışmalar	48
Tablo 3.1. Seçilmiş OECD ülkeleri ve Türkiye toplam işsizlik oranları (2007-2016) (%)......	51
Tablo 3.2. Seçilmiş OECD ülkeleri ve Türkiye’de yıllara göre genç işsizlik oranları (2007-2016) (%)......	52
Tablo 3.3. OECD ülkeleri ve Türkiye’de 25-64 yaş grubu eğitim seviyesine göre işsizlik oranları (2015).....	54
Tablo 3.4. Kurumsal olmayan nüfusun işgücü durumu (15+yaş) (2007-2016) (%)	56
Tablo 3.5. Cumhuriyet’ten günümüze Türkiye’de işsizlik oranları (1923-2017) ..	57
Tablo 3.6. Türkiye’de 15-24 yaş grubuna göre temel işgücü verileri (2007-2016) (%).....	59
Tablo 3.7. Türkiye’de 15 yaş ve üzeri eğitim durumuna göre işsizlik oranları (2007-2015) (%).....	60
Tablo 3.8. 15-24 yaş arası eğitim durumuna göre işsizlik oranları (2007-2016) (%)	61
Tablo 3.9. 15-24 yaş arası kadın eğitim durumu ve dönemlere göre işsizlik oranları (2007-2016) %	62
Tablo 3.10. 15-24 yaş grubu erkek eğitim durumuna göre işsizlik oranları (2007-2016) (%).....	63
Tablo 3.11. İşgücüne dahil olmayan gençlerin nedenleri (2015-2016) %	65
Tablo 3.12. İstihdamda olanları aldığı eğitim seviyesine göre işe katkısı (2016) (%).....	67
Tablo 3.13. Cinsiyet ayrımına göre eğitim seviyesinin işe katkısının oranları (2016) (%)	68
Tablo 3.14. Cinsiyet ayrımına göre eğitim seviyesinin işe katkısının oranları (2016) (%)	68

Tablo 3.15. Türkiye’de 15-24 yaş arası cinsiyete göre işgücüne katılım oranları (2007-2016)	69
Tablo 3.16. Pasif politikalar(gelir desteği sunan politikalar)	71
Tablo 4.1. AB ve Türkiye’de cinsiyetlere göre toplam işsizlik oranı (2006-2015) %	81
Tablo 4.2. Avrupa Birliği ve Türkiye’deki genç işsizlik oranları (15-24) /(2007-2017) %	83
Tablo 4.3. Avrupa Birliği ve Türkiye’de erkek genç işsizlik oranları (2007-2016) %	84
Tablo 4.4. Avrupa Birliği ve Türkiye’de kadın genç işsizlik oranları (2007-2016) %	85
Tablo 4.5. Seçilmiş yaş gruplarına göre nüfusun eğitim durumuna göre dağılımı (2015)	88
Tablo 4.6. Türkiye ve Avrupa Birliğinde eğitilmiş işsizlik oranları (1) (25-64) (2015)	89
Tablo 4.7. Eğitilmiş işsizlik oranları(2) (25-64) 2015 %	90
Tablo 4.8. Avrupa Birliği ve Türkiye’de eğitim durumuna göre işsizlik oranları (2007-2016) %	91
Tablo 4.9. Türkiye ve AB ülkelerinde eğitim seviyesine göre istihdam oranları (1) (25-64) (2015) %	92
Tablo 4.10. Eğitim seviyesine göre istihdam oranları(2) (25-64) (2015) %	92
Tablo 4.11. AB ve Türkiye’de cinsiyete göre toplam istihdam oranı (2006-2015) %	93
Tablo 4.12. AB ve Türkiye’de eğitim seviyesine göre istihdam oranları (2007-2015) %	94
Tablo 4.13. Fonksiyonel sınıflandırmaya göre ve yıllar itibariyle eğitim harcamalarının GSYH’ye oranı 2016 %	95
Tablo 4.14. Gençlerin Neet oranları 2015 %	97
Tablo 4.15. Erkek NEET oranları	98
Tablo 4.16. Kadın NEET oranları 2015 %	98

GİRİŞ

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin uğraştığı en önemli sosyal ve ekonomik sorunların başında işsizlik olgusu gelmektedir. Ülkeler özellikle teknoloji bakımından gelişirken üretim sistemleri değişmekte ve işgücünün de bunlara ayak uydurması zorlaşmaktadır. Giderek artan nüfus işgücünü artırmakta ve istihdam sorunu yaşanmasına neden olmaktadır. Türkiye 1960'lı yıllardan beri hemen her dönemde görülen yüksek işsizlik oranlarıyla mücadele etmek zorunda kalan bir ülkedir. Özellikle 1980'li yıllarda küreselleşme ve teknolojik ilerleme nedeniyle artan işsizlik 2001'de yaşanan kriz ile birlikte daha da derinleşmiş ve krizden sonra istihdamda toparlanma süreci çok yavaş ve sınırlı olmuştur.

Türkiye ile Avrupa Birliği ülkeleri arasında işsizlik bakımından birçok farklılık bulunmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde gençlerin eğitimi arttıkça işsizlik oranlarının düşmesine rağmen Türkiye'de bu ilişki tam tersine işlemektedir. Türkiye'de yeni mezun gençler iş bulma sıkıntısı yaşamaktadırlar. Türkiye'de gençlerin niteliklerinin işgücü piyasasının ihtiyaçlarıyla uyuşmaması veya iş dünyası hakkında bilgi verecek rehberlik ve iş bulma politikalarının yetersizliği gençlerin iş bulma sorunlarının başında gelmektedir. Demografik yapısı itibariyle genç bir ülke kabul edilen Türkiye'de ekonomik büyüme oranları gençlerin istihdam oranlarına yansımamakta, her yıl işgücüne dâhil olan yüzbinlerce genç yeni istihdam olanakları yaratılamaması nedeniyle işsiz kalmaktadır. Yeni işler yaratılamaması eğitim ve istihdam arasındaki ilişkinin sağlıklı bir biçimde kurulamaması eğitilmiş işsiz ordusu meydana getirmektedir.

Eğitim bireylere nitelik ve saygınlık kazandırmaktadır. Bunun yanı sıra eğitim; ülkelerin ekonomilerine de etki etmektedir. Üniversite eğitimi birçok alanda gençleri eğitimden geçirerek iş dünyasına hazırlamaktadır. Ancak günümüzde üniversite eğitimi alan gençler arasında işsizlik oldukça yüksektir. Üniversite sayısı çok olmakla birlikte üniversite eğitiminin gençleri iş dünyasına hazırlayacak niteliklere sahip olmamasından dolayı eğitilmiş işsizlik meydana gelmektedir. Eğitilmiş işsizliğin azaltılması için uygulanan işgücü piyasası politikalarıyla bu soruna çözüm aranmaya çalışılmaktadır. Nitekim bir ülkenin büyümesi ve gelişmesi için eğitilmiş bireylerin ülkeye olan katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Çalışmanın amacı Türkiye'de genç ve eğitilmiş işsizlik sorununun nedenlerini ortaya koymak, işsizlik sorununu gidermek için uygulanan

politikaların ve eğitimli işsizliğin Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ayrımı hakkında bilgi vermektir.

Çalışmada tündengelim yöntemi kullanılıp literatür taraması yapılmıştır. Çalışmaya ilişkin veriler OECD, TÜİK veri tabanlarından derlenmiş ve karşılaştırmalı tablo analizleri yapılmıştır.

Çalışmada öncelikle, işsizliğin kavramsal çerçevesine yer verilmiştir. Sonraki bölümlerde işsizliğin nedenleri, sonuçları ve çözüm yolları hakkında bilgi verilmektedir. İşsizliğin sosyal ve toplumsal boyutunun ne olduğu konusunda bir durum tespiti yapılmış ve işsizlikle mücadele etmek için geliştirilen aktif ve pasif istihdam politikalarına yer verilmiştir. İşsizliği azaltmak ve işsizlik sonrasında oluşabilecek olan olumsuz etkileri en düşük düzeyde tutmak amaçlı oluşturulan bu politikaların Türkiye açısından önemi çok büyüktür. Sonraki bölümlerde Türkiye ile Avrupa ülkeleri arasındaki eğitimli işsizlik durumu değerlendirilerek ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve eğitim seviyelerindeki farklılıklar ortaya konulmuştur. Hiç şüphe yok ki eğitim bir ülkenin refahı ve gelişmesi açısından çok önemlidir. Güçlü ve gelişmiş bir ülke için eğitim seviyesinin artırılması ve diplomalı işsiz oranının düşürülmesi gerekmektedir.

1. İŞSİZLİK KAVRAMI VE TEORİK ÇERÇEVESİ

Gelişmekte olan ülkelerin ve Türkiye'nin ve en önemli sorunlarının başında işsizlik problemi gelmektedir. Ülkelerde ekonomik olarak yaşanan darboğazlar ülkelerin gelişmişlik düzeylerini olumsuz olarak etkilemektedir. İşsizlik hem ekonomik hem de sosyal açıdan birtakım sorunları beraberinde getirmektedir. Çalışmanın bu bölümünde işsizlik kavramı genel olarak tanımlanmaya, işsizliğin türleri ve yaklaşımları incelenmeye çalışılacaktır.

1.1. İşsizliğin Tanımı

TÜİK tarafından yapılan işsiz kavramına göre; çalışma zamanı tavsiye edilen dönemlerde veya referans zamanlarına yakın dönemlerde istihdam halinde olmayan, herhangi bir ücret karşılığında çalışmayan, bir işle herhangi bir şekilde bağlantısı olmayan kişilere “ işsiz ”denilir. İstihdam halinde olmayan ve son üç ay içinde iş arama yerlerinden en az birisini de deneyen ama iş bulamayan on beş gün içinde de herhangi bir bulduğu işe girebilecek, hemen çalışabilecek durumda olan kişiler bu işsizlik kavramıyla tanımlanmaktadır (TÜİK, 2011).

İşsizliğin birden fazla tanımı vardır. Fakat en fazla yaygınlaşan anlamına göre işsizlik “çalışma gücü ve arzusu olduğu halde bireylerin herhangi işte mevcut bir şekilde çalışmaması durumu ve cari ücret seviyesini kabul ettiği halde iş bulamama halidir. Yapılan tanımlamadan işsizliğin bireylerin iradesi dışında olduğu anlaşılmaktadır. İşsiz kalan kişinin iş bulabilme sorunu yaygınlaşan bir sorun haline gelmektedir. Bireylerin günlük hayatta çalışıp bir ücret elde etmeleri ve elde ettikleri ücretle de geçimlerini sağlamaları için iş hayatına girmeleri gerekmektedir. İş hayatının temellerinin atılabilmesi ise istihdam sahalarının artırılmasını gerektirmektedir (İncekara, 2010: 3).

İşsiz; çalışma isteğinde ve arzusunda olan; oluşan koşullar içerisinde kendisine verilen ücrete razı olduğu halde yine de iş bulamayan kişilere verilen isimdir. Eğitim öğretim hayatına devam eden gençler de işsiz kabul edilmektedir. Genellikle bütün ülkelerde geçerli olan bir durumdur. Yüksek lisans yapan öğrenciler, bir işe sahip olarak görülürken; eğitimde olan öğrenciler işsiz olarak görülmektedir. İşsizlik emek talebinden ve arzından etkilenmektedir (Abak, 2009: 3-4).

İşsizlik emek arz ve talebinin uyumsuz olmasından meydana gelen bir durumdur. Ortaya çıkmış olan uyumsuz durum ise gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kendini göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki nüfusun bilinçsiz bir şekilde artması veya yapısal reformların eksik kalmasından dolayı işsizlik meydana gelmektedir. Gelişmiş ülkelerde ise bu durum talebin yetersiz olması veya gençlerin bir takım farklı özelliklerinden dolayı meydana gelmektedir. İşsizliğin meydana gelmesi bu şekilde farklı nedenlere dayandırılabilir (Albayrak,2013:8).

Günümüzde Türkiye’de ve dünyada eğitim seviyesi iyi bir görünüme kavuşmuştur. Yıllar itibariyle geline eğitim seviyesi gençlerin önünü açmakta gençlere ileriki gelecek yıllarda gerek çalışma hayatlarında gerekse günlük yaşamlarında önemli fırsatlar elde etmelerini sağlamaktadır. Gençlere iyi bir gelecek vadeden bir iş imkânı eğitimle sağlanmaktadır. Eğitim alan gençler sahip oldukları işlerle toplumsal faydayı da arttırmaktadırlar. Eğitimli işsizlik sorunu birçok alanda kendini göstermektedir. Bu bağlamda gençlere eğitim alacağı alanlara ilişkin iş imkanları sağlanabilen, istihdama ihtiyaç duyulan bölümler teşvik edilmelidir.

Tam istihdam, ekonomik büyüme için önem arz eden bir durumdur. Tam istihdamın kesin olarak sağlanabilmesi için ülkelerin insan gücü kavramını tam olarak yerine getirmiş olması çok önemlidir. Devletlerin amacı işsizliği azaltmak ve insanların verimli olarak işgücüne katılımlarına destek olmaktadır. Bu nedenle işsizlik büyük önem taşımaktadır. Bu durumla birlikte işsizliğin azaltılmasına katkı sağlayacak politikalar izlenmelidir. İnsanların gelir elde edebilmesini sağlamak işsiz kalmalarını önlemekten geçmektedir (Abak,2009:4).

İşsizlik uluslararası bir sorundur. İşsizlik sadece ülkeleri insanları ekonomik olarak etkilemez aynı zamanda sosyal ve toplumsal olarak da birçok etkiye sahiptir. İşsizlik oranlarında artma ve azalmalar olabilmektedir. İşsizlik oranlarındaki herhangi bir düşüş sadece çıktıyı artırmakla kalmaz fakirliği de azaltır. Bununla birlikte toplumun refah seviyesi artar, ekonomik gelişme daha da canlanır. İşsizlik oranlarındaki artış ise milletin refahını doğrudan olumsuz etki ederek refahı azaltmaktadır (Bayraktar ve İncekara,2013: 17).

1.2. İşsizlik Türleri

İşsizlik türleri ile ilgili çok çeşitli tanımlamalar öne sürülmüştür. Bunun bir nedeni de işsizlik hakkında farklı şekilde düşüncelerin olması veya işsizliğin ülkelere, bölgelere göre ve yapısına göre farklılık oluşturmasıdır. Yaşa, cinsiyete, eğitim öğrenim durumuna göre bu ayrımın yapılabileceği gibi; bulunan coğrafyaya, yapılan işlere ve nedenine göre de bu ayrım yapılabilir.

İşsizlik türleri; açık işsizlik, sürekli durgunluk işsizliği ve gizli işsizlik olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır. Açık işsizlik ise kendi içinde birtakım bölümlere ayrılmaktadır. Bunlar ise; arızı, mevsimsel, konjonktürel, teknolojik ve yapısal işsizlik türleridir.

Kaynak: Zaim, 1997: 170 den yararlanarak oluşturulmuştur.

Şekil 1.1. İşsizlik türleri

İşsizlik türlerinden yola çıkılarak işsizlik hakkında genel bir bilgiye varabiliriz. İşsizliğin açık işsizlik iken; sonuçlarının ne olacağı veya mevsimsel işsizlik türünde meydana gelebilecek sonuçların neler olduğunu öğrenmek mümkündür. Günümüzde işsizliğin yaşanması olumsuz bir durumdur. Gençler bu olumsuz durumla karşı karşıya kalmış bulunmaktadır.

1.2.1. Açık İşsizlik

Bir bireyin iş arayıp da bulamaması sürecidir. Birçok nedenden dolayı işsizlik meydana gelmektedir. Açık işsizlik iki türlü işsizliğe ayrılmaktadır. İrادی işsizlik ve de gayri iradi işsizlik açık işsizliğin türleridir. Bu işsizlik türleri devletlerin sosyal ve de ekonomik olarak etkilenmesine neden olan bir işsizlik türleridir (Şahin,2012:6).

Açık işsizlik, gençlerin iş hayatında aktif bir şekilde yer almak istemesi fakat bunu başarılı bir şekilde sağlayamaması durumuna denilmektedir. Günümüzde olan bir işsizlik türüdür. Aynı zamanda işsizliğin açık bir şekilde gözler önüne serilmiş halidir. Gençlerin önce kendi ayaklarının üstünde durması, sonra ise ev geçindirme problemini aşması için işsizliği önlemeleri gerekmektedir. İşsizlik gün geçtikçe artmaya, işsizlik oranları ise yükselmeye başlamıştır. İş hayatında aktif olarak yer almak isteyen gençlerin önünün bir şekilde kesilmesi ve iş hayatından uzak kalması durumu, gençleri istihdam seferberliğinde olumsuz etkileyecek bir durumla karşı karşıya bırakmaktadır.

Açık işsizlik sorunu gençlerin iş bulamamasından meydana gelir ve günümüzde geniş bir yer kaplamaktadır. İşsizlik sorunu Türkiye gibi bütün dünyada etkili olmaktadır. Açık işsizlik; genellikle askerlik sonrasında veya ilkokuldan sonra meydana gelmektedir. Burada yaş aralığı da 15-24 yaş arasındadır. Önemli olan ilk kez iş arayanların kapladığı alanlardır. Bunun yanında Türkiye’de kendi hesabına çalışan işçi oranlarının çok olması da bir eksik istihdam sorununu gündeme getirmektedir. Bununla birlikte işsizlik sorunu artmaya devam etmektedir. Yaşanan ekonomik krizler bu sorunu daha da ağırlaştırmaktadır (Yılmaz, 2005: 54).

Krizlerin yaşanmasıyla birlikte ülkelerde gelişmek için rekabet artmıştır. Pazar haline dönüşen yaşam alanında ise verimliliğin artmasına paralel olarak kaliteli üretime geçilmiş olmaktadır. Kaliteli üretim ise daha çok istihdam alanlarına yer açmaktadır ve rekabet sahalarını büyütmektedir. Oluşan işsizlik kavramı çerçevesinde kendilerine bir iş yaratmaya çalışan gençler ise bu rekabetin ortasında kalmaktadır. Gençlerin ekonomik krizlerden etkilenmesi ve oluşan rekabet ortamı sonucunda işsiz kalması gündeme gelmektedir (Buluttekin, 2008: 76).

Yaşanan krizlerle birlikte farklı türlerde işsizlik sorunu yaşanmaktadır. Açık işsizlik kavramı çalışma gücünde olmasına rağmen cari bir ücret seviyesinde kişinin iş araması fakat iş bulamaması durumudur. İşsiz kalma kişinin kendisinden olabileceği gibi ülkenin diğer özelliklerinden de oluşabilecek bir durum halinde görülmektedir. Ülkelerin özelliklerine göre de değişebilmektedir. Açık işsizlik kavramı, kendi içinde türlere ayrılan bir kavramdır. Bunlar; iradi ve gayri iradi işsizlik olarak ayrılmaktadır (Şahin, 2012: 6).

Türkiye’de işsizliğin birçok türü olmakla birlikte en açık seçik anlam olarak en derin olanı açık işsizlik türüdür. Yapılan ve izlenen yol olarak bir açıklık oluşması ve işsizlik türü olarak bunun piyasaya sunulması gerçek anlamda işsizlikle yola çıkılması bakımından ve oluşacak olan sorunların daha iyi bertaraf edilmesi ve anlaşılması bakımından oldukça önemli bir konudur. Birçok işsizlik türünden biri olan açık işsizlik bu şekilde bir anlamla yola çıkılan ve anlaşılması bakımından daha doğal olan bir işsizlik türüdür.

Mevcut bir şekilde işsizliği gündeme getirip ve işsiz olanların işsizlik nedenlerinin anlaşılması ile oluşan bir işsizlik türüdür. Kişinin geçimini sağlamak, ferah bir geleceğinin oluşmasını sağlamak, kendi geçimini ve ailesinin geçimini sağlamak amacıyla bir iş araması fakat bunu sağlayamamasıdır. Günümüzde gençlerin çoğu bu işsizlik türü ile mücadele etmektedir. İş arayıp da bulamama sorunu günümüzde en çok aşılması gereken bir sorun haline gelmiştir. Açık işsizlik türünün de birçok kısımlara ayrıldığını görmekteyiz. Ayrılan bu kısımların içerikleri hakkında bilgi sahibi olmak işsizlik hakkında da birtakım düşünceler ve fikirler edinmemize yardımcı olacaktır. Açık işsizlik türü ile mücadele etmek iş arayıp bulamama sorunu veya iş bulup da beğenmeme sorunu bugün tüm toplumlarda mevcut olan bir sorun haline dönüşmüştür. Aşağıda açık işsizlik türlerine yer verilmektedir. Bunlar; arızı(geçici)/ friksiyon el, mevsimsel, toplu durum, teknolojik ve yapısal işsizliklerdir.

1.2.1.1. Arızı (Geçici) işsizlik

İşsizliği yalnızca ve gelişmekte olan ülkelere göre değerlendirmek ve yorum yapmak yanlış olur. İşsizliği; gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görmek mümkündür İşsizlik oranlarındaki artış dünyada da yüksek oranlarda meydana gelmektedir. Bu durumun aşılması gerekmektedir.

Arızı işsizlik türünde gençler; birçok nedenden dolayı işlerinden ayrılmak isterler. İşlerinden ayrılan gençlerin tekrar bir iş bulup çalışmaları da elbette zamanlarını alır. Bu işsizlik türü bir kişinin kendi düşüncesiyle işini bırakıp başka bir işe yönelmesine denilebilir. Bu durum; birçok meslekte karşımıza çıkmaktadır. Kişinin elindeki işle yetinmeyip, başka bir işle uğraşması ya da uğraşmak istemesi arızı bir işsizlik yaratır. İş aramak elbette vakit kaybettirici bir durumdur bu durumda iş aramak zaman alıcı bir hal haline gelmiş olacaktır. Arızı işsizlik türü bireylere zaman kaybettirmesi bakımından da olumsuz bir nitelik taşımaktadır (Parasız, 2006: 208).

İş arama süreci vakit kaybettirir ve bunun sonucu olarak iş bulmak kolay bir eylem değildir. Aynı şekilde iş aleminin de hemen açıkları kapayacak düzeyde olmamasından kaynaklanan işsizlik durumu vardır. Fakat bu işsizlik türü biraz gönüllü veya gönülsüz olarak da ayrılabilir. Arızı işsizlik; iktisadi hayatın tamamında bir etki yaratmaz. Kabiliyetlere uygun iş arayışı bu işsizlik türünün örneğidir. Kendi yaptığı işi yeteneğine uygun bulmayıp yerine yeni iş arayışlarına girilmesi bu işsizlik türünü örneklendirir. Bu şekilde de zaman kaybı olması olasıdır. Kısa süreli iş değişkenliği aslında bir nevi iyi bir ekonomik hayatın göstergesi olabilmektedir. Aslında bir iktisadi hayatta iş arayanlar ile gerçekten bir iş ile uğraşmayanlar arasındaki bir nevi etkileşim ne kadar kuvvetli olursa iş bulmak o kadar kolaylaşacaktır (Karabulut, 2007: 11).

1.2.1.2. Mevsimsel işsizlik

Mevsimsel işsizlik adından da anlaşılacağı üzere mevsime dayalı olan bir işsizlik türüdür. İşgücü piyasasında ekonomik faaliyetlerin zaman aralıklarıyla yapılmasının sonucunda meydana gelir. Zaman aralıklarıyla yapılan işgücü ise ekonomik yaşamda dalgalanmalara, iniş çıkışlara neden olmaktadır. Talebin fazla olması işgücünün de fazla olduğu anlamını taşımaktadır. Talebin az olduğu dönemlerde ise işgücünün olmaması olumsuz bir durumdur. Bu durumda işsiz sayısı artacak ve istihdam olanakları zor durumda kalacaktır. İstihdamın olmadığı zaman ise bu durumdan ekonomik olarak etkilenme süreci başlayacaktır. Coğrafi özelliklerin iş piyasasını zorlayıcı nitelikte olmasının sonucunda oluşan bir işsizlik türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Uzun, 2015: 17).

Mevsimsel işsizlik iklimin çalışma koşullarına el vermediği her yerde görülebilmektedir. Değişen hava şartları mevsimsel işsizliğe yol açmaktadır.

Genellikle mevsimsel işsizliği tarım sektöründe görürüz. Havaların güzel olduğu günlerde; tarımda iş olabilmekte hava yağışlı ise iş genellikle havanın güzel olduğu günlere ertelenmektedir. İnsanlar havaların elverişli olduğu zamanlarda paralarını kazanırlarken hava şartlarının olumsuz olduğu zamanlarını evde oturarak geçirmektedir. Olumsuz hava şartları iş hayatının planlarını etkilemektedir. Etkilenen planlar ise istihdam kısıtı yaratmaktadır. Yaratılan istihdam kısıtlı sonucunda ise birçok genç işsiz kalma tehlikesiyle baş başa kalmaktadır.

Mevsim şartlarından ve olumsuz hava koşullarından etkilenen bir işsizlik türü olan mevsimsel işsizliği ortaya çıkaran bazı sebepler vardır. Mevsimsellikten etkilenen işsizliğin sebepleri hakkında bilgi sahibi olmakta yarar vardır. Olumsuz hava koşulları itibariyle değişen istihdam oranları mevsimsel işsizliği gündeme getirmektedir. Mevsimsel işsizliği ortaya çıkaran nedenler:

- Ekonomik kriz ve durgunluk meydana gelmesi,
- Turizm açısından zengin olan yerlerin varlığı,
- İklim ve olumsuz hava şartlarının kötü olmasıdır.

Mevsimsel işsizlik türünde daha da çok mevsim koşullarından etkilenmiş olması göze çarpar. Bütün sene mevsimsel olarak belli olmayan hava şartlarıyla, mevsim olaylarıyla bir nevi başa çıkan bir işsizlik türüdür denilebilir. Özellikle ortaya çıkıp kendini gösterdiği sektör bazında örnek vermek gerekirse; inşaat ve turizm gibi sektörler buna örnektir. Azalmış olan işe taleple bir ara boş kalmış olan işsizler bu tür bir işsizler arasında yer almaktadır. Bu durumda “mevsimsel işsizlik” türü ortaya çıkmaktadır. Aslında mevsime ve hava koşullarına göre baş gösteren bir işsizlik türü de denilebilir. Nitekim havaların iyi olduğu zamanlarda bu tür istihdam olayları yaşanmamaktadır (Topçu, 2010: 14-15).

Mevsim şartlarının uygun olmadığı zamanlarda kendini idare etmek için bir iş edinmek isteyen fakat aramış olduğu işi bir anda bulamayanların oluşturduğu işsizlik türüdür denilebilir. İktisadi etkinliklerin çok olduğu zamanlarda çıktıya dahil olmayanlar, gizli işsiz olurken yine aynı şekilde gizli işsizliğe benzeyen bir işsizlik türü de mevsimsel işsizlik kavramıyla ifade edilmektedir. Gelişmekte olan ve kalkınmaya yakın olan ülkelerde tarım olayları yılın belli başlı aylarında etkinleşir. Bu ise mevsimsel işsizliğin sebebini oluşturur. Birçok genç bu işlerde

çalışıp geçimini bu işlerden sağlamaktadır. Böyle bir durum ise mevsimsel işsizlik sorununun derecesini artırmaktadır. Nitekim tarım faaliyetleri birçok kırsal kesimin geçimini sağlamaktadır. Tarımsal kesimden geçimini sağlayan ya da diğer sektörlerden yani mevsimlik iş sektörlerinden geçimini sağlayan kişi sayısı azımsanmayacak derecede çoktur. Bu sebepten bu işsizlik türünün önemi ortaya çıkmaktadır (Sürücü, 2014: 23-24).

Tam istihdam, eskiden beri ekonomik büyüme için önem arz eden bir durumdur. Gerek mevsimsel gerekse başka işsizlik türü olmak üzere istihdamın sağlanması gerekmektedir. Tam istihdamın kesin olarak sağlanabilmesi için ülkelerin ve devletlerin insan gücü kavramını tam olarak yerine getirmiş olması çok önemlidir. Devletlerin amacı işsizliği azaltmaktır. Devletler insanların verimli olarak işgücüne katılımlarına destek olmaktadır. Bu durumla birlikte işsizliğin azaltılmasına katkı olarak meydana gelebilecek olan durumların önleri açılacaktır. İnsanların gelir elde edebilmesini sağlamak işsiz kalmalarını önlemekten geçmektedir (Abak, 2009:4).

Mevsimsel işsizlik mevsim şartlarından etkilenmekle birlikte toplumlarda psikolojik olaylar da meydana getirmektedir. Mevsim şartlarının insanlar üzerindeki etkileri iş kapsamında değerlendirildiği zaman gençlerin yazın kolayca iş bulabildikleri kış aylarında ise iş bulmanın zorlaştığını söylemek mümkündür. Çetin kış aylarının soğukluğu ve iş bulamamanın güçlüğü son derece zor şartları da beraberinde getirmektedir.

Turizm bölümünden mezun olan birçok üniversite mezunu da mevsimsel işsiz olarak nitelendirilmektedir. Gençlerin okuması için farklı bölümlerin açılmasıyla birlikte gençlerin elinde imkân bulunmakta istihdam olanakları yaratılmaktadır. Yaratılan bu istihdam olanağı günümüz gençlerinin hepsine imkân vermemektedir. Gelinek noktada ise eğitim almış kişiler iş imkânlarının kısıtlılığı yüzünden eğitilmiş olarak işsiz kalmaktadır. Bu durum hem günlük yaşantılarını hem de psikolojilerini olumsuz yönde etkilemektedir. İlkokul, lise, üniversite hayatı boyunca birçok kere uğraşıp dirsek çürüten bir gençlik elbette ki yoğun uğraşlarının sonuçlarını almak istemektedir. Uzun yıllar boyunca yapılan çalışma ile elde edilen sonuç arasındaki ilişki işsizlik olunca eğitilmiş işsizlik sorunu meydana gelmektedir.

1.2.1.3. Konjonktürel (Dönemsel) işsizlik

İktisadi hayatta tam istihdam olduğu zamanlarda paranın birikiminin arttığı; gelirin değerinin yükseklerde olduğu zamanlarda yüksek bir seyir izlemektedir. Paranın değerinin düştüğü emek değerinin azaldığı zamanlarda ise düşük seyir izlenmektedir. Milli çıktı düzeyinin düşmesiyle birlikte; işsizlik seviyesinin düşmesinden meydana gelen işsizlik türüdür. Yani talep edilen malların düşmesinden oluşan bir işsizlik türüdür. Talep edilen malların düşmesiyle elde edilecek olan bir üretim fazlası oluşacaktır (Aydın, 2012:122).

Ekonomik hayatta oluşacak üretim fazlası çıktı miktarını etkilemektedir. Firmalar ürettikleri malları satamazlarsa ekonomik hayatta istihdam oranları düşme eğilimine girer. Bu durum çalışan kesimin de maaşlarına etki eder. Çalışmak insanlar ve toplumdaki bireyler açısından bir iş, bir uğraş olmaktan çok karın doyurma eylemi haline gelmiştir. Zaten yıllar boyunca da insanlar çalışmış ve üretmeye başlamışlardır. Çünkü yeme içmenin ve ayakta durabilmemin kuralı bir işe girmek ve geleceğine yön vermekten geçer. Millî çıktının etkilenmesi ise dönemsel işsizliğin sebebinin oluşturmaktadır (Karaçay, 2011:1).

1.2.1.4. Teknolojik işsizlik

Makineleşmenin artmasıyla birlikte de birçok farklı türden iş ve meslek dalları ortaya çıkmıştır. Bu da teknolojik işsizliği beraberinde getirmiştir. İnternet aracılığıyla birçok sektör ve de insanlar daha rahat daha kolay iş bulabilmekte ve de işlerini daha kolay daha hızlı bir şekilde yürütebilmektedir. Günümüz de teknolojik gelişmeler oldukça ilerlemiş durumdadır. Gelişen ve ilerleyen teknoloji ile birlikte el emeğine olan ihtiyaç zayıflamıştır. Buda teknolojik işsizliğe ortam hazırlamıştır.

Ekonomi devamlı gelişim ve değişim içerisinde olmaktadır. Dünya ekonomisinde sermaye birikimi vardır. Buna ek olarak bütün toplumlarda teknolojinin gerektirdikleri olmak durumunda kalmıştır. Yani teknolojinin geliştirilmesi ülke ekonomisinin devamlılığı ve de gelişmesi açısından çok önem arz etmektedir. Teknolojinin gelişmesi ülke ekonomisi açısından olumlu bir gelişmedir. Teknolojinin gelişimi sektör bakımından bakıldığında “otomasyon” adını alır. İnsanlar özellikle tarım sektörlerinde makineye bağımlı kalmıştır bu durum ise insanlara olumlu bir takım sonuçlar katmıştır. Makineleşmeye bağlı

olarak daha hızlı daha pratik sonuçlar elde edilmiştir. Makineleşmeye bağlı olarak el emeğine olan önem azalmış otomatik sisteme geçiş yapılmıştır. Durum farklı bir yapı kazanmış ülkeler daha ferah bir yapıya geçmiştir. Makineleşmenin önemi artmıştır (Bekiroğlu, 2010: 51).

Teknolojik işsizliğin birçok nedeni olmakla birlikte teknolojik işsizlikte emeğin yerini makinelerin alması önemli bir durum halini almıştır. Günümüz ekonomisinde makinelere bağlı olarak yapılan her şey daha hızlı, pratik ve daha az zaman kaybettirmektedir. Ülke ekonomisinin gelişmesi ve de değişmesine zemin ve ortam hazırlamaktadır. İçerisinde birçok neden barındıran teknolojik işsizliğin başlıca nedenlerinden biri gençlerin kendilerine zaman ayıracak çeşitli aktivitelere katılacak bir ortam oluşmasını sağlamak ve ülke ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunulacak işler yapmak istemeleridir.

El emeğinin yerini makinelere bırakması teknolojik olarak işsizlik yaratmıştır. Daha çok işçinin daha çok el emeğinin yerine fabrikalarda ki makinalar tarım alanlarındaki biçerdöverler, ekim kesim makinaları almıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere makineleşme hem olumlu hem de olumsuz şekilde ekonomiye etki etmektedir. Olumlu özelliği ekonominin gelişmesine ve değişmesine ortam hazırlamış olmasıdır en önemli ve de en etkili özelliği de budur denilebilir. Teknolojik işsizlik seviyesinin bu derece önemli olduğu ve teknolojinin geliştiği bir ülke olmak elbette Türkiye'ye olumlu yansıma yapmaktadır. Yapılacak olan yenilikler ile de bu durum daha iyi bir seviyeye gelecektir.

Türkiye'de yaygınlaşan teknoloji ve makineler bu durumun bir işaretçisidir. Yeni uygulama alanları yaratılmaktadır. Teknolojik işsizlik durumu makinelerin ve makineleşmenin sonucunda ortaya çıkan bir durumdur. Aslında makineleşme milletleri refaha kavuşturursa da birçok insanın geçimine olumsuz etki eden bir durum meydana getirmiştir

1.2.1.5. Yapısal işsizlik

Bir trendin ortaya çıkışı diğer trendin kapsamını kısıtlayıcı ya da daraltıcı etki yaratmaktadır. Yaratılan daralmalar sonucunda ise yapısal işsizlik meydana gelir. Örnek olarak da önceden beğenip aldığımız giysi, pantolon gibi elbiselerin şimdi modasının geçmiş olması, kumaş pantolonun yerine yırtık kotların alması

olmasını verebiliriz. Yırtık kotlar kumaş pantolon modasını sona erdirmiştir. Bu da daha önce beğenip almış olduğumuz şeylerin taleplerini kısıcıcı etki yaratmıştır. Yapısal işsizlik durumları bu şekilde meydana gelmektedir. Birinin talebini kısıcıcı diğerinin artırıcı etki yaratması diğer kumaş pantolona olan alımı azaltmıştır. Kumaş pantolon firmasında ya da fabrikasında çalışan kişilerin işsiz kalmasına yol açmıştır.

İşsizliğin yapısal nedenlerinin içinde sermaye eksikliğinin olduğu bilinmektedir bunun yanında ise bilgi eksikliği de ortaya çıkmaktadır. Girişimcilerin yatırım yollarına ulaşmada sıkıntı çekmesi ekonomik olarak büyümeyi engellemektedir. Büyümenin engellendiği bir durumda ise işsizlikte buna paralel bir şekilde etkilenmektedir. İşveren kesiminin de vergi zorunluluğunun olması istihdam sektörüne etki eden nedenler arasında yer almaktadır. İstihdam yaratılmaması büyümeyi olumsuz bir şekilde etki etmektedir. Bu sebepten dolayı devlet; aktif bir şekilde politika uygulamasına giderek bu politikalarla birlikte işsizlikle mücadele etmeye çalışmaktadır (Uzun, 2015: 81-82).

İşgücü piyasasının yapısı farklı bir durumdadır. Bu farklılıkların sebeplerinden biride işgücü piyasasının gelişmişlik düzeyi ile alakalı bir durumdan meydana gelmektedir. İşsiz kalma oranlarıyla bu nüfus çokluğu oranları birbiriyle bağlantılı bir durumdur. Türkiye de gelişmekte olan bir ülke olduğu için diğer bölge ve milletlere nazaran işgücü piyasasında bazı farklılıklar meydana gelmektedir (Yağmur, 2009: 48).

Yapısal İşsizlik türü genellikle ekonomik ve iktisadi hayatın yapısından meydana gelen talep değişmelerinden artış veya azalışlarından etkilenen bir işsizlik türüdür. Ekonominin içinden veya dışından etkilenen ve ekonomideki nedenlerden dolayı ortaya çıkan bir işsizlik türüdür. Yapısal işsizlik türü; makine kullanımının yaygınlaşmasından da etkilenmektedir. Emek yerine makinanın kullanım alanının artması birçok değişmeyi de beraberinde ve hızlı bir şekilde getirmektedir. Değişmelerden etkilenen ekonomik hayatta eski olan yerine yeninin tercih edilmesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Bu özelliklerden dolayı da bu işsizlik türünün etkilenip meydana geldiğini söylemek mümkündür. Yapısal işsizlik türü özellikle ekonominin daralan zamanlarında meydana gelir (Kanca, 2012:3).

1.2.2. Gizli İşsizlik

Gizli işsizlik durumu farklı bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik hayatta çalışma halinde olan ama çalışmasına rağmen üretime herhangi bir katkı yapmayan bir işsizlik türü olarak tanımlanmakta ve ekonomik hayatta da bu şekilde yer bulmaktadır. İstihdam olanaklarının özellikle politik kararlara bağlı olması bu işsizliği yaratan bir durumdur denilebilir. Bu şekilde bir işçinin çalışıp diğer işçinin farklı bir yol izlemesi, tembellik etmesi diğer işçilerde olumsuz bir duruma yol açar ve bu da ekonomi piyasasını etkileyebilir. Gizli işsizler, ekonomide maliyet artışına yol açan işsizlerdir. Ekonomide çalışıyor olarak görüldüğü halde iş akdinin gerekliliklerini de yerine getirdiği halde üretimde herhangi bir katkının sağlanmaması ekonomiyi olumsuz etkilemektedir (Demir, 2001: 26).

Gizli işsizlik türü genel olarak az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde görülen bir işsizlik türüdür. Bunun nedeni ise ekonomik geçim kaynağının tarıma dayalı olması ve devletin iş sahasına aktif olarak müdahale etmesidir. Gelişmekte olan Türkiye gibi ülkelerde bu işsizlik türünün görülmesinin ana nedeni ekonominin tarıma dayalı olmasından geçmektedir. Gizli işsiz kesiminin çok olmasından dolayı bu durum meydana gelmektedir. Tarlada çalışan kesim; ekonominin gizli işsiz tarafını meydana getirmektedir. Tarla işçisi olmanın avantajlarından dolayı ve tarla işinin erken bitmesi veya başka işin olmaması sebebiyle tercih edilen bir iş olmaktadır. Fakat ekonomik hayata etkisi olumsuz olmaktadır (Uzun, 2015: 14).

İşsizlik türlerinde genellikle bireyler çalışmak için iş ararlar fakat bulamamaktadırlar. Bu işsizlik türünde ise; ilk bakışta bir iş bir çalışma görülür fakat sonra yapılan çalışmanın toplam çıktıya bir yararının olmadığı görülmektedir. Bir çeşit gizlenen ekonomiyeye üretime herhangi bir katkısı bulunmayan işsizlik türüdür.

Üretime herhangi bir katkısı olmayan üretim birimlerinin artmasını veya azalmasını sağlamayan bir işsizlik türüdür diyebiliriz. Gizli işsizlik adından da anlaşılabilir gibi gizli bir şekilde ilerler. Ekonomik hayata herhangi bir katkısı yoktur ve yararlı değildir. Zaten bu sürecin sonucunda da işsizlik olması da bu duruma kanıt olarak görülür. Üretim süreçlerinin sonucunda bir işsizliğin çıktıya bir etkisi olmaz. Yapılacak olan düzenlemeler sayesinde başarılı olunabilir.

Üretime katkısı olmayan bireylerin ekonomiye de olumlu etkisinin olmayacağını söylemek mümkündür.

Gizli işsizlik sonucunda üretimde ne bir katkı ne de bir kazanç meydana gelmektedir. Üretim sürecinin farklı ve gizli bir yönünü meydana getirmektedir. Ekonomik olarak katkının meydana gelmemesi Türkiye açısından olumsuz olacak bir durum teşkil etmektedir. Türkiye'nin kalkınması açısından üretimde katkı olması şart olmaktadır.

1.2.3. Sürekli Durgunluk İşsizliği

İşsizliğin ne anlama geldiği ve sonuçlarının ne olacağını önceden haber almanın önemi ekonomik hayata önceden müdahale edilebilmesi için önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu amaçla bu işsizlik türleri hakkında bilgi edinmemiz önemli ve ekonomiye olan katkısı paha biçilemezdir. Ekonomik hayatın doğal olarak işleyişinde meydana gelen durgunluk birçok genci işsiz hale getirmiştir. Ekonomik olarak gelişme sağlanamazsa yani iktisadi hayatın gereklerine, gösterdiklerine uyum sağlanamazsa ekonomideki düşmeler iktisadi hayatta ki durgunluklar birçok gencin işten çıkarılmasına sebep olacak bir hal almaktadır. Ekonomik hayattaki bozulmalar bu işsizlik türünün meydana gelmesine, ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Ekonomik hayattaki birçok olumsuz durumun önceden tespit edilip durumun düzeltilmesi gerekmektedir. İktisadi hayatta sürekli durgunluk işsizliği; gayri safi milli hasılanın azalmakta olduğu zamanlarda meydana gelmektedir.

Böyle zamanlarda durgunluk gibi ekonomide olumsuzluklar yaşanmaktadır. Ekonomideki daralmalar nedeniyle çalışanların işlerine son vermeler gündeme gelmektedir. İşten çıkarmaların olduğu durumlarda ise iktisadi hayatın ilerlemesi gelişmesi mümkün görülmemektedir. Ekonomik hayatın duraklama dönemlerine rastlayan sürekli durgunluk işsizliği ekonominin gelişmesini yavaşlatması bakımından olumsuz bir durum meydana getirmektedir (Ören ve Şahverdioğlu,2016:6).

1.3. İşsizlik Sorununa İlişkin Teorik Yaklaşımlar

İşsizlik sorununda birçok yaklaşım vardır. Bu yaklaşımların oluşumunda meydana gelen değişimler bu başlık altında incelenmektedir. İşsizlik sorunu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görülen bir problem niteliğindedir. İşsizlik yaklaşımları işsizliğin çözüm arayışlarına paralel bir seyir izlemektedir.

1970'li yıllarda ortaya çıkan uluslararası bir hal alan ekonomik buhran karşısında Keynesyen kurama dayalı olan bir takım düşüncelerin yetersiz kaldığı ortaya çıkmıştır. Keynesçi yaklaşımla meydana gelen düşünce etrafında ilerlendiği zaman ekonomik olarak durgunluk karşımıza çıkmaktadır. Durgunluk yaklaşımına yeni çözümlerlerin olması sorunların üstesinden gelinmesi açısından yol gösterici olması bakımından önemlidir. Keynesyen düşünce akımının öncesinde bilinen bir görüş ortaya çıkmaktadır ve Keynes de bu görüşün düşüncelerine karşı düşünceler içerisinde görülmektedir. Bu teori Neo-klasik teoriden başkası değildir (Şahinöz,1998:413).

Neo-klasik teorinin yerini Keynesyen teori almıştır. Bir klasik akımın düşüncelerinin çürütülmesiyle bir diğer akım meydana gelmektedir. Akımların yol açtıkları tartışmalarda yüksek fikir ayrılıklarına yol açmış ve gerilmeler de bununla beraber gelmiştir. Bir ekonomik terimin meydana gelmesi zaman almaktadır. Durumlara göre yapılacak olan şeyde iki teorinin de ana hatlarıyla incelenmesidir. Ekonomik buhrana kadar Neo-klasik teoriyle açıklanan işsizlik bu ekonomik buhrandan sonra bu teorinin zayıflamasına yol açmıştır. Durum bu şekilde olunca zayıflayan Neo-klasik teorinin yerine Keynesyen teori geçmiştir. Şüphesiz olarak Keynes'in ekonomiye katkıları saymakla bitmez ama biryandan da zayıf kaldığı anlaşılmaktadır. Zayıflama sonucu oluşan Keynesçi teori de çok fazla etkili olmayarak yerini diğer teorilere bırakmıştır.

Örneğin bu teorilerden bazıları iş arama teorisi ve İçerdekiler-Dışardakiler teorisi gibi teorilerden meydana gelmektedir. Buradan yola çıkılarak bu teorilerin açıklanmasında yarar vardır. Bu teorilerin açıklanıp teorilerin hakkında bilgi sahibi olunması gerekir. İşsizlik sorununda birçok teorik yaklaşım göze çarpmaktadır. Bu teorik yaklaşımlardan da hareketle işsizlik ve yaklaşımları hakkında bilgi sahibi olunmakta ve işsizliğin ne anlama geldiği de açık olarak anlaşılmaktadır (Gündoğan ve Biçerli, 2004: 204).

1.3.1. Neoklasik Yaklaşım

Klasik iktisatçılar devlet ekonomisine birçok katkıda bulunmuşlardır. Klasik iktisatçılar ekonominin “görünmez el” aracılığıyla dengeye geldiğini ileri sürmüşlerdir. Klasik iktisatçılara göre ekonomik iktisat sürekli bir “tam istihdam” durumunda yer almaktadır. Mal ve emek piyasalarının devamlı bir şekilde dengede olduğunu savunan klasik iktisatçılar bu görüş ve düşünceleriyle birçok önemli iktisatçılarla ters düşmüş bir haldedir. Klasik iktisatçılar ekonomi sürekli bir denge halindedir dediklerinden dolayı işsizlik ve de istihdam konusu üzerinde çok fazla durmamışlardır. Klasik ekonomistler ekonomide gayri iradi bir işsizlik türünün olmadığını ifade ederler (Bekiroğlu, 2010: 15-16).

Bu yaklaşım türünün genel olarak genel denge olasılığı altında olanaksız olduğu görülmektedir. Bu yaklaşım altında uzun süreler boyunca ortaya çıkmış olan ekonomik kriz olayları kapitalizmden farklı olarak ortaya çıkmaktadır yani tamamen tesadüf olduğu meydana durmaktadır. Aslında genelde de klasik olsun Neo-klasik olsun devlet müdahalesini reddeden bir tarafı olmakla birlikte haklı

oldukları gerçeğini de kabul etmek gerekir. Yani her iki taraf da bunu savunmaktadır. Bu yüzden bu yaklaşımlar da 1929 ekonomik buhran yılında sona eren yaklaşım türleridir. Yaklaşım kendi yerini kaybedince de yerini Keynesyen yaklaşım almış bulunmaktadır. Neoklasik yaklaşımın eksikliklerinden dolayı Keynesyen yaklaşımın meydana gelmesi ekonomik hayat içinde gerekli bir durum olarak görülmektedir (Duman,2011: 22).

Neoklasik iktisat Marshall tarafından yaratılan batının bir eseri olarak kabul edebileceğimiz değişik yönlerden iktisadın incelenmesinde yardımcı olan bir iktisadi düşünce akımı olarak karşımıza çıkar. 1980’li yıllarda Keynesçiliğin bütünsel şekilde kayıplara uğraması bu akımın doğuşunu artırmıştır. Neoklasik iktisat ya da ekonomi teorisine göre işsizlik gönüllü istemli bir işsizliktir. İşgücünün arzı ve talebi karşılaşma yaparsa bir ücret seviyesi oluşacaktır. Bu yaklaşımda ön planda tutulan durum ekonominin takım tekeli tarafıdır. Büyük ve gelişmiş olan firmalar fiyatları belirleyici olurlar. Fiyatlar diğer firmalar için verilmez veya başka bir yerden alınmaz fiyatlar kendi verici olarak alınır (Pehlivan, 2011: 95-97).

Neo-klasikler tam olarak herhangi bir fikir birliğinde orta bir noktada buluşmamışlardır. Neo-klasiklerin bununla birlikte fikir birliği sağladıkları üç tane nokta vardır bu noktalar şu şekilde sıralanırlar:

- İnsanlar için değerli olan ekonomik olaylar konusunda tercih yapmaları,
- İnsanlar bireysel olarak fayda sağlamaya çalışırlar, kuramsal anlamda ise bu sağlamaya çalıştıkları durum kar elde etme durumu,
- İnsanların ekonomide tam ve eksiksiz bilgi elde etmeye çalışmasıdır.

Bu varsayımlardan yola çıkılarak Neoklasik iktisat hakkında bazı bilgiler elde etmek mümkün olmaktadır (Pekin,2014: 37).

1.3.2. Keynesyen Yaklaşım

Keynesyen düşüncenin yapısında kısa dönemli olarak ücret seviyesinin aşağıya doğru çekilmesi yatar yani yapışkan bir seyir izlemektedir; fakat yine de paraların değeri yavaş bir şekilde düşme gösterecektir. Çalışan kesim; parasal ücretleri önemserse çok değişik ekonomik tanımlamalar meydana gelebilecektir. Bunlardan sebep olarak ücret seviyesini aşağıya çekilmesi mutedildir. Keynesyen düşüncenin özünde fiyatlar çok aşağılara inse bile çalışan kesimdeki vatandaşlar daha düşük ücreti kabul etmekte gönülsüz bir halde olacaklardır. Aslında bu davranış çok rasyonel akılcı bir davranıştır. Dolayısıyla belli bir seviyeye kadar düşük ücret almak kabul edilebilir ama sonrasında çalışan vatandaşların kendileri sıkıntı içine girecekleri için bu rasyonel olmayacaktır (Parasız, 2006: 215).

Keynesyen yaklaşımın da ekonomiye bazı katkıları olmaktadır bu katkılardan bazıları makro bazıları ise mikro temelli katkılardan meydana gelmektedir. Aşağıda Keynesyen yaklaşımın ekonomiye katkıları şu şekilde belirtilmektedir:

- Keynes'in ekonomiye getirdiği yeniliklerden biri ekonomiye makro bakışı içinde olmasından geçmektedir,
- Keynes analizinde kısa dönem analizleri ön planda görülmektedir,
- Eksik istihdamda kalan bir yaklaşım modelidir. Tam istihdama ulaşmak için ise ekonomik hayatta değişik müdahale yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Keynes'in iktisadında bu tür değişken yapıda durumlar mevcut olmaktadır. Keynes'in analizinde kısa dönemler daha ön planda bulunmaktadır. Eksik istihdamında olduğu bir yaklaşım modelini benimser (Pekin, 2014: 48).

1930'lu yıllarda batıdaki sanayisi iyi olan kalkınmış ülkeler işsizlikle mücadele halindeydi. Böyle zamanlarda Keynes de belirsizliğin ekonomik yaşamda önemli bir durum olduğuna değinmiştir. Para ekonomide değişir ve de eksik istihdam varsayımı önemlidir diyerek klasik iktisadı çökertici bir hamle daha yapmıştır. Keynes bu şekilde iktisadi hayata bir darbe gibi bir şey yaşatmış olmaktadır. Paranın ekonomik yaşamda önemli olduğuna değinmiştir. Keynes teorisini Makro iktisadın mikro olan ve yerleşmiş teorilerine dayandırmış olmaktadır (Fisunoğlu ve Köksal Tan, 2009: 32-33).

Keynesyen yaklaşımdaki en önemli yeri yani bu yaklaşımın ortaya çıkış nedeni 1929 yılında yaşanan ekonomik buhran olarak görülmektedir. Bunun sonuçları 1930'lu yıllara dayanmış durumdadır. Dünyada yaşanan ekonomik buhran sebebiyle Keynesyen ekonomi patlak vermiş durumdadır. Yaşanan ekonomik kriz birçok ülkeyi derinden sarsmıştır ve yapılacak olan ülke politikaları sayesinde ülke ekonomisi rahatlayacaktır. Keynesyen gibi iyi düşünürlerin sayesinde bu kriz yönetilebilecektir. Keynesyen yaklaşımı adı verilen bu durum eksik istihdam sorunu ile ilgili bir durumdur. Bu yaklaşımın gerekleri ise şu şekilde sıralanabilir:

- İşçilerin cari bir ücret seviyesine rıza gösterdikleri halde işsiz kalmaları,
- Sanayi bölgesinin ise talep az olduğuna için boş kapasite ile çalışmaları,
- Eksik istihdam sorunu,

Keynes burada da beklentileri işin içine sokmuştur ve beklentilerin ne kadar önemli olduğuna hakkında bize bilgi vermiştir. Keynes için beklentiler çok önemsenecek bir durum arz etmektedir. Keynesyen modelde eksik istihdam da arz ve talep birbirine eşit bir şekilde gözlemlenmiş olmaktadır. Ekonomik hayatta eksik bir istihdam söz konusu olmaktadır. Beklentiler de Keynes'in iktisadında önemli bir yere sahip bir şekilde görülmektedir (İzgi, 2012:299).

1.3.3. Yeni Yaklaşımlar

İktisatta ilerlemek çok önemlidir, ilerleme sürecinde ise kendini yenilememek daha anlamlı olmaktadır. İktisatta gelişme ve yenileşme çok fazla olmaz. Her şey gibi her bilgide zamanla gelişir ve de değişir. Bunda asıl anlatılacak şey rasyonel olma kavramıdır. Rasyonel bir şekilde yeni yaklaşımların incelenmesi gerekmektedir. Yerleşmiş olan iktisatta asıl olan; çoğunluk olduğu için çoğunluğun esas aldığı iktisat önemli olmaktadır. Yeni yaklaşım durumu bu ve bunun gibi durumlarda kullanılmaktadır. Ekonomik hayatta bundan etkilenmektedir (Eren, 2012:4).

Eskiye yönelik olarak yaklaşımların son bulup yeni yaklaşımların ortaya çıkması adına olan bir yaklaşım süreci ekonomik hayatı genişletip refah düzeyini artırmaktadır. Bu durumda ekonomik krizlerin etkileyciliği ve sonradan ortaya çıkabilecek olan olumsuz tarafları bertaraf edici bir süreç olarak yeni yaklaşım süreci ortaya çıkmaktadır. Eski yaklaşımların yerini alması bakımından güzel bir olgudur ve eskideki yaklaşımların negatif tesirini azaltmaya da yarayan bir süreçtir.

Bahsedilen akımlardan iş arama teorisi ve içerdekiler dışardakiler teorisi hakkında yorum yapılmadan önce bu yaklaşımların diğer açıklanan teorilerin devamı niteliğinde olduğunu ifade edebiliriz. İçerdekiler-dışardakiler teorisi, iş arama teorisi ve yaşam süreci teorileri yeni yaklaşım teorilerinden bazılarıdır. Onlara farklı bölümlerde ve konularda yer verilmesi gerekmektedir. Yeni yaklaşımlar teorisi kapsamlı ve geniş içerikli bir konudur ve anlatılması uzun yıllar anlaşılması uzun süreler alan konular arasında yer almaktadır.

1.3.3.1. İçerdekiler dışardakiler teorisi

İçerdekiler dışardakiler teorisinin içeriği şudur ki; çalışan bir genci yani içerdeki olan bir genci işinden çıkarıp dışardan bir işçi almak firma açısından katlanılması zor, meşakkatli ve maliyeti olan bir durumdur. Bunun nedeni ise çalışırken işten çıkarmanın bir maliyeti olacaktır ve çalışan işçinin tecrübesi vardır. Çalışan nitelikli bir işçiyi işten çıkarmak işveren açısından çok mantıksız bir durumdur ve iş piyasası açısından bakıldığında maliyetli bir uğraştır. Böylece firmalar maliyetli bir ortam içine girmiş olacaklardır. Bunun sonucunda firmalar bir kişi ile tekrar oturup bir konuşma içine gireceklerdir. Yüksek ücret ve gönülsüz

işçi kesiminin oluşması bu yaklaşımın bir sonucu olarak görülmektedir (Ataman,1998: 69).

İçerdekiler dışardakiler teorisine göre; kişinin çalışırken edindiği konum ve fırsat ele geçirmiş olması kişi için yararlı bir durumdur. İçeride olan bir kişi çalışırken aldığı bu adı içerdekiler olarak geçirmiştir. Dışarda kalan işsiz kesiminden söz etmek gerekirse de onlar dışarda kalmışlar herhangi bir iş arayıp işi edinememiş olan kişileri oluşturmuşlardır. Dışarda kalan çalışmayan kimselere verilen dışardakiler adı işsiz kesimin oluşturduğu bir kesimdir. Herhangi bir işte çalışacak olan fakat belli bir ücret seviyesinden iş arayanların oluşturduğu fakat bulamayanların olduğu bir topluluktur.

Yukarıdakilerden anlaşılan odur ki; gençler içerde buldukları zaman içerdekiler olarak ve dışarda buldukları zaman dışardakiler olarak nitelendirilir. Yani dışarda olduğu zaman gençler işsiz ve emeksiz bir şekilde dışarda olmaktadır. Dışarıda kalmak istemeyen gençler kendilerine verilen ücretle yetinerek içerde kalmak zorunda kalmaktadırlar. Dışarda kalmanın psikolojik sonuçlarına katlanmak istemeyen gençler; içerinin durumuna olumlu veya olumsuz ayak uydurmak durumundadırlar.

Farklı içerikli bir teori olan içerdekiler dışardakiler teorisi değişik maliyet ve fırsat içermektedir. Bu modelde içerik bakımından farklı durumlar da vardır. Sendikalar bu modelin dışardaki sahipleridir ve pazarlık olayları olduğunda işveren kesimine ağır yükümlülükler ve sorumluluklar yükleyen kişiler olarak karşılırlarına çıkarlar. Böyle bir durumda ücret kısıtlı da karlı ve de olumlu bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Sendikalara güvenen işçi kesimi ise kendileri için en uygun oluşabilecek olan fiyatı beklemektedirler (Kaytancı, 2008: 67).

1.3.3.2. İş arama teorisi

İş arama teorisinin Neo-klasik iktisat teorisi ile bağlantılı olarak ele alınması gerekir. Bu teori Neo-klasik iktisat teorisiyle iç içe olmakla birlikte bu teorinin bir devamı niteliğinde yazılmıştır. Bu teorinin içeriği ise emek piyasasıyla ilgilidir. Emek piyasasındaki bilgi aksaklıklarını konu edinen bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Hiçbir piyasada olmadığı gibi emek piyasasında da bilgi bedelsiz olarak elde edilmemektedir. Bilgi için vakit ayırmak gerekmektedir. Daha iyi ve güzel bir iş arama çalışmasından ileri gelmektedir. İş aramada birkaç temel

sorundan etkilenmektedir. Ne var ki iş aramanın da bir bedeli vardır. Kişinin yeterli bir gelire sahip olması iş arama süresine etki etmektedir (Gündoğan ve Biçerli,2004:205).

Ekonomilerde genellikle arz ve talep birbirine eşit bir şekilde ilerler. Yani tüketici dengesini belirleyen unsurlar arz ve taleptir. Her işin bir kolay yanı olduğu gibi bir de zor tarafı mevcut bulunmaktadır. Kişilerin yeterli olarak bir gelire sahip olamaması bir iş ihtiyacını da beraberinde getirmek zorunda kalmıştır. Ne var ki kişi çalışmak zorundadır ve bu çalışmanın da bir bedeli olmalıdır. İş arama teorisinde bir bedel vardır. İş arama teorisindeki bedel; boş zaman bedeli olmaktadır. Kişinin boş zamanlarını değerlendirmesi yerine iş aramakla geçirmesi bireyler açısından da zor bir süreç meydana getirmektedir. İş aramak ve boş zaman tercihlerinin birinden birini kullanan bireyler kendilerine uygun olanı seçmek durumundadır. Seçim yapılacak olan durumdan ziyade bireylerin çalışmak zorunda olması da bir gerçeği meydana getirmektedir.

İş değiştirme veya iş beğenmeme kişinin özgür iradesine bağlı bir durumdur. Yapılan araştırma sonucunda iş yerinden istifa etmek veya işyerinden kovulmaktan daha çok maliyetli bir durumdur. Endüstri ekonomilerinde iş beğenmeme durumu çok miktarda fazladır ve bu durumdan etkilenen gençler daha iyi bir iş bulmak için sürekli iş değiştirmek zorunda kalmışlardır. Daha iyi daha ferah bir iş geçlerin dikkatini çekmektedir. Bu ilgi çekme durumu ise gençleri yeni iş aramaya buldukları işten çıkmaya yönlendirmektedir. İş beğenmeme durumu şüphesiz işten çıkma meydana getirir. İş beğenmemenin sonucunda işsizlik meydana gelir. İş arama teorisiyle birlikte iş beğenmemeler artmış durumdadır. Artan işsizlik sonucunda ekonomi sarsılmaktadır. Ekonominin sarsılması ise olumsuz bir durumdur (Aslan, 2014: 41).

İş değiştirmenin ve iş beğenmemenin sıklıkla yaşandığı iş arama teorisinde günümüzde işsizlik sorunları yaşanmaktadır. İş aramaktan sıkılan gençler buldukları işi beğenmeyen gençlerin oluşturduğu bir teoridir. Bu teorinin esas yönleri iş aramakla vakit geçiren gençleri kapsamaktadır. İşe girerler fakat girdikleri işi beğenmezler. Girdikleri işi de beğenmeyen gençler üzerinde yeni iş baskısı oluşmaya başlar ve kendilerine yeni bir iş bakmaya başlarlar. İş değiştirme riskli olduğu kadar yorucu ve de mevcut seviyede olan ilerlemeyi bertaraf edici bir nitelik taşır bu yüzden kişilerin deneyim seviyesinde bir durağanlık yaratır. İş

arama süresi boyunca olan birçok risk bunlardan bir tanesidir. İş ararken olacak zaman kaybı bunlardan biridir.

Günümüzde gençlerin ellerinde olan işleri beğenmeyip iş değiştirmesi ekonomik hayatı da zorlaştıran bir durumdur. Ekonomik hayattaki çalkantılar sonucunda oluşan piyasa aksaklıkları da bu duruma işaret etmektedir. Yaşanılan ekonomik krizler ve buhranlar sonucu eğitilmiş işsizlik baş göstermiş durumdadır. Ve ülkemizde hazırda işsiz sayısı azımsanmayacak şekilde çok miktardadır. İşsiz sayısının da giderek arttığı ve günümüzde eğitilmiş işsiz sayısının her geçen yıl arttığı bu durumda işsiz kalmamak için elimizdeki işte biraz da ısrarcı olmamız gerekmektedir. Bu sayede hem ekonomi dengeye gelecek hem de iş sahaları genişleyecektir. İmkânsız olmayan bu durumda iş beğenmezlik yapmamamız gerekmektedir.

Genellikle kırdan kente olan göç hareketleri işsizliği meydana getirmektedir. Göç olgusuyla birlikte görülen işsizlik Türkiye’de de olumsuz etkiler meydana getirmektedir. 1970’li yıllardaki işsizlik seviyesindeki artmalar günümüzde hala hissedilir seviyededir. Ekonomik krizlerin de etkisiyle işsizliğin sonuçları daha da ağırlaşmaktadır. Özellikle göç hareketlerinden doğan işsizlik günümüzde ciddi boyutlara ulaşmış durumdadır (Yılmaz, 2005: 54).

1.3.3.3. Yaşam süreci teorisi

Yaşam süreci teorisinde dikkat çeken birkaç husus vardır. Bunlardan bazıları gençlerin ücret düzeyi düşük iş aramaları fakat uzun yıllar sürecek olan bir iş olmasını istemeleridir. Bu nedenle gençler kariyer noktalarından gelecek kaygılarından uzak devamlı bir iş aramaktadır. Geçici olarak buldukları işlerden zaman içerisinde ayrılacaklardır ve kendilerine yeni ve kalıcı bir iş aramak durumunda kalacaklardır. Yaşam süreci teorisi bu gibi nedenlerle gençlerin tecrübesizleşmelerine neden olmaktadır (Aslan, 2014: 42).

Yaşam süreci teorisi ücretlerin düşük seviyede olduğu ve kariyer olanaklarının da uzun vadede olmadığı işlerin olduğu bir teori çeşididir. Tecrübesiz kişilerden meydana gelen bir teori çeşididir. Tecrübe ve deneyimin az olmasından dolayı vasıflı bir iş bulunma ihtimali az olan bir teoridir. Kariyer olanaklarının olmadığı uzun vadede işsizlik olanaklarının da meydana gelmediği bir işsizlik teorisinin ekonomiye olan olumsuz katkıları da vardır. Günümüzde

gençler gelir haricinde başka durumlara da önem göstermektedir. Örneğin; sosyal çevre bu durumda verilebilecek en güzel örnektir. Sosyal çevreye arkadaşlık edinmeye önem veren gençler için gelir ikinci plana atılabilmektedir. Bu durum yaşların ilerlemesiyle ve birtakım deneyim edinmekle değişebilmektedir. Yaşı ilerleyen ve kendine gelecek kuran gençler farklı düşüncelerle karşımıza çıkmaktadır. Tecrübesi az olan gençlerin gelir durumuna bakmaması ve nitelikten yoksun olması bu yaşam süreci teorisini doğurmaktadır (Abak, 2009: 10).

Yaşam süreci teorisi gençlerin uzun süren geçici olmayan bir iş aramaları ve bu uzun uğraşları sonucunda istek ve arzularına kavuşmaları olarak ifade edilebilir. Yaşam boyunca devam edecek olan bu döngüde işsizlik ve iş arayışları meydana gelen bir durum haline gelmiştir. İşsizliğin sonucunda oluşan bu gibi durumlarda en sık karşılaşılan iş beğenmeme ve tecrübe eksikliği olan bir durumdur. Yaşam boyunca işsizlik veya iş arama durumunun devam etmesi durumunda ortaya çıkacak bir durumdur. Nitekim gençlere yararları veya zararları da olacaktır.

2. GENEL OLARAK GENÇ İŞSİZLİK KAVRAMI

Genç işsizlik kavramı, Dünya'nın ve Türkiye'nin gündemini ekonomik ve toplumsal açıdan etkileyen bir kavramdır. Günümüzde genç işsizliği aşılması gereken önemli bir sorun haline gelmiştir. Çalışmanın bu bölümünde genel olarak genç işsizlik kavramının kavramsal çerçevesine değinilerek, genç işsizliğinin yüksek olmasının nedenlerine ve genç işsizlik sorunlarına yönelik bilgi verilecektir.

2.1. Genç Kavramı

Genç kavramının anlamı konusunda çok değişik tanımlamalar yapılmaktadır. Türkiye'de genç yaşı; bazı farklı değişim süreçleri geçirmiş durumdadır. Örneğin; Devlet Planlama Teşkilatı aracılığıyla yürütülen üçüncü ve dördüncü kalkınma planlarında, 12-24 yaş arasındaki bireyleri kapsamaktadır. Beşinci, altıncı ve yedinci kalkınma planlarında ise bu yaş aralığı, 15-24 olarak belirlenmiş ve günümüze kadar gelmiştir (Gündoğan, 1999: 65).

Türkiye'de kalkınma planları zamanlarındaki genç yaşları maddeler şeklinde sıralanmıştır. Sıralanan maddelerde bazı genç yaş aralıkları verilmektedir. Bu yaş aralıkları kalkınma planlarına göre değişikliğe uğramış görülmektedir.

- İkinci beş yıllık kalkınma planında 14-24 yaş aralığı
- Üçüncü beş yıllık kalkınma planında 14-22 yaş aralığı
- Dördüncü ve beşinci beş yıllık kalkınma planının da 12-24 yaş aralığı
- Altıncı ve günümüz dokuzuncu beş yıllık kalkınma planında ise 15-24 yaş aralığında

Genç nüfus olarak karşımıza genç nüfusun yaş aralıkları maddelenmiş şekilde karşımıza çıkmaktadır. ILO'ya göre genç nüfusun belirtilme şekli yukarıdaki gibi gösterilen maddeler halindedir. (ILO, 2010: 63)

Genç kavramı konusunda yapılan bir diğer tanım ise gençliğin biyolojik bir yapı halinde oluşudur. Genç kavramı aslında biyolojik bir kavram olarak literatürde yerini alır; fakat günümüzde çok değişik ve farklı gençlik tanımları yapılmıştır. Bu kadar çok gençlik tanımı olmakla birlikte tam anlamıyla bir

gençlik tanımı söz konusu olabilmiş değildir. Bunun nedeni ise; gençliğin farklı yaş aralıklarında görülmesidir (Murat, 1995:176).

İnsan yaşamında farklı süreçler, evreler meydana gelmektedir. Yaşadığı bu evrelerde farklı dönemler ya da değişik zamanlar yaşar. Gençlerin yaşadıkları dönemler içinde kendine has zamanlar olmaktadır. Bu zamanların içinde de genç olma olgusu gençlik dönemi farklı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Gençlik dönemi biyolojik zamanlarda oluşur; biyolojik dönem ise gençlerin büyüme dönemidir. Gençlikle bağdaşmış bir şekilde karşımıza çıkan ileriki gelecek dönemleri de gençlik dönemlerinde meydana gelecek bir takım olgulara bağlıdır. Genç olarak çocukluk yaşı değil de ileriki zamanlar temel alınmaktadır. Çocukluk çağıının bir üst aşaması gençlik dönemi olmaktadır (Baran, Olgun ve Erbuğ, 2013: 65).

2.2. Genç İşsizliğin Tanımı

Genç kavramı 15-24 yaş aralığındaki gençleri kapsamaktadır. Yaş aralıkları ülkeden ülkeye farklı şekilde olabilmektedir. Eğitimli genç kelimesi; yine 15-24 yaş aralığındaki lise ve üzeri (veya yalnızca yükseköğrenimle) eğitimli gençlerin işsizliği anlaşılmaktadır. Genç işsizlik oranının hesaplanma şekli iki aşamalı olmaktadır. Bu aşamalarda ise genç işsizliğin oranları hakkında bilgi edinilmektedir. İlk aşamada toplam işsizler içinde genç olan işsizlerin hesabı yapılır ve çıkarılır. İkinci olarak ise genç işgücündeki işsiz olan gençler çıkarılır (Mütevellioglu vd, 2010:212).

Tanımdan da anlaşılacağı üzere gençlerin istihdamda bir yer edinmemiş olması durumunda ortaya çıkar. Genç işsizliği durumu günümüzde çok fazla bir eksiklik durumu oluşturmaktadır. Gençlerin işsiz kalması günümüzde ekonomik koşulların etkilenmesi ve gençlerin de psikolojik olarak yıpranmasını da beraberinde getirir.

Bazı tipik politikalar ve görüşler aracılığıyla inceleme yapılırsa genç işsizlerin dezavantajlı olduğu görülmektedir. Gençlerin içinde bulunduğu politikalarda bu dezavantajlı durumuna göre incelenmektedir. Gençlerin istihdam içerisinde kendilerine bir yer edinmeye çalışmaları da bu durumda meydana gelen bir durumdur. Bu ve bu gibi zorluklar karşısında ise gençler bunalıma girmektedir.

Bu gibi durumlarda eksik istihdam sorunları çok sık karşımıza çıkmakla birlikte genç işsizliği sorunu gibi sorunlar da meydana gelmektedir (Erikli, 2016: 290).

2.3. Genç İşsizliğine Neden Olan Faktörler

Genç işsizliğine neden olan faktörler; işgücü niteliğindeki olumsuz şartlar, eğitim seviyesi tarafından bakıldığında, eğitim durumuna göre iş bulamama sorunu, daha ucuz bir işte çalışacak olan gençlerin varlığı, ülkemize Suriye'den gelen göçmenlerin ne iş olsa yaparız şeklindeki tutum ve davranışları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ve bunun gibi sorunlar eğitilmiş ve genç işsiz oluşumuna zemin hazırlamaktadır. Hiç şüphesiz eğitilmiş işsizlik ve işsizlik konusu olumsuz ve ciddi bir toplumsal sorundur.

Gençlerin iş gücüne yani genç işsizlerin iş sorununun çözümünde en önemli aşılması gereken konu işsizlik konusudur. Genel olarak bakıldığında işsizlik makro ve mikro boyutlarda incelenmektedir. Bunun nedenleri gençlerin yaşadıkları bölgelerin koşulları veya genel olarak bazı özelliklerinin olmasından geçmektedir. İşverenlerin bir takım özellikleri de bu konuya dahil olan nedenler arasında yer almaktadır. Krizlerin karşısındaki durumlar ise makro nedenler olarak meydana gelmektedir. Gençlerin bazı durumları ve özellikleri ve gençlerin yapılarından oluşan durumlar ise mikro nedenler arasındadır (Murat ve Şahin, 2011: 43).

Gençlerin işgücüne dâhil olmama nedenleri farklı şekillerde sıralanmıştır. Bunların başlıkları arasında iş aramayanlar fakat çalışmaya hazır olanlar, iş bulma ümidi olmayanlar, mevsimsel çalışma içinde olanlar, ev işleriyle meşgul olanlar, zamanının çoğunu eğitim öğretim peşinde geçirenler, emekli olup köşeye çekilenler, çalışmaz halde olanlar, ev kadını olanlar öğrenciler vardır. Toplam olarak ve kadın erkek olarak ayrılmıştır. Bunların içinde eğitim öğretim içinde olanlar erkeklerde %27,7 kadınlarda ise bu oran 11,8 tır. Bunun nedenlerine gelecek olursak kız çocuklarının eğitim öğretim hayatının erkek çocuklarına göre daha az ve kısıtlı olmuş olmasıdır.

Gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde bazı durumlar görünmektedir. Bu durumlardan bazıları işgücü olarak nitelikli bir değişiklik yaratmaktadır. Bu değişimler ve de gelişmelere de uyamayan gençlerin çoğu işsiz kalmaktadırlar. Bunun sonucu olarak niteliksiz işgücü meydana gelmektedir.

Niteliksiz olarak daha az fiyatla yani daha az ücretle bir işte çalışmak zorunda kalmışlardır (Güney, 2009:151).

Genç işsizliğin yükselmesindeki nedenler birçok araştırmacılar tarafından incelenmiştir. En çok göze çarpan inceleme sonucu ise aşağıdaki tablo 2.1’de verilmektedir. Bu yönlerden yola çıkılarak genç işsizliğin nedenlerine ulaşılmaya çalışılmaktadır. Genç işsizliğin nedenlerine ulaşmak yerine sonuçlarına ve yaratılan sonuçlarında ülkemiz için olumsuz taraflarına bakılarak çözüm arayışları daha uygun ve yerinde bir davranış olacaktır.

Tablo 2.1. Genç işsizliğin yüksek olmasının nedenleri

Genç İşsizliğin Nedenleri	Talep Yönü	Arz Yönü
Mevcut İşler	Ekonomik Koşullar Nedeniyle Gençlere Yönelik Bir İş Kıtlığı Var	Düşük Düzeyli Birçok Boş İş Var
Ücretler	Asgari Ücretler Ve Diğer Katı Düzenlemeler Düşük Düzeyli İşlerin Sayısını Azaltır	Gençlerin Olmayan Gerçekçi Ücret Talepleri Var
Mobilite	Kısa Dönemli Geçici İşler Yüksek İşsizlik Oranının Temelini Oluşturur.	Genç İşçiler Yüksek Bir Mobiliteye Sahiptir.
Tavırlar	Gençler Geleceği Olan Bir İş Arzu Ederler. İşveren Ayrımcılığı Genç İşgücü Talebini Azaltır	Cari Ücret Düzeyinde Gençler Boş Zamanı Tercih Ederler Ve İş Ahlakı Yüzünden Zayıflatır.
Nitelikler	Nitelikler Çalışırken Kazanılır	Gençlerde Eğitim Ve Tecrübe Eksikliği Vardır
Genç Nüfusun Hızlı Artışı	İş Piyasası Gençler İçin Birçok Yeni İş Üretir. Her Yaz Olduğu Gibi.	Genç İşsizliğin Nedeni Kısmen Genç Nüfusun Artmasıdır.

Kaynak: Gündoğan, 1999: 68-69

Tablo 2.1’e göre genç işsizlik sorunu birçok talep ve arz yönüne göre sıralanmıştır. Genç işsizlik sorunu mevcut durumdaki işler, ücretler, mobilete tavırlar, nitelikler, genç nüfusun hızla artışı gibi sebeplere dayanmaktadır. Arz yönüne göre gençlerde eğitim ve tecrübe eksikliğinden dolayı işsizlik

oluşmaktadır. Gençlerin liseye gittikten sonra lisede herhangi bir çıraklık veya mesleki eğitimin verilmemiş olması çok büyük bir ekonomik ve ya da işsizlik sorunu haline gelmiştir.

2.3.1. Toplam Arz ve Talep Yetersizliği

Türkiye’de genç işsizliğinin yüksek olmasının nedenleri talep yönlü ve de arz yönlü olarak ikiye ayrılmaktadır. Talep yönünde; ekonomik koşulların neden olması, asgari ücretler diğer düzenlemeler, kısa dönemli ve geçici işlerin olması, gençlerin geleceğinin olduğunu düşündükleri bir iş arzu etmeleri, iş piyasasındaki birçok gençlere yönelik birçok işin olması, gençlerin iş heveslerinden meydana gelen uygulamalar ve bunun gibi benzer nitelikteki işler genç işsizliğinin talep yönünde bulunmaktadır. Arz yönünde; mobileteler düşük düzeyli işler gençlerin reel olmayan birçok ekonomideki istek ve arzuları gençlerde eğitim ve tecrübe eksikliği vardır. Birçok sebeplerden oluşan işsizliğin talep yönü ve arz yönü ekonomik açıdan çok önemsenecek bir düzeydedir (Gündoğan, 1999: 68-69).

Toplam talepte ve arzda meydana gelen iniş çıkışlar gençleri olumsuz yönde etkilemektedir. İş yerlerinde işçi çıkarılması iş taleplerinde meydana gelen artış ve genç nüfusun fazla olması bu olumsuzluklardan bazılarıdır. Genç istihdamında gençlere yönelik talep yetersizliği genç işsizliğini körüklemektedir. Toplam arz ve talep yetersizliği işgücü piyasasında olumsuz etki yaratır. İş gücü piyasasındaki aksaklıklara sebep oluşturur. Genç istihdamına yönelik olarak gençlerin talep yetersizliğinden olumsuz olarak etkilenmesi durumunda oluşan psikolojik yıpranmalarda bu durumda meydana gelebilecek olumsuz bir etkiyi meydana getirmektedir. İşveren kesiminin arz etmekte eksik kalması ve işçi kesiminin ise talepte eksik kalması sonucu bu durum meydana gelmektedir. Bu durum ise işgücü piyasasının olumsuz koşullarını meydana getirmektedir.

Gençlerin işsizlik sorununda arz yetersizliğinin birçok nedeni bulunmaktadır. İş dünyası ve işveren açısından yaklaşmak gerekirse; küçük işletmeleri örnek verebiliriz. Küçük veya orta büyüklükteki işletmeler banka veya başka yerlerden kredi almaktadırlar. Alınan krediler bir süre sonra ödenmediği için işletmeler kapanacak konuma gelmektedirler. Bu durumda işletmeler işçi çıkarmak zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle fabrika veya işletme sahibi olan kişiler üretimlerini azaltmakta ya da durdurmakta ve bunun sonucunda işçi çıkarımına yönelmektedirler. Bu da işletmeleri ve gençleri olumsuz etkilemektedir. Bu durum

aynı zamanda ekonomiyi de olumsuz olarak etkilemektedir. Ekonominin arz yönünde eksiklik meydana gelmiş olmaktadır (Kafkas, 2014: 125- 126).

Türkiye’de genellikle eğitim düzeyi artarsa işsizlik de artar ve liseye gittikten sonra işsizlikte düşme görülür. Türkiye genelinde işsiz kalan gençlerin büyük çoğunluğu lise mezunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak da lisede iş vasfının kazanılmamış olması düşünülebilir. Aslında liseden çıkan bireylerin nitelikten yoksun olup meslek öğreniminde yetersiz kalması bunda pay olarak görece etkilidir. İlköğretim mezunlarının nitelikten yoksun olması ve de düz lise mezunlarının niteliksiz eleman olması iş arayınca zor bulacakları (işveren açısından) anlamına geldiği için lise mezunlarının işsiz kalması bu duruma bağlanabilir (Uyar, 2008: 55).

Kısa dönemli geçici iş konusunda da talep yönlü bir sıkıntı oluşmaktadır. Talep yönündeki oluşan bu sıkıntı gençlerin geçici kendilerine göre mevsimsel iş bulmalarından kaynaklanmaktadır. Kaynaklanan bu sıkıntı ise de ileriye yönelik bir işsizlik olgusu meydana getirmiş olmaktadır. Her yaz meydana gelen bir iş piyasası vardır ve gençlere buna yönelik her yaz bir iş meydana getirir. İş piyasası geniştir. Düşük düzeyli ve de düşük bir cari fiyattan gençler kendilerine iş bulmaktadırlar buda piyasanın arz yönünü oluşturmaktadır. Arz yönünde meydana gelen bu örnek; gençlerde birçok da iş kaybına nitelikli bir iş bulamamalarına yol açmaktadır.

2.3.2. İşgücü Piyasası Politikalarının Yetersizliği

İşgücü piyasasındaki politikaların yetersizliğinden dolayı birçok işyeri kapanmakta ve güçlü girişimlerin sonu gelmektedir. Yeni politikalar ve yeni oluşumlar sayesinde işgücü piyasaları rahatlatma içine gireceklerdir. Genç işsizliğine yönelik olarak işgücü politikaları önemli bir yere sahiptir.

Reel olarak işgücü maliyetlerinde sektör bazında bazı farklı gelişmeler ve değişmelere yer verilmektedir. Örneğin; finans sektöründeki işgücü maliyeti diğer sektörlerden fazla ve ortalama olarak yüksek bir seyir izlemektedir. Bunun da finans sektöründeki maliyetlerin diğer sektörlerle nazaran beşeri sermayelerinin fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Sağlık hizmetlerinde ve diğer hizmetlerde de bir artış söz konusu olmaktadır. Sağlık gibi diğer sektörlerdeki politikaların başka sektörlerde de uygulanması gerekmektedir. Finans sektöründe

de bir artış söz konusudur. İşgücü maliyetlerindeki artış ise işgücü istihdam olanaklarını etkilemektedir. İşgücünde ki maliyet artışı işten çıkarımlar istihdamı etkilemesi bakımından önem taşımaktadır (TÜSİAD, 2002: 151-152).

Bu işgücü politikalarındaki genel amaç işsizliği ortadan kaldırma ve işgücünde olan bir takım aksaklıkların giderilmesi ve aynı zamanda işgücünü dengesinin oluşturulmasıdır. Daha farklı yönden yaklaşmak gerekirse; işgücü piyasalarındaki istihdamı artırıcı hedefler ve politikalar geliştirilmesini sağlamak gerekmektedir. Bu anlamda işsizlik ödemeleri buna örnek olarak verilebilir. Aynı zamanda aktif bir politikadır ve bu aktif politikalar sayesinde birçok işgücünü artırıcı işlevler meydana gelebilir. İşsizlik ödemelerinin işsizlik sonucunda olan, bir olumlu durumu ve artan bir işlevi bulunmaktadır. Ekonomide de bireylerin işgücünde bir işlevinin olması gerekmektedir. İşsiz olan bireyler toplumun ekonomik ve sosyal hayatında pek işlev olan bireyler değildir. İşsizlik ekonomide işlevsizlik meydana getirmektedir (Kapar,2006:344).

İşgücü piyasalarındaki işlevsiz politikalar işsiz kalmakla birlikte oluşacak olan toplumsal sorunlar ve ekonomik sorunlar bugünde aşılması gereken sorun haline gelmiştir. Toplumsal açıdan bakıldığında bu olumsuz durumun giderilmesi gerekmektedir. İş piyasalarında bu olumsuz durumda oluşan sıkıntıların giderilmesi ve ekonomik olarak gidişatın olumsuz olmaması için bu durumun giderilmesi ve önlenmesi gerekmektedir. İşgücü için farklı ve yeni politikalara yer verilmelidir. İşgücü piyasalarındaki uygulanacak olan istihdam politikaları işsizliğe çözüm bulacak şekilde meydana getirilmelidir. Böylece istihdam da olan genç sayısı artmalı ve ekonomik problemlerde aşılmaya gidilebilmektedir.

2.3.3. Eğitim Sistemlerinin Yetersizliği

Türkiye’de eğitim sistemlerinin yetersizliğinden dolayı; birçok genç işsiz kalmaktadır. Genç işsizliği denen bu durumda da gençler erken yaşta evde oturmak durumunda kalmış ve sosyal hayatlarından feragat etmek zorunda kalmıştır. Eğitim sisteminin yetersiz olması gençlerin iş hayatında eksik olmaları ve niteliksiz olmalarını da beraberinde getirmektedir. Nitelikten yoksun gençler ise iş hayatının gerekliliklerini yerine getirememektedir. Eğitim öğretim bir ülkede gelişmişlik seviyesi bakımından önemli bir yer teşkil etmektedir. Bir ülkenin gelişmişliği eğitimle anlaşılır bir niteliktedir. Bu sebepten dolayı da eğitim sisteminin gelişmiş olması önemli bir hal almaktadır.

Eğitim ve de ğretim insan olarak bir sermaye üretmedir ve de insan sermayesine yatırım yapmak isterse bu alanda karşımıza çıkan bir yatırımcı olmaktadır. Sermayeye yatırım gibi bir durumu teşkil eder. İnsana yatırım yapmak ülke olarak gelişme seviyesini artıran bir durumdur. İnsana yatırım yapan bir ülke kalkınma seviyesini artırmış olmaktadır. Eğitime yapılacak her yatırım ülke adına bir katkı anlamına gelmektedir. İnsana olan düşük ya da seviyesiz bir yatırım genç eğitimi kişilerin güzel bir şekilde iş gücü piyasasına olan girişini engellemektedir. İş piyasasına giremeyen gençler oluşturmaktadır (etinkaya, 2010: 49-50).

Gençler zerindeki iş piyasasında olan ve yaşanan güçlüklerin bir kısmı ve göreceli olarak eğitim sisteminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Yıllarca tartışılan bu sorun karşısında gençler için okulun bir yeri olmak zorundadır ki okulun gençleri iş hayatına hazırlamak zorunda olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Verimli olmayan ve de genellikle iyi bir imkân sağlamayan eğitim ve ğretim gençlerin iş piyasasına girmesini zorlaştırmaktadır. Sağlam ve iyi bir milli politika oluşturulursa gençler arasında da işsizlik sorununun ortadan kalkması gibi bir durum olabilecektir (Murat, 1995: 188-189)

2.3.4. cret Politikaları ve Asgari cret Uygulamaları

Asgari ücretin de kendine uygun önemi ve değeri vardır. Asgari cret söylenenin aksine istihdamı düşürmez hatta düşürmenin aksine gelirdede bir değişme yaratmaz. Fakat Türkiye’de asgari ücret çalışmaları çok yaygın halde değildir. Bu konuda Yapılacak olan icraatlar vardır. cret politikaları ve asgari ücret düzenlemeleriyle asgari ücretin kapsamı genişletilebilmektedir. Asgari cret birçok ailenin geçim kaynağı haline gelmektedir (Esen, 1999: 82).

Ailenin geçim kaynağı olan asgari ücret genç bireyler bakımından da önem arz eden bir durumdur. Bu durumda en önemli politikalardan biri de asgari ücret politikasıdır. Asgari cret çalışmalarının başlangıcı 1980 yıllarına dayanmaktadır.1980 yıllarında gelişmiş olan bir uygulamadır ve işsizlik olgusu olduğu içinde hızlı bir şekilde ilerleme göstermiş durumdadır.

Gençler üzerinde çok durulmaktadır ki bundaki amaç ise gençlerin çok cüzi bir miktarda çalışmayı kabul etmesinden geçer. Bundan dolayıda asgari ücrette meydana gelecek olan herhangi bir dalgalanma da gençleri çok değişik

şekillerde etkiler. Pek çok bölgede ve de pek çok yerde bu etkilenme olasıdır (Aslan, 2014: 51).

Ücret politikaları ve asgari ücret uygulamalarının hem pozitif hem de negatif yönleri bulunmaktadır. Bu pozitif ve negatif yönlerle karşılaşılan durum sonucunda işsizlik hem artan hem de azalan bir seyir göstermektedir. Uygulanan işsizlik politikalarının işsiz gençlere yönelik yapmış olduğu olumlu veya olumsuz etki günümüzde Türkiye’de ve diğer Avrupa ülkelerinde çokta olumlu bir gidişat göstermemektedir. Asgari ücret politikaları sayesinde birçok işçi ve çalışan kesim işini oluşturmakta ve evine, kendisine bakacak parayı kazanmaktadır. Bu durumun yeterli olmaması gibi sebepler göreceli olmakla birlikte bu duruma sebebiyet veren olumsuz durumların ortadan kaldırılması için uğraş verilmesi gerekmektedir.

2.3.5. Gençlere Yönelik Nitelikler ve Eğitimli İşsizler

Eğitim ve işsizlik arasındaki bir ilişki eğitim düzeyi ve bu düzeyin işgücüne yol göstermesi bakımından önem taşır ve bize eğitimin niteliği hakkında bilgi verir. İşletmelerin rekabet düzeyi ile ilgilenir veya bir kişinin niteliği hakkında da bize çok önemli bilgiler verir. Kişinin niteliği hakkında bilgi vermesi bakımından bir kazanımdır. İşletmelerin de rekabet olarak ne durumda olduğunu bize aktarması bakımından çok önemsenecek ve rekabet unsurlarının gereklerini ortaya koyması bakımından da önemli bir durum teşkil etmektedir (Sürücü, 2014: 56).

Eğitim sürecinde olan gençlerde ve de genellikle bu şekilde olan işsiz ordusunda aslında eğitimin hangi şeyleri bize sunduğu yani alınmak istenen mesaj çok önemsenecek bir konudur. Eğitim ve eğitimli işsizlik hakkında bilgi verebilmek için eğitimli bir işsiz olmanın yarattığı sonuçlara değinmek gerekir. Türkiye’de ve dünyada birçok eğitimli ama işsiz olan genç vardır. Günümüzde de bu oran artmaya başlamıştır. Bu artışta gençlerin nitelik olarak iş dünyasından yoksun olmaları ve gençlere özgü niteliklerin iş dünyasının yeteneklerine ve getirdiklerine tam olarak yaklaşamaması gelmektedir. İş dünyasına girebilen gençler iş dünyası hakkında bilgi sahibi olabilmektedir. İş dünyasının kapıları eğitim dünyasında farklı gerçekleşmektedir. Örneğin bir iktisat fakültesinde okuyan bir genç bugün bir çıraktan daha az iş bulabilmektedir. Eğitim seviyesi bakımından bakıldığında bu durum olumsuz örnek meydana getirmektedir.

Güney Kore, Singapur ve Finlandiya gibi ülkelerde eğitim ve öğretime büyük bir önem verilir. Bu verilen önem ile de ülkelerin ekonomik ve de sosyal olarak gelişmişlik düzeyleri hakkında bize bilgi verir ve örnek teşkil etmesi bakımından önemli bir durumdur. Bu sebeple eğitim sektörüne önem verilmesi gerekir. Eğitim sektörüne verilen önem sayesinde yeni istihdam alanlarının açılacağı ortada olmuş olan bir durumdur. Daha iyi düzenlemeler ve daha verimli olan altyapılar sayesinde bireylerin önleri açılmalı ve yeni istihdam alanları oluşturulmalıdır. Oluşturulmuş olan sahaların ise üstüne daha da bilgi ve beceri eklenerek yeni alanlar yaratılmalı ve gelişme ilerleme kaydedilmelidir. İlerleme sağlanması olumlu bir durumdur (Adam, 2016: 97).

2.3.6. Gençlerin Piyasaya İlk Kez Giriş Yapmaları

Gençler işgücü piyasalarına yeni atılım yaptıklarında eğitim düzeyleri ve tecrübe olarak eksik olduklarından dolayı bir bocalama haline gireceklerdir. Yaşanılan bu durumda işgücü piyasasında oluşacak sorunlar zemin hazırlayacaktır ve eğitilmiş genç işsizliğin nedenleri arasında yerini alacaktır. İlk kez iş dünyasına giriş yapan bir genç iş dünyasında oluşacak olan sorunlardan ve durumlardan dolayı tecrübe eksikliği yaşamış bir halde olacaktır. İlk kez piyasaya konu olan genç bir bocalama sürecine girer ve bu süreçte psikolojik savaşlar vermektedir.

Hiç şüphe yok ki tecrübe gençler arasında çok önemli ve de işveren açısından çok mühim bir durumdur. Gençlerin tecrübe sahibi olması yapacağı işi daha iyi daha düzgün bir şekilde yapacağı anlamına gelmektedir. Bundan dolayı da işveren açısından tecrübe önemli olup işveren tecrübeli bir genç aramaktadır. Gençlerin tecrübeli olmaları hiç şüphe yok ki iş piyasası açısından çok olumlu bir durumdur. Gençlerin piyasaya giriş yapmaları sonucunda oluşacak olan ekonomik gelişmeler ve ilerlemeler her ülkenin isteyeceği ulaşması gereken bir durum olmaktadır.

Toplam talepte meydana gelecek olan artışlar veya azalışlar genç işsizliğini körükler nitelikte olmaktadır. Toplam talepte bir düşme yaşanacak olursa bu işgücünü de düşürecek ve de işsizlik de bu durumdan etkilenecektir. İş dünyasına yeni adım atacak genç için bir talep meydana getirilmesi gerekmektedir. Ev kadınlarının düşük ücretli bir işte çalışmayı sorun etmemiş olması da iş oranlarının yani gençlerin işsiz kalmasına ortam hazırlamış bir durumdur. Daha az bir ücret seviyesinden iş bulmak ve de çalışmaya başlamak işsizliği meydana

getiren ve işsizliği artıran bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın olan işçiler maliyet konusunda da genç işçilere nazaran daha düşük maliyetli bir yapıdadır bu da gençlerin önünü tıkayıcı bir nitelik taşır. İşsizliği artıran bir durumdur. İşsizliği oluşturan durumlar gençlerin iş piyasasında sorun olarak karşısına çıkmaktadır (Gündoğan, 1999: 69-70).

2.4. Genç İşsizliğin Ortaya Çıkardığı Sorunlar

Genç işsizliğinin ortaya çıkardığı birçok sorun bulunmaktadır. Bu sorunlar ekonomik sorunlar psikolojik sorunlar ve sosyal sorunlar gibi birçok türlere ayrılmış durumdadır ve genç işsizliği şüphesiz ki gençler üzerinde birçok olumsuz etkiler yaratmaktadır. Genç işsizliğinin yarattığı sonuçlar sadece gençleri değil toplumu da sarsmaktadır. Ekonomideki yarattığı olumsuzluklar Türkiye’de ekonominin gelişmesini önlemektedir. Çalışmak her gencin elinde olan ve her gencin hakkı olan bir eylemdir. Gençleri ve diğer üst yaşta olan bireyleri çalışma hayatından uzaklaştırmak gençler ve Türkiye de meydana gelebilecek ekonomik problemler açısından sorun teşkil etmektedir.

İşsizlik birçok yönden gençlerin yaşamını olumsuz olarak etkilemektedir. Örnek olarak işsizlik bireyin psikolojisini ve fiziksel olarak sağlığını bozması verilmektedir. Bu şekilde işsizliğin sonuçları istenmeyen bir vaziyettir. İşsiz kalan gençlerin kendilerine olan özgüvenini yitirmesi de olumsuz bir örnek olarak gösterilmektedir. Aynı zamanda işsiz gençlerin sosyal yaşamdan uzaklaşması da işsizlik problemlerinin sonuçları arasında yer almaktadır (Uyanık, 2011: 55).

Gençler genellikle kırsal kesimlerde tarım işçisi olarak çalışmaktadır ve herhangi bir sosyal güvenceleri olmamaktadır. Kentsel alanlarda ise işgücü piyasalarına giriş yapmakta zorlanmaktadır bu sebeple de işgücü piyasasından dışarda kalmak zorunda kalmaktadırlar veya geçici işlerde çalışarak herhangi bir sigorta olmadan faaliyet göstermektedirler. Genç bireyler arasında ilk kez iş arama oranları yüksek olduğundan dolayı genç işsiz sayısı fazla bir şekilde ortaya çıkmaktadır bu durumda gençlerde işsizlik seviyesini yükseltme eğiliminde olmaktadır. Bu durumda ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ve ilerleme düzeyleri etki altında kalmaktadır. Kentsel işgücünde yeni alanların yaratılması ve yeni istihdam sahalarının oluşturulması gerekmektedir (Gökpinar, 2011:136).

Gençleri çalışma hayatından mahrum bırakmak ülkemize ve de gençlere yönelik bazı yaptırımları olası hale getirmek anlamına gelir ki birçok tehlikeli davranışlar da buna örnek gösterilebilir. Bu durumda gençlere destek olmak gerekir ve gençlerin iş hayatında onlara yol göstermek gerekir. Durum böyle olunca da hem ekonomik hem siyasal hem de sosyal olarak gençlerin önleri açılmış olacaktır. Genç işsizliğin ortaya çıkardığı belli başlı birkaç sorun olmaktadır. Bu durum ekonomik hayatta ve gençlerin hayatında kendine özgüven kayıpları yaratarak olumsuzluk oluşturmaktadır. Oluşan bu olumsuzluk sonucunda ise ekonomi etkilenmektedir. Yarattığı toplam talep kaybı ve iş arzının eksik olması gibi sonuçlar iyi bir gelecek açısından kaygı verici bir durum halinde görülmektedir, olmaması gereken bir durumdur. Genç işsizliğinin meydana getirdiği sorunları ekonomik sorunlar sosyal sorunlar ve en önemlisi de gençler açısından olumsuz nitelik oluşturabilecek olan psikolojik olan sorunlardır. Nitekim psikolojik ve ekonomik sorunlar ülke ekonomisi içinde olumsuz durumlar teşkil edebilecek sorunlardır.

2.4.1. Ekonomik Sorunlar

Türkiye’de son yıllarda ekonomik olarak işsizlik seviyesinde bir artış gözlenmektedir. Yaşanan bu artış yüzünden gençler iş bulamamakta ve bir istihdam olanağı yaratılmamaktadır. Hızla artan nüfus oluşan işsizlik sorununa çözüm olarak bir gelişme getirememektedir. Nüfusun hızla artması ve 2001 krizinin de etkisiyle işsizlik artmaya devam etmektedir. İşsizliğin oluşturduğu ekonomik durum nedeniyle ülke ekonomisi gerilemektedir. 2001 yılında oluşan ekonomik kriz nedeniyle ülke ekonomisi daralmış ve birçok işyeri kapatılmıştır. İşsiz kalan gençler birçok ekonomik problemlerle karşı karşıya kalmışlardır. Kendilerinin ve ailesinin geçimini sağlamak için yeni iş arayışlarına girmek durumunda kalmışlardır. Bu süreçte birçok psikolojik şekilde yıpranmışlardır. İşsizlik pek çok ülkenin sorunudur ve bu sorun nedeniyle de ülke ekonomileri olumsuz şekilde etkilenmektedir. Ekonomik bir problem oluşturan genç işsizliği başlı başına bir ülke problemi haline gelmiştir. Bu ve bunun gibi ekonomik problemler ülkelerin geleceğini sarsmakta ve büyük hasarlar meydana getirmektedir. İşsizlik hafriyatı ülkeler açısından bakıldığında büyük bir ekonomik sorun teşkil etmektedir.

Ekonomik sorunlara bir başka örnek beyin göçü olgusudur. Gelişmiş ülkelerde görülen bu olgu ülkeler açısından bakıldığında ekonomik bir hibe

niteliğindedir. Ekonomik krizlerden sonra Türkiye’de beyin göçü daha da artış göstermiştir. Özellikle de gelişmiş ülkelere olan yurt içindeki transferler Türkiye açısından ekonomik bir kayıptır. Yurtdışındaki ekonomik olarak yüksek maaşlar ve gelişmiş düzenlemelerden dolayı yurtdışına göç artmaktadır. Yurtdışına giden nitelikli gençlerin geri dönmemesi de ülke adına kayıptır (Tansel ve Güngör, 2004).

Toplam işsizlik sorununa benzer şekilde genç işsizliği de çok ciddi bir sorun halinde görülmektedir. Gençler arasında işsizlik sorunu hem sosyal hem de ekonomik açıdan büyük bir problem oluşturmaktadır. Gençler ulusların dinamizmini oluştururlar ve de toplumun ve ülkelerin geleceklerinin de bu genç nüfusa bağlı bir şekilde olması bu genç nüfusun önemini daha çok artırmaktadır. Gençler açısından istihdam artıcı her politika ülke ve gelecek açısından oldukça önemli bir konu haline gelmektedir (Karabıyık, 2009: 303).

Türkiye’de işgücüne katılım seviyesi kadınlar arasında daha düşük düzeyde yer almaktadır. Ekonomik açıdan da olumsuz bir durum teşkil etmektedir. Türkiye’nin geleneksel ve ataerkil bir toplum olması nedeniyle bu durumla karşı karşıya olduğu söylenmektedir. Bunlardan dolayı da pek çok kadın evlerde iş görmektedir. Ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilenmek zorunda kalan kadınlar iş görmemektedir. Kadınların kendilerine uygun bir iş buldukları zaman çalışacakları gibi bir durum söz konusu olmaktadır. Kendi bilgi ve becerisine uygun iş bulan genç kadınlar iş hayatına katılım sağlamaktadır. Bunun gibi durumlar da işgücüne desteği etkilemekte ve gençler iş hayatında özellikle kadınlar iş yaşamında bu tür sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır (Murat ve Şahin, 2011: 103)

İstihdam ve işgücü arzı arasında temel olarak bir bağlantı vardır. Bu bağlantı ise işgücü arzı ve talebi tarafından meydana gelmektedir. İşgücü arzındaki değişiklikler de ücret düzeyinde meydana gelen farklılıklar tarafından meydana gelmektedir. Ücret düzeylerinde bir artma veya azalma meydana gelecek olursa bu boş zaman tercihin artırır veya azaltan bir durum olarak karşımıza çıkacak bir durumdur. Ücrette bir artış meydana geldiğinde önceden boş zaman geçirmeyi seven bir kişi sonradan bu ücret seviyesi arttığı için çalışmayı tercih edebilir. Ücretin talep ediliş aşamasında çalışılan zaman veya boş zaman tercihleri gibi durumlar mevcuttur. Bireyler kişisel olarak kendi faydasını veya boş zamanı ya da çalışmayı tercih edebilirler. Çalışma çağındaki nüfus işe girerken birçok yönden araştırma yapır kendine en uygun olarak bir tercih belirler ve bu tercihe göre de

hareket etme aşamasına girerler yapacakları tercih kendileri için avantajlı veya dezavantajlı olarak meydana gelecek olan durum olmaktadır (Gökpınar, 2011: 29).

2.4.2. Sosyal Sorunlar

Değişen ve de gelişen Türkiye ekonomisinde baktığımızda işsizliğin sadece ekonomik ve siyasal etkilerinden ziyade sosyal etkileri de karşımıza çıkmaktadır. Değişik sosyal etkiye sahip olan işsizlik kişilerin kendilerine zarar vermelerine kadar olumsuz durumlara yol açmış görülmektedir. Stres yaşayan ve iş bulamama düşüncesine giren gençlerde bir süre sonra iş bulma stresi ve bunalımı baş göstermektedir. İyi ve refah seviyesi yüksek olan ülkelere baktığımızda nitelikli işgücü yapısının çok olduğu ve farklı nitelikte ama yapıcı olduğu bir işgücü durumu ile karşı karşıya kalırız. İş ve işveren arasındaki kuvvetli iletişim sayesinde iş stresinden uzak ve sosyal bir çevre oluşturmuş oluruz. Bu sosyal çevre sayesinde kaygılardan uzak bir yaşantı imkânına kavuşulmaktadır.

İşsizlik ya da işsiz kalma durumu bireyleri psikolojik olarak etkileyen bir durum olduğundan dolayı sosyalleşme adına içinde bulunulan durumunun giderilmesi gerekmektedir. Girişimciliğin teşvik edilmediği iş sorunlarından yola çıkılarak birçok sorun meydana gelmektedir. Bu durum içinde kişilere birçok iş imkânları yaratılabilmektedir. Kişilere sağlanan kredi imkânları ile kişilere birçok yönden yarar sağlamaya çalışılmalıdır. Diğer taraftan da Türkiye gibi bir yerde küçük orta büyüklükteki işletmelerin yaygın olmasından dolayı kişilerin iş hayatı biraz olsun rahatlatılmalıdır. Bu duruma yönelik de bürolar günümüzde yer edinebilmişlerdir. Bu konuda da pasif işgücü politikalarında ülkeden ülkeye değişen bir özellik göstermektedir (Şahin, 2012: 14).

İşsizliğin sosyal sorunları denildiğinde birçok olumsuz durum akla gelmektedir. İşsiz kalan gençlere yönelik olarak sosyal problemler işsiz kalan gençlerin etkilenmelerinden ve de düzenlerinin bozulmasından başka bir şey değildir. Hiç şüphesiz ki arkadaşı işe giderken evde oturan bir birey evde çokta huzurlu olmayacaktır. Sosyal çevre olmadan yapılan bir şey gibi olacaktır. İşe girmeden bir sosyal çevrede edinilemez. İşsizliği bir sosyal problem olarak değerlendirmek işsizliğin azaltılması açısından yol gösterici bir tavır sergilemeye yol açabilir. İşsizlikle birlikte sosyal sorunlar da beraberinde gelir.

Daha iyi ve esnek yapıda olan bir gençlik olayları daha iyi kavrama özelliğine sahiptir. Eğer bu gibi genç olan kişilere herhangi bir hak veya başka bir şey verilemese bu gençlerin dezavantajlı olacağı bir durumdur. Kavrama yeteneği fazla olan gençler ve de dinamik olan gençler daha iyi kavrarlar ve ekonomide daha etkin olurlar. Eğer bu gençlere herhangi bir imkân verilmezse bu da ileride oluşacak olan sosyal ekonomik ve de psikolojik olaylara zemin hazırlar (Gündoğan, 1999: 70).

Toplumunu oluşturan kişiler tarafından yeni fikir ve iş olanaklarının geliştirilmesi hem ekonomik hem de bireyler açısından çok iyi bir durumdur. Genç olan işsizler iyi bir yönetime tabi tutulduğu sürece toplum çok iyi bir yöne gitmiş olacaktır. Kötümser ve de karamsar olan bir düşünce iyimser ve de avantaja dönüşmüş bir şekilde tekrar daha iyi bir hale gelebilir. Dolayısıyla gençlerin alanları neyse onunla ilgilenmeleri ve gençlerin yönlendirilmeleri şarttır. Bu süreçte sosyalleşme ile gençler bu durumda iyi niteliklere sahip olabileceklerdir. Genç işsizliği sosyal sorunları daha da artırıcı etki yapabilir. Genç bireyler gelecekleriyle ilgili iyi bir iş kurma yoluna giderlerse farklı ve kötü alanlara yönelmezler ve sosyal sorunlar yaşamazlar. Böylece gençlerin lehine olan bir durum oluşmaktadır (Karabıyık, 2009:305-306).

2.4.3. Psikolojik Sorunlar

İşsizlikte sonuncu olan sonuç ama en önemli sonuç işsizliğin psikolojik olan sonucudur. Görüldüğü bir takım etkilerden dolayı en önemsenecek sonuçlar arasındadır. Bireyler ve gençlerin çalışması gerekir yani hayatını idame ettirmek ve kendi geçimini sağlayacak düzeye gelebilmesi için çalışmaya ihtiyaç duyar. Bu hakları ellerinden bir şekilde alınan gençler ise değişik psikolojilere bürünmüş halde karşımıza çıkabilir. Bu korku gelecek kaygısına ve bunun gibi durumlara yerini bırakmaktadır (Murat ve Şahin, 2011: 65).

Genç işsizliği; işsiz olan bir gençten itibaren onun ailesine arkadaş çevresine çocuklarına kadar etki eden bir olgudur. Gençler işsiz olduğu durumda bu durum sosyal ekonomik ve psikolojik sorunlar yaratma içerisine girecektir. Gençlerin işsizliğine son vermek toplum açısından bir ferahlama ve rahatlama meydana getirecektir (Karabıyık, 2009:305).

Genç işsizliğin psikoloji sorunlarını aşmak için işveren ve işçi arasındaki kuvvetli bağın oluşması gerekir. Bu bağ sonucunda oluşacak olan güven duygusu işveren işçi açısından çok önemlidir. Eve ve kendine bakmak durumunda olan bireyler iş arayışlarına gireceklerdir. Bu iş arayışları sonucunda bazı olumsuzluklar ve iş arama süreci boyunca yaşanacak olan olaylar genç işsizlerin hevesini kırarak nitelikte olmamalıdır. Kendini dışlanmış olarak gören bireyler topluma da zararlı davranışlar sergileyebilir. Avantajları ve dezavantajlarıyla birlikte işsizlik durumu olumsuz bir durum veya farklı şekillerde psikolojik bir durum meydana getirmektedir. “İŞKUR” gibi kurumların bu durumlara el atması gerekir. Psikolojik olarak etkilenen gençlere iş imkânı sunma işlemi hız kazanmalı ve bu durumda rahatlama olmalıdır.

İşsiz olan gençler bir süre sonra iş bulamama kaygısına kapılıp kendilerine zarar verecek davranışlarda da bulunabilirler. İşsizliğin psikolojik boyutuyla savaş da bu andan itibaren kendini gösterir ve bu da ekonomiye ve işsiz olan kişiye pahalıya mal olur. İşsizliğin bir den fazla olumsuz sonucu bulunmaktadır.

Psikolojik sorunlarda bunlardan biridir. İşsizlik ve psikolojik sonuçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Ekonomik güvence kaybı,
- Zaman duygusu ve güven algısı kaybı,
- Aile geçimini sağlayan kişi ”rolünün bitmesi,
- Sosyal açıdan dışlanmış hissetme,
- İş ortamındaki sosyal çevreden uzak kalma,

Bunun gibi nedenler işsizliğin psikolojik yönünü oluşturmaktadır. İşsizliğin psikolojik sonuçları gençler bakımından yıpratıcı etkiye sahiptir. Aksi halde derin yaralara yol açabilmektedir. Sosyal açıdan dışlanmışlık hissi iş psikolojisi bakımından önemsenecek bir konudur. İşe yarama duygusunun kaybı ve ekonomik güvencenin yitirilmesi de bu durumlardan bir kaçını meydana getirmektedir (Tınar, 1996:105).

Genç istihdamında birçok önemli nokta vardır. Bu noktalardan en önemlileri konuya sosyal olarak bakmaktan geçmektedir. İşveren kesiminin konuya hâkim olması ve konunun içinde olması gerekmektedir. Almanya ve diğer

bu konuda uzmanlaşmış görüşler vardır. İşveren kesiminin konuya hâkim olması işçi kesiminin de tavırlarının anlaşılması bakımından önemli bir yere sahip olmaktadır. Nitekim işçi kesiminin psikolojik tavır ve davranışları iş süreci bakımından önemli bir yere sahiptir (Gündoğan, 1999: 78).

Genç işsizliğin psikolojiyi bozma süreci iş arama sürecinden bağımsız değildir. İŞKUR ve benzeri yerlerden kendine uygun iş arayan bireyler şüphe yok ki hemen iş bulamamaktadır. Evini ve de kendini geçindirmek zorunda olan bireyler iş bulamadıklarında kendilerini işe yaramaz olarak görmektedir. Ekonomik olarak bağımsız olmayan gençler bir işe sarılıp kendilerine bir iş bulmak zorundadır. Ekonomik olarak bir katkı yaratmak ve de kendini ve sosyal çevresine edinmek isteyen gençler işe girmezlerse bazı psikolojik sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmışlardır. İŞKUR'a yazılma veya başka bir iş arama olarak da bir iş elde etmektedirler. Bu ve bunun gibi sonuçlarla da ekonomik hayatlarında özgür olmak istemektedirler. İşsiz kalmanın sonucu oluşacak olan birçok olumsuz durum sonucunda gençler psikolojik olarak etkilenmekte ve sosyal olarak dışlanmış hissetmektedir. İşsizlik sonucunda oluşacak sonuçlar sonucunda gençler sosyal psikolojik olarak bozulma yaşamaktadırlar. İşsiz kalmanın ve işsizliğin sonucunda yaşanacak olan problemlerin olmaması için gençlerin iyi seçim yapmaları gerekir. Aynı zamanda iş adamlarına ve iş piyasasına da bu konuda çok önemli olan sonuçlar düşmektedir. İş dünyasının gerekliliklerini yerine getirmek ve tecrübeli iyi eğitim almış kişilerin boş kalmaması gerekmektedir.

Meslek seçimi konusunda da gençler bilinçlendirilmeli ve eğitim konusunda da ona göre bir mesleki eğitim almaya yönlendirilmelidir. Yaşanacak olan işsizliğin sonuçlarını derinden hisseden gençlerin başında uzman kişilerin varlığı bu konuda çok önemli ve değişik bir adım olmuş olacaktır. Eğitimli işsizlik konusunda yapılan araştırmalara ve elde edilen bulgular karşısında birçok eğitimli işsiz olduğu ve bu durumda da gençleri psikolojilerinin önemli ölçüde yıprandığı görüşü hâkimdir. Bunun nedeni ise gençlerin bazı şeylerden ödün vererek ve de bazı ekonomik etkilerden dolayı okuma sıkıntısı çekerek okumaya başlamasıdır.

Türkiye de gençlerin önüne setler konulmamalıdır. Yapılması gerekenler ise gençler açısından meslek öğrenilmesi ve okuduğu bölüm hakkında bilgi sahibi olunması gibi birkaç önemli husustur. Bu hususun önemi gençler tarafından 20li yaşlarda pek de anlaşılammaktadır. Yaş olarak ilerleme gösterildiğinde gençlere

adeta bir sarsıntı oluşturacak niteliğe gelmiş oluyor. Bu ve bunun gibi sebeplerle gençlerin gelecek kaygısı edinmesi ve bu kaygıdan da yola çıkarak geleceklerini oluşturmaları gerekir.

İŞKUR bünyesine ve iş adamlarına büyük iş düşmektedir. Yaşanacak olan ekonomik olaylara ve gençler arasında nitelik olarak büyük gelişme gösterenlere iş verilmesi ve gençlerin yabancı ülkelere beyin göçü ile gitmemesi sağlanmalıdır. Yurt dışına giden gençler ülkemize katkı yapamazlar ülkemiz için yararlı bireyler yetiştirmek istiyorsak ülkemiz için katkıda bulunacak bireylere yeni iş imkânları sunulmalıdır. Yaratılacak olan istihdama hep birlikte dâhil olunmakta fayda vardır.

İşsizliğe neden olan sebepler politikalar ile giderilebilmektedir. Özellikle aktif istihdam politikaları bu konularda başarılı olan politikalar arasında yer almaktadır. Aktif politikaların amacı kişiye iş vermekten ziyade kişinin nitelikli olmasını sağladığı için önem arz etmektedir. İşsiz kişilerin psikolojileri birçok sebepten dolayı etkilenmektedir. Örneğin işsiz kişiler sosyal olarak dışlandığı için ortamlara girme sıkıntısı yaşamaktadır. Bazı gençlerde alkol sigaraya başlama gibi problemler de meydana gelmiştir. İşsizlik sigortası bu tür problemlerin derecelerini azaltmaktadır. İşsizliğin psikolojik olarak etkisini azaltmaktadır (Tetik, 2012: 98-99).

2.5. Eğitimin Önemi ve Eğitimli Gençlerin Çalışma Hayatına Geçişi

Gençlerin iş hayatına geçişlerinde son zamanlarda oldukça sıkıntılı günler yaşanmış durumdadır. Özellikle de orta öğretim seviyesinde bu sıkıntıların arttığı görülür. Birçok ülkede emek piyasasıyla emek sistemi arasında yeterli miktarda bir ilişki kurulamadığı gözlenir. Bir yazara göre hatta okullarda uygulanmış olan dar akademik olan gelenekler vardır ve buda öğrencinin okul dışına çıkmamasına neden olmaktadır (Ekin,1980: 43).

Türkiye’de istihdam ve işgücü piyasasında baskın olan bir ilişki kurulamamıştır. Bu durum iş piyasasında meydana gelebilecek olan talebi etkileyecek niteliktedir. Meslek liselerinden mezun olan öğrencilere gerekli olan iş sahalarının kurulamaması veya etkin bir şekilde iş piyasasına girişinin sağlanmamış olması eğitimli işsizlik yaratmış olacak bir durumdur. Meslek lisesinden mezun olan gençlere bir imkân yaratılmamış olması meslek eğitiminin

iş piyasasının gereklerini yansıtmadığı anlamına gelmektedir. Bu konuda işverenlerin kesiminin de bazı sorumlulukları vardır.

Örneğin işveren kesimi de kendilerine uygun eleman arayışlarında iş piyasasına talep ettikleri işçi için tam olarak bir yönlendirmede bulunmamaktadırlar (Bulut, 2010: 46).

Günümüzde işten çıkarmalar ve nitelikli işgücü olmama çok yaygındır. İşten çıkarılanlar genellikle nitelikli olmadıklarından dolayı yani işi bilmediklerinden dolayı işten çıkarılmışlardır. İşte eğitimin anlam ve önemi de buradan gelmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça işsizlik oranları da azalmaktadır. Durum böyle olunca da iş adamları nitelikli eleman arayışlarına girdikleri için eğitimin önemi buradan sonra yavaş yavaş kendini göstermeye başlamıştır.

2.5.1. Çalışma ve Nitelikli İşgücü

Türkiye 1960 yılından bu yana işsizlik sorunuyla karşı karşıya kalan bir ülke olmak zorunda kalmıştır. Özellikle 1990'lı yıllarda işsizlik daha da seviye olarak artmış görülmektedir. 2001 krizinin de etkisiyle işsizlik düzeyi daha da kendini göstermeye başlamıştır. Krizin sonrasındaki zamanlarda istihdam da toparlanma biraz daha yavaş görülmektedir. Nüfusun hızla artması, eğitimdeki eksiklikler, çalışma ve nitelikli işgücü yetiştirmedeki zayıflıklar bu işsizlik sorununun daha da artmasına neden olmaktadır. Türkiye de ekonomik olarak bu sonuçtan etkilenen bir ülke olmaktadır. Nitekim çalışma ve nitelikli işgücü yetiştirmedeki kayıplar Türkiye'nin ekonomik hayatına etki etmektedir (Ay, 2012: 322).

Günümüzde nitelikli işgücüne ihtiyaç artmaktadır. Yaşanan ekonomik krizler ve daralmalar sonucunda artan işsizlikle mücadele edilmesi gerekliliği daha da artmaktadır. Herhangi bir işte çalışmak istediğimiz halde iş bulamama durumunda ekonomik olarak özgürlük kazanamayız ve buda kendimize ve etrafımıza olan özgüvenimizi azaltmaktadır. Çalışma hayatımızın oluşması bize ve etrafımıza olan güvenimizi geri getirir. Sosyal çevre bakımından ve ekonomik özgürlük bakımından bize büyük yararlar sağlar. Nitelikli işgücünün çalışma hayatına girmesi ülke ekonomisi açısından da büyük önem taşımaktadır.

2.5.2. Eğitimin İşgücüne Yansması

İnsan hayatında iř ve eđitimin daha da dűzgűn sűylemek gerekirse mesleki eđitim önemli bir yer tutar. Yűzyıllardan bu yana insan tarihinin her evresinde ve her ülkede genel bir eđitim ve politika olarak uygulamalarda eđitime yer verilmiř halde olması eđitimin önemini destekler niteliktedir (zsoy, 2015: 174).

Mesleki eđitim Tűrkiye’de pek fazla yer edinememiřtir. Özellikle de mesleki eđitim konusunda niversiteler gerektiđi kadar eđitim verememektedir. Aslında eđitimin önemi çok fazladır ve bilinmesi gereken meslek dalları da çok fazladır. Gűnümüzde mesleki eđitim konusunda Almanya gibi bařarılı ülke örnekleri de sűz konusudur.

Eđitimin amacı bilgi seviyesi ve kűltűr seviyesi yűksek olan evrensel bir kűltűre sahip olan bir ülke de bir toplum yetiřtirmektir. Eđitim toplumun deđiřmesinden sorumludur bu yűzde deđer sistemlerden önce bu deđiřen sisteme ayak uydurmak zorundadır. Bir ülkede refah ve mutluluk o ülkedeki eđitimle topluma kazandırmıř olduđu kazançlara bađlı olan bir durumdur. Bu sebeptendir ki; eđitim, bűyűme ve verimlik bir ülkede olması gereken olmazsa olmazlardan biridir ve toplumunda bunlara ayak uydurması gerekir. Bu tűr faaliyetlerde toplumun eđitim dűzeyiyle llűr ve eđitim seviyesi hakkında bilgi verir. Geliřmiř veya geliřmemiř olarak toplumu ikiye bűlmektedir (akmak, 2008: 34-35).

Eđitimi iřçi aramakta olan řirketler genellikle bu ihtiyacını karřılayamamaktadır yani bu ihtiyacını řirket kendi içerisinde kendi bűnyesinde oluřturmuř olduđu bir eđitim sayesinde yapmaktadır. Gűnűműz kořullarında mesleki yeterliliđe mesleki eđitime herhangi bir deđer verilmemesi yani pek fazla yaygın olmayıřı durumu bu hale getirmeye yetmiřtir.

2.5.3. Mesleki Yönlendirme ve Nitelikli İřgűcű Yetiřtirmede niversitelerin Rolű

Eđitimsel bulguların iřgűcűnde ortaya çıkıřı veya eđitimsel nitelikli insanların daha çok geliřmiř ülkelerde grűlmesi yapılan gözlemler sonucunda elde edilen bulgudur. Kamu kesiminde sabit bir ücret vardır ve istihdamda garantilik bir nevi sűreklilik vardır bu nedenle en çok tercih edilen kesimdir. Bu ve bunun gibi kamu kesimi iře alma ve iř sektrűndeki aksaklıkları dűzeltmede

rolünün olduğu bilinmektedir. Kamu kesimi sabit ücreti ve işin garantiliği gibi bir durum oluştuğu için gençler bakımından garantcilik kabul edilen ve süreklilik arz eden bir durumdur. Özellikle de gelişmiş ülkelerde bu durum görölmektedir (Ünal, 1980: 765-766).

Mesleki yetersizliğin olmasından dolayı birtakım sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında (İncekara, 2010: 25);

- Emek unsuru artarsa gelişmekte olan ülkelerde niteliksiz emek arzının artması,
- Yoksulluk sınırındaki ülkelerde emeğin niteliksizleşmesi,
- Gelişme sürecinde nitelikli kişilere ihtiyaç duyulması,

İnsan gücü olayının en güzel ve de verimli bir şekilde yetiştirilmesi için ilkokuldan üniversiteye kadar yaygın eğitim seviyelerine ihtiyaç durulmaktadır. Bu nedenle nitelikli ve donanımlı bir işgücünün yetiştirilmesi eğitim sayesinde olacaktır. Yani bu durum okulların görevidir. Yüksekokullar üst seviyeye sahip insan yetiştirmekte bunun yanında meslek okulları ise vasıflı eleman yetiştirmektedir. Fakat gerçek olan nokta ise verilen eğitimin kalitesidir. Eğitimde kalite sorunu sadece Türkiye ile sınırlı değildir dünyada bu sorunu yaşar. Ülkeler de bu nedenle nitelikli işgücü yetiştirmek ve de yenilenen değişen dünyaya ayak uydurmak zorundadırlar (DPT, 2001: 33).

İnsanlar bugün nitelikli buldukları mal ya da hizmetleri bir başka gün uygun ya da olumlu bir şekilde karşılayamayabilir. Bu durum değişen zaman ve de beklentiler ile ilgili bir durumdur. Diğer bir değişle müşteri sürekli değişen ve de gelişen malı almak istemektedir. Özellikle de bu durum turizm sektöründe ağırlık kazanmaktadır. Müşteriler sürekli aynı uyumu yakalamak istemektedir. Yenilik hızındaki günümüzdeki artış dengeleri altüst etmiş görölmektedir. Bir diğer malın olmuş olması farklı malların önünü kesmiş gibi durmaktadır. Firmalar ise sürekli bir şekilde fiziksel değil de zihinsel gücüde görmek istemektedir.

Arkasında durduğu işi yapmak için ise de değişen ve yenilenen her daim günümüz koşullarına ayak uydurmaları gerekir (Işık vd., 2015: 42).

2.5.4. Gençlerin Çalışmaya Karşı Tutumları

Gençlerin çalışma davranışlarında en büyük etken aslında çocukluktan gelen bir çalışma isteği veya bir meslek sahibi olma isteği ve arzudur. Nitekim yapılan araştırmalarda bunu göstermektedir. Gençler okul bittikten hemen sonra çalışmak ve kendi kendini geçindirmek isterler. Aslında çalışmada en büyük pay bilim adamlarının araştırmasına göre de sosyal olarak çevre edinme ve arkadaşlık bağı kurma isteği de önemli yer tutmaktadır.

Gençlerde yapılan araştırmalar sonucunda sabah herkesin yani bütün yaşlılarının işe giderken kendilerinin evde boş oturması gençler açısından yıkıcı bir durumdur. Sadece bunun için bile çalışmak isteyen bir sürü genç bulunmaktadır. Herkesin kendine ait bir dünyası vardır ve bu dünyada kendine ait bir alan oluşturmak istemektedir. Oluşacak bu payda ise kişinin ekonomik olarak özgürlüğünü eline alması çok önem arz edecek bir durum oluşturacaktır. Gençlerin psikolojik savaş vermesi ve yıpranmaması için ellerinde kendi özgürlükleri için bir durum oluşmalıdır. Durum böyleyken gençlerin iş hayatına daha çok atılım göstermesi için istihdam alanları oluşturulması gerekir. Gençler yeni istihdam alanlarında çalışmaya başladıklarında sosyalleşme süreci de kendiliğinden başlamış olmaktadır ve gençlerin çalışmaya karşı tutumları olumlu bir hal almaktadır (Demiray, 2003: 118).

2.5.5. Eğitim ile İşsizlik Bağlantısı

Bireylerin eğitim aldıkça daha nitelikli olması eğitimle işsizlik arasındaki bağlantıyı açıklamaktadır. Çalışma yaşamında gençler işe alınmadan önce bir ön eleme aşamasından geçmektedirler. Bu ön eleme aşamasından sonra işe kabul edilen gençlere firmalar tarafından hizmet içi eğitim verilebilmektedir.

Uluslararası verilen oranlar ile anlaşılan eğitim düzeyindeki artış ile birlikte işgücüne katılma oranlarında da artış meydana gelmiştir. Yapılan birkaç analiz sonrasında ise cinsiyet açısından da kadınlar aleyhine yapılan bazı olumsuz olan açıkların bu şekilde kapatılmış olduğu görülmektedir. Farklı yönden bakıldığında ise eğitimin işsizlik oranlarını azalttığı da görülmektedir. Diğer yandan farklı bir durum da vardır işsizliğin sadece eğitimle değil toplumsal sosyal ve de ekonomik hayatla da ilgisi olduğu durumudur. OECD ülkelerindeki eğitim

seviyesinin azlığı bu konuyu gündeme taşıyan bir diğer farklı bir bakış açısıdır (Kavak,1997: 25).

Türkiye’de genç işgücü seviyesi eğitim seviyesi yetişkin olan bireylerden daha açık bir şekilde fazla görülmektedir. Farklı bir anlatımdan yola çıkılırsa iş piyasasına yani istihdam piyasasına yeni giren gençlerin eğitim seviyeleri daha önce çalışmış olanlardan yani genç olmayanlardan daha fazladır. Bu şekilde ise de eğitimin nitelikli yapıda olacak sektörlerde daha çok istihdam edilmesinin önü açılmış olacaktır. Fakat bu sektörlerde çalışılmadığı zaman ise nitelikli elemanlar açıkta kalacak ve de eğitimin nitelikli işgücü seviyesinin işsizlik oranlarında bir artış yaşanmış olacaktır (Yentürk ve Başlevent 2007: 10).

2.5.6. Eğitim Talebi ve Arzı

Türkiye’de eğitimin arzında bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu sıkıntıların benzeri de iş talebinde karşımıza çıkmaktadır. Kişilerin alacakları eğitim hakkında bilgi sahibi olmamaları bunda büyük bir etkidir. Yeteri kadar bilgi sahibi olmamaları ve yeterince istek ve arzuda olmamaları eğitime olan ihtiyacın talebe dönüşmesini kısıtlamaktadır. Bu nedenle örgün eğitimin yaygın hale gelmesi önemli olmaktadır. Eğitimde arz ve talebin eşitlenmesi gerekmektedir (DPT, 2001: 38).

Üniversite eğitimi büyük bir önem arz etmektedir. Bu nedenle eğitime yapılan yatırımlar önem taşımaktadır. Yükseköğretim oranlarındaki artış gelişmişlik açısından da önemli bir yer tutmaktadır. Sanayi ve üniversite işbirliğinin sağlanması gerekli nitelikli işgücünün oluşturulmasında önem taşımaktadır. Bu durumu dikkate alan uygulamalara yer verilmelidir.

2.6. Genç İşsizliğe İlişkin Seçilmiş Literatür

Ulusal yazında genç işsizliği etkileyen faktörleri konu edinen araştırmalara fazla rastlanmamakla birlikte, az da olsa uygulamalı çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Ulusal ve uluslararası yazında yapılan çalışmalar ve sonuçları Tablo 2.2’de gösterilmektedir.

Tablo 2.2. Dünyada ve Türkiye’de genç işsizliğe ilişkin yapılmış seçilen bilimsel çalışmalar

Çalışmayı Yapan Kişi	Tarih	Çalışması	Sonuç
Stevenson ,Brian	1992	Youth Employment The Lost Generation	Avustralya’da genç işsizlik sorununun eğitim verilerek aşılacağını öne sürmektedir.
Mroz Thomas ve savage,timothy	2001	The long term effects of your employment	Ücret artmaları ve genç işsizlik oranları arasındaki ilişkiyi incelemiştir.
Şişman,yener	2003	Sosyal politika açısından Türkiye’de çocuk ve genç işgücü	Genç işsizliğinin çözümü için devlet bazı politikalar izlemelidir.
Taşçı,h.mehmet ve tansel,aysıt	2005	Yoth employmnet duration in turkey	Lise öğrencilerinin meslek liselerine oranla daha kolay iş bulabilmektedirler.
İzgi,balcı Berna ve aslan ibrahim	2008	Türkiyede genç işsizliği eğitim ve büyüme ilişkisi	Genç işsizlikle büyüme arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.
Erdayı, Utku	2009	Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye	Genç işsizliği sorunu için politika önerileri yapmıştır.
Karabıyık, İlyas	2009	Avantaj ve Dezavantajları İle Genç İşsizliğin Değerlendirilmesi	Genç işsizlik sorununun değerlendirilmesinde sadece eğitim olarak değil ekonomik olarak da yaklaşılmalıdır.
Dursun Salih ve Aytaç Serpil	2009	Üniversite Öğrencileri Arasındaki İşsizlik Kaygısı	İstihdam edilmeyi bekleyen genç bireylerin devlet tarafından korunmasıdır.
OECD	2009	Jobs For Youth Australia	Genç işsizlik oranları ekonomik oranların artması yüzünden düşmektedir.

Tablo 2.2. Dünyada ve Türkiye’de genç işsizliğe ilişkin yapılmış seçilen bilimsel çalışmalar (devamı)

Çalışmayı Yapan Kişi	Tarih	Çalışması	Sonuç
Bilir, Hüsnü	2011	1980 Sonrası Dönemde Genç İşsizliğinin Ücret Yapışkanlığı Üzerindeki Etkileri	Genç İşsizlik Artarsa Nominal Ücretlerinde Artacağını Savunmaktadır.
Pirim, Z. vd.	2014	The Long-Term Impact of Educational and Health Spending on Unemployment Rates”,	Öğrenci başına eğitim ve sağlık hizmetleri harcamalarının artırılması genç işsizliği azaltmaktadır.
Çondur, F. ve Bölükbaş, M.	2014	Türkiye’de İlgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme	GSYH ve ÜFE’de meydana gelen değişimler doğrudan ve dolaylı olarak genç işsizliği etkilemektedir.
Günaydın, D. ve Çetin M.	2015	Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz	Uzun ve kısa dönemde kişi başına reel gelir, doğrudan yabancı sermayenin genç işsizlik üzerinde negatif ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.
Arı, A.	2016	Türkiye’deki Ekonomik Büyüme ve İşsizlik İlişkisinin Analizi.	işsizlik oranı ve ekonomik büyüme arasında nedensellik ilişkisinin olmadığı saptanmıştır.

3. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EĞİTİMLİ İŞSİZLİK SORUNU VE İŞSİZLİKLE MÜCADELEDE UYGULANAN POLİTİKALAR

Dünyada ve Türkiye’de eğitilmiş işsizlik sorunu önemli bir boyut haline gelmektedir. Gençlerin işsizlik sorunu ekonomik büyümeyi engellemektedir. Gençlerin ekonomik sorununa çözüm bulabilmek adına çeşitli işsizlikle mücadele kapsamında programlar uygulanmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde dünyada ve Türkiye’de işsizlikle eğitim ilişkisine değinilerek eğitilmiş işsizliğin nedenleri ve boyutları hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. İşsizlikle mücadele için uygulanan politikalara yer verilecektir.

3.1. Dünyada İşsizlik Sorunu

Günümüzde işsizlik sorunu ülkelerin çözmeleri gereken en önemli problemlerin başında gelmektedir. İstihdamın artması ve işsizliğin önlenmesi için günümüzde çeşitli politikalara başvurulmaktadır. İşsizliğin önlenmesi; istihdamın artırılması durumunda çözülebilecek bir durumdur. Dünyada işsizlik sorunu, çok önemli olmakla birlikte istihdam edilenlerin çalışma koşullarındaki problemler de çok önemli bir sorun haline gelmiş bulunmaktadır. Birçok işçi olumsuz koşullarda çalışma şartlarında istihdam edilmektedir. Günümüzde bu sorun düzeltilmesi gereken önemli sorunlar arasında gösterilmektedir. İş sağlığı bu durumda tehlikeye atılmaktadır (Özdemir ve Erol, 2015:258).

Dünya’da hızlı nüfus artışı söz konusu olmaktadır. Hızlı nüfus artışının olmasından dolayı işsiz bireyler iş bulma güçlüğü yaşamaktadır. Dünyada işgücünün yapısal özelliklerine bakıldığında çok değişik yapıda özellikler karşımıza çıkmaktadır. İşgücünün farklı yapısı da gelişmişlik seviyesinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı dünyada gelişmişlik düzeyi işgücünü ve işgücünün yapısını etkilemektedir (Yağmur, 2009: 48).

Dünyada işsizlik sorunu gençler üzerinde maddi ve manevi olmak üzere birçok sorunlara neden olmaktadır. İşsiz kalan gençler kendi yaşamlarını zor sürdürecektir düzeye gelmiş bulunmaktadır. Gençlerin bir de ileride yaşamlarında geçim sıkıntısı çekmeleri muhtemel görünmektedir. İşsiz kalmanın maliyeti gençler açısından ağır olmaktadır. Değişen ve de gelişen dünya şartlarına ayak

uydurmak için maddiyata ihtiyaç duyulur. İşsizliğin geçim sıkıntısı yaratıcı ve geçimi zorlaştırıcı etkisi bulunmaktadır (İncekara, 2010: 99).

Gençlerin işsiz kalması hem ekonomiyi hem de ülkenin geleceğini sarsmaktadır.1980 yılından günümüze kadar işsizlik oranlarında bir yükselme görülmektedir. Günümüzde Dünyada ve Türkiye’de eğitilmiş işsizlik problemi yaygın hale gelmiş durumdadır. Bu durumda yapılacak olan düzenlemeler ve aktif istihdam politikalarının varlığı ile bir takım yenileştirmeler yapılmış olmakla birlikte ekonomik hayatın canlanmasına çalışılmaktadır. Türkiye için olumlu bir durum meydana gelme yolundadır. Gençlerin yaşça küçük ve tecrübesiz olmaları iş görme konusunda yeteneklerinin gelişmemiş olması ve Türkiye’de eğitim sisteminin henüz gelişmemiş olması Türkiye’de eğitilmiş işsizlik sorununu gündeme getirmektedir. Eğitim sisteminin oturması ve yenilik içinde olması Türkiye’de ekonomik büyüme ve gelişmişlik açısından olumlu bir durum oluşturacaktır.

Tablo 3.1’de yıllar itibariyle OECD ülkeleri ve Türkiye’nin işsizlik oranlarına yer verilmiştir. Türkiye’nin OECD ülkelerine göre işsizlik oranlarında artma görülmektedir.

Tablo 3.1. Seçilmiş OECD ülkeleri ve Türkiye toplam işsizlik oranları (2007-2016) (%)

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Avustralya	4,3	4,2	5,5	5,2	5	5,2	5,6	6,0	6,01	5,7
Avusturya	4,8	4,1	5,3	4,8	4,5	4,8	5,3	5,6	5,7	6,0
Almanya	8,6	7,5	7,4	6,9	5,8	5,3	5,2	4,9	4,6	4,1
İsrail	7,3	6,1	7,5	6,6	5,6	6,8	6,2	5,9	5,2	4,8
Japonya	3,8	3,9	5,0	5,1	4,5	4,3	4,0	3,5	3,3	3,1
Kore	3,2	3,1	3,6	3,7	3,4	3,2	3,1	3,5	3,2	3,1
Meksika	3,6	3,9	5,3	5,3	5,2	4,9	4,9	4,8	4,3	3,8
Hollanda	3,1	2,7	3,4	4,4	4,9	5,8	7,2	7,4	6,8	6,0
Norveç	2,5	2,5	3,1	3,5	3,2	3,1	3,4	3,4	4,3	4,6
İsviçre	6,1	6,2	8,3	8,6	7,8	7,9	8,0	7,9	7,4	6,9
Türkiye	8,8	9,7	12,5	10,6	8,8	8,1	8,7	9,8	10,2	12,7

Kaynak: OECD 2017 verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 3.1’de 2007-2016 yılları arasında seçilmiş OECD ülkeleri ve Türkiye’nin işsizlik oranları incelendiğinde 2007 yılında %2,5 ile Norveç en düşük işsizlik oranına sahiptir. Türkiye’de ise %8,8 olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında

ise Norveç'te %4,6 iken Türkiye'de %10,8'dir. 2016 yılında en düşük işsizlik oranı Japonya ve Kore de görülmektedir. Bu durum Japonya ve Kore'nin ekonomik olarak büyüklüğünün sonucunda meydana gelmektedir Seçilmiş OECD ülkeleri ve Türkiye'de yıllar itibarıyla işsizlik oranları göreceli olarak artarken Almanya ve İsrail'de azaldığı görülmektedir. Seçilmiş OECD ülkelerindeki işsizlik oranlarının Türkiye'nin toplam işsizlik oranlarından daha düşük olduğu görülmektedir. Türkiye'deki işsizlik oranları seçilmiş OECD ülkelerinin işsizlik oranlarının yaklaşık iki katı büyüklüktedir.

Türkiye'de işsizlik sorununun yanı sıra genç nüfusta görülen yüksekliği de önem taşımaktadır. Türkiye'de genç işsizliğinin nedenleri arasında;

Nüfus artış hızının ve emek arzının yüksekliği,

- Kentlerde kadın işgücü oranının düşük olması,
- Tarım dışında yeterli işgücü arzının olmaması,

Türkiye'de istihdam sıkıntısının yaşanmasından dolayı ekonomik sıkıntılar meydana gelmektedir. Yapılacak olan düzenlemeler ile istihdam politikalarında yeni istihdam sahalarının açılmasına yönelik kararlar gerekmektedir (Pekin,2014:166).

Tablo 3.2.'da seçilmiş OECD ülkeleri ve Türkiye'de 2007-2016 yıllarına ilişkin genç işsizlik oranları verilmiştir.

Tablo 3.2. Seçilmiş OECD ülkeleri ve Türkiye'de yıllara göre genç işsizlik oranları (2007-2016) (%)

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Avustralya	9,3	8.8	11.4	11.5	11.3	11.7	12.2	13.3	13.1	12.6
Avusturya	9,3	8.4	10.5	9.4	8.9	9.4	9.6	10.2	10.5	10,4
Almanya	11,9	10.5	11.2	9.8	8.5	8.0	7.8	7.7	7.2	7.0
İsrail	16,2	12.6	14.5	13.6	11.5	12.9	10.5	10.5	9.2	8.5
Japonya	7,7	7.2	9.1	9.3	8.1	8.1	6.8	6.2	5.5	5.16
Kore	8,7	9.2	9.8	9.7	9.6	8.9	9.3	10.0	10.5	10.6
Meksika	7,2	7.7	10.0	9.7	9.8	9.4	9.4	9.4	8.6	7.7
Hollanda	5,9	5.3	6.6	8.7	10.0	11.7	13.2	12.7	11.2	10.8
Norveç	7,4	7.5	9.1	9.2	8.6	8.4	9.1	7.8	9.8	11.1
İsviçre	19,3	7.0	8.5	7.8	7.6	8.4	8.5	8.5	8.5	8.4
Türkiye	17,2	18.4	25,3	19.7	16.7	15.7	16.9	17.2	18.5	19,4

Kaynak: OECD (2017) verilerinden yararlanılmıştır

Tablo 3.2’da Seçilmiş OECD ülkeleri ve Türkiye’nin genç işsizlik oranları 2007-2016 yılları arasında verilmiştir. 2007 yılında genç işsizlik oranı %5,9 ile Hollanda’da en düşük değere sahipken İsviçre’de ise %19,3 ile en yüksek genç işsizlik oranı söz konusudur. Türkiye’de ise %17,2 olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılına gelindiğinde Türkiye’de genç işsizlik oranı seçilmiş OECD ülkelerinin işsizlik oranından yüksektir ve %19,4’dür. 2007 yılında en yüksek olan İsviçre’deki genç işsizlik oranı 2016 yılında %8,4 olarak gerçekleşmiştir. Seçilen OECD ülkeleri arasında 2016 yılında en düşük %5,16 ile Japonya’da gerçekleşmiştir. Türkiye’de genç işsizlik OECD ülkelerinin genç işsizliğinden yüksek bir seyir izlemektedir. Özellikle de Türkiye’deki genç işsizlik oranı Almanya ve Japonya’daki genç işsizlik oranlarından oldukça yüksektir. 2007-2016 yılları arasında genç işsizlik oranlarındaki azalma İsrail ve İsviçre’de gerçekleşmiştir.

Genç nüfustaki işsizlik oranı söz konusu yıllarda genel işsizlik oranından daha yüksektir. 2016 yılında genç işsizlik oranının en düşük olduğu ülke Japonya olarak karşımıza çıkmaktadır. Japonya’yı Almanya gibi ekonomisi gelişmiş ülkeler takip etmektedir. 2016 yılında en yüksek genç işsizlik oranının ise Türkiye’de olduğu görülmektedir.

Türkiye’de eğitim sisteminin örgün eğitim olduğu bilinen bir durumdur. Mezun olan gençlerin bilgi ve becerileri iş piyasasının istediği düzeyde değildir. Bu durum eğitim ve istihdam arasında bir uzlaşmama durumunu beraberinde getirir. Dünyada ise işgücü ve eğitim kurumları arasında verimli bir ilişki mevcuttur. Türkiye’de gerekli olan eğitim konusunda eksiklikler vardır. Türkiye’de 2016 yılında okuma yazma bilmeme oranı %3.78’tir. Erkeklerde bu oran %1.29 olarak hesaplanmış, kadınlarda ise bu oran %6.28dir. GSMH içindeki eğitimin payı ise %4,2 ortalamalarıdır. Bu oran OECD ülkelerinde %6,1 olarak hesaplanmaktadır (İçli, 2001: 68).

Günümüzde Dünyada ve Türkiye’de genç işsizliği bir sorun halindedir. Gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan tüm ülkeleri de içine alan bu işsizlik sorunu kitleler halinde yayılma göstermektedir. Gençlerin işsiz kalmalarındaki nedenlerden biri de hiç şüphe yok ki tecrübe eksikliğidir. Gençlik döneminin en büyük sorunu haline gelen bu işsizlik sorununa günümüzde hala çözüm bulunamamaktadır.

Tablo 3.3’de seçilmiş OECD ülkeleri ve Türkiye’deki eğitim durumlarına göre işsizlik oranlarına yer verilmiştir. Ortaöğretim, lise ve üniversite düzeylerindeki işsizlik seviyelerini kapsamaktadır.

Tablo 3.3. OECD ülkeleri ve Türkiye’de 25-64 yaş grubu eğitim seviyesine göre işsizlik oranları (2015)

Konum	OECD Ortalaması	Türkiye Ortalaması
Ortaöğretim	12,5	9,0
Lise	7,2	9,01
Üniversite	4,8	8,4

Kaynak: OECD (2017) Verilerinden Yararlanılmıştır.

Tablo 3.3’de eğitim durumlarına göre 2015 yılında OECD ve Türkiye’deki işsizlik ortalamaları verilmiştir. İşsizlik oranlarında OECD ortalamasının en düşük olduğu eğitim kademesi %4,8 ile üniversitedir. En yüksek olduğu eğitim kademesi ise %12,5 ile ortaöğretimdir. Türkiye’de ise ortaöğretime ve lise eğitimini tamamlamış olanların işsizlik oranları %9’dur. Yükseköğretim alanların işsizlik oranı ise %8,4 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de öğretim kademeleri arasında işsizlik oranlarının farklılaşmadığı görülmektedir

Eğitim durumuna göre işsizlik oranlarına bakıldığında OECD ülkelerinde üniversite mezunu olan gençler daha kolay iş hayatına girebilmektedir. Türkiye’de bu oranın OECD ülkelerine göre iki kat daha fazla olduğu görülmektedir.

Türkiye’de işsizlik yaşı 15 ve yukarısı olarak hesaplanmaktadır. İşgücüne katılım oranlarının ve istihdam seviyesinin yüksek olması ekonomik olarak çok önemli bir durumdur. Son dönemlerde işgücüne olan katılım düzeylerinde düşmeler meydana gelmektedir. Kişi başına olan gelirlerdeki kayıplar da ekonomik olarak Türkiye’nin refah durumunu olumsuz olarak etkilemektedir. İş gücüne katılım oranının düşmesi istihdam düzeyinin düşmesi anlamına gelmektedir. İstihdam seviyesindeki ekonomik olarak azalmalar da ülke ekonomisini olumsuz yönde etkilemektedir (İncekara, 2010: 75).

OECD ülkelerinde işsizlik sorununa çok yüksek oranlarda karşılaşılmamaktadır. OECD’nin kuruluşundan bu yana bakılacak olunursa işsizliğin üzerinde yoğunlaşmanın olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu işsizlik sorunu birçok ülkede yaşanması nedeniyle zamanla OECD tarafından dikkatle üzerinde durulması gereken bir boyuta ulaşmıştır. Avrupa’da yapılan çalışmalar sayesinde

işsizlik sorununa çözüm aranmaya ve çözüm stratejileri geliştirilmeye başlanmıştır. Avrupa istihdam stratejisi oluşturulmuş ve oluşturulan stratejiler ışığında hareket edilmiştir. Bu plan ve programlar ışığında Avrupa'nın başarılı bir şekilde ilerlediğini görmek mümkündür (Menteşe,2017: 37).

3.2.Türkiye’de İşsizlik Sorunu

Türkiye’de işsizlik nüfusun hızlı artmasından ya da genç nüfusun fazla olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Bunlara ilaveten göçler hızlı kentleşme dengesiz eğitim verilmesi de işsizlik sorunu ile nitelendirilmektedir. Özel sektörün ekonomiye olan olumlu etkisi gözardı edilmektedir. Plansız yatırımlarda işsizlik sorununu gündeme getirmektedir. Yatırım seviyesinin yeterli düzeyde olmamasından dolayı da Türkiye ekonomisi yeterince gelişmemektedir. Bu nedenlerden dolayı Türkiye’de işsizlik meydana gelmektedir (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008: 50).

İşsizlik sadece ekonomik olarak değil aynı zamanda toplumsal bir sorundur. İşsizliğin birçok olumsuz etkisi bulunmakta ve siyasal olarak gerilimlere de yol açmaktadır. Bunun nedeni ise toplumsal olarak tehdit oluşturucu nitelikte olmasıdır. Ekonomik hayata birçok maliyet yüklemektedir. 1980li yıllardan günümüze kadar sürekli artan bir seyir izlemesi işsizliğin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bundan dolayı işsizliğin konusunun ve çeşitlerinin ne olduğuna bakılmaksızın insan faktörünün etkilenmesinden dolayı günümüzde çok büyük önem taşımaktadır (Erarslan, 2010: 11).

3.2.1. Kurumsal Olmayan Nüfusun İşgücü Durumu

Kurumsal olmayan nüfusun içerikleri 15 ve daha yukarı yaşlardaki nüfus, işgücü, istihdam edilen kişiler, istihdam edilmeyen kişiler, işsizler, işgücüne katılma oranı, işsizlik oranı, tarım dışı işsizlik oranı, istihdam oranı olarak bölümlere ayrılmaktadır. İşsizlik oranının hesaplanmasında işlev gören işgücüne katılım oranları kurumsal olmayan nüfusun da içinde yer almaktadır.

Türkiye’de krizin etkisiyle birlikte işgücü oranlarında meydana gelen bir değişme ve yükselme sonucunda Türkiye’de bundan olumsuz etkilenmiştir. İşsizlik değerleri 2007-2016 yılları arasında hızla artmıştır. Bunun nedeni olarak yetersiz yatırımlar ve yaşanan ekonomik krizi söylemek mümkündür. İşsizlik oranının 2009 krizinin etkisiyle %13'lere kadar artış gösterdiği görülmektedir.

Yapılacak olan düzenlemeler için öncelikli hedef olarak işletmelerde rekabet gücünün olması gerekmektedir. Rakip olan kişilere ve işletmelere üstünlük sağlamak adına gerekli olan beceri ve bilgi faktörleriyle donatılmış olmaları gerekmektedir. Dünya pazarlarına her gün yeni bir rakibin katılmasıyla bu rekabet gücü daha da zorlu bir durum almış olacaktır. Zor olan pazar koşullarına ayak uyduramayan gençlerin ya da işletmelerin bu rekabet yapacakları piyasadan çekilmek zorunda kalmalarına neden olacaktır. İşletmeler rekabet unsurunu oluştururken diğer taraftan pazar koşullarını göz ardı etmemek durumundadır (Atiker, 2015: 78)

Tablo 3.4’de kurumsal olmayan nüfusun Türkiye’deki işgücü durumu 2007-2016 yılları itibariyle değerlendirmek üzere işgücüne katılım oranı, işsizlik oranı ve istihdam oranı verilmiştir.

Tablo 3.4. Kurumsal olmayan nüfusun işgücü durumu (15+yaş) (2007-2016) (%)

Yıllar	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı
2007	44.3	9.2	40.3
2008	44.9	10.0	40.4
2009	45.7	13.1	39.8
2010	46.5	11.1	41.3
2011	47.4	9.1	43.1
2012	47.6	8.4	43.6
2013	48.3	9.0	43.9
2014	50.5	9.9	45.5
2015	51.3	10.3	46.0
2016	52.1	12.1	45.8

Kaynak: TÜİK (2017) verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 3.4’e göre İşgücüne katılma oranı 2007 yılında % 44,3 iken 2016 yılında % 52,1’e ulaşmıştır. 2007-2016 yılları arasında istihdam oranı da işgücü katılım oranında olduğu gibi bir artış göstermiştir. İstihdam oranı 2007 yılında % 40,3 iken 2016 yılında %45,8 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu dönemde işsizlik oranlarında bir artış söz konusudur.2007 yılında % 9,2 iken işsizlik oranı 2016 yılında % 12,1’dir. İşsizlik oranının artışıdaki nedenler arasında, yaşanan ekonomik krizler, yetersiz hükümet politikaları ve yavaş işleyen iş piyasası bulunmaktadır. İşsiz oranlarındaki artış Türkiye ekonomisini olumsuz olarak etkilemekte ve bu durumdan pek çok sektör etkilenmektedir. Pek çok iş yerinin

kapanmasına neden olmuştur. Bu sorun ülke ekonomisi için olumsuz bir durumdur ve aşılması gerekmektedir.

3.2.2. Cumhuriyet'ten Günümüze İşsizlik Durumu

1923-1929 yıllarının en önemli özelliği özel sermayenin sağlanmış olmasıdır. Ancak bu uygulamada pek bir başarı sağlanamamıştır. Türkiye genellikle ihracata yönlendirilmek istenmiştir. İhracata yönlendirince de dış politika ile gelişme sağlanmıştır. Dış ticarete liberal bir politika izlenmektedir. Bu politikayla birlikte ödemeler dengesi sorunları yaşanmıştır. 1930'lu yıllara gelindiğinde ise iç pazara yönelik bir ekonomik yaşam meydana çıkmıştır. Üretimin tarıma dayandırılması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu dönemin başta gelen özelliklerinden birisi özel sermaye olduğundan devletin, özel sermayenin de içinde olduğu yapılar gerçekleştirmesi gerekmektedir (Sönmez,2004: 18-21).

Cumhuriyet tarihinden bu yana günümüzde işsizlik oranlarına bakmak işsizlik oranları hakkında bilgi sahibi olmak Türkiye'nin gidişatını öğrenmek açısından önemli bir durumdur. İşsizliğin gelişimiyle bağlantılı durum aşağıda tablo 3.5'da verilmiştir.

Tablo 3.5. Cumhuriyet'ten günümüze Türkiye'de işsizlik oranları (1923-2017)

Yıllar	İşsizlik Oranı	Yıllar	İşsizlik Oranı	Yıllar	İşsizlik Oranı	Yıllar	İşsizlik Oranı	Yıllar	İşsizlik Oranı
1923	9.1	1942	3.4	1961	3.4	1980	8.3	1999	7.4
1924	6.9	1943	2.9	1962	3.4	1981	7.3	2000	6.5
1925	5.3	1944	3.1	1963	3.4	1982	7.2	2001	8.4
1926	5.1	1945	3.1	1934	3.5	1983	7.9	2002	10.3
1927	4.2	1946	2.7	1965	3.7	1984	7.8	2003	10.5
1928	3.8	1947	2.5	1966	3.6	1985	7.3	2004	10.3
1929	3.2	1948	2.3	1967	4.8	1986	8.1	2005	10.3
1930	3.2	1949	1.8	1968	5.2	1987	8.5	2006	9.9
1931	4.5	1950	1.5	1969	5.9	1988	8.4	2007	9.9
1932	4.5	1951	1.7	1970	6.4	1989	8.7	2008	13.6
1933	3.9	1952	1.9	1971	6.8	1990	7.4	2009	15.5
1934	3.2	1953	2.8	1972	6.3	1991	8.5	2010	11.9
1935	3.3	1954	3.2	1973	6.8	1992	8.4	2011	9.8
1936	2.9	1955	3.1	1974	7.3	1993	9.2	2012	9.2
1937	2.7	1956	3.2	1975	7.6	1994	8.3	2013	9.7
1938	2.1	1957	2.8	1976	9.0	1995	7.3	2014	10.4
1939	2.1	1958	2.9	1977	10.0	1996	6.3	2015	10.4

Tablo 3.5. Cumhuriyet'ten günümüze Türkiye'de işsizlik oranları (1923-2017)
(devamı)

Yıllar	İşsizlik Oranı	Yıllar	İşsizlik Oranı	Yıllar	İşsizlik Oranı	Yıllar	İşsizlik Oranı	Yıllar	İşsizlik Oranı
1940	2.4	1959	2.9	1978	10.1	1997	7.2	2016	10.9
1941	3.0	1960	3.1	1979	8.9	1998	6.7	2017	13.0

Kaynak:1923-1987 Arası Alptekin Güney(2009-141);1988-2017 Arası TÜİK Hane Halkı İşgücü istatistikleri dönemsel sonuçları (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16014>) 11.03.2017 (2017 yılı Mart ayı verisidir).

Tablo 3.5'a göre 1923 yılında % 9,1 olan işsizlik oranı 1960 yılına kadar göreceli olarak azalma trendindedir.1960 yılında % 3,1 olarak gerçekleşmiştir.1970 yılında ise işsizlik oranı % 6,4 'e yükselmiştir.1970'li yıllarda yaşana petrol krizleriyle birlikte ve Türkiye'de 1980 yılı öncesindeki ekonomik sıkıntılarla birlikte 1980 yılına gelindiğinde % 8,3'e ulaşmıştır.1990 yılında %7,4 iken 2000 yılında % 6,5 olmuştur.2000 Kasım,2001 Şubat krizleri ve 2008 krizi ile birlikte işsizlik oranlarında artış görülmektedir.2016 yılında % 10,9 olarak gerçekleşmiştir.

3.2.3. Genç İşsizlik

Türkiye'de genç işsizliği önemli bir sorundur. TÜİK genç işsizlik yaşını 15-24 yaş aralığı olarak ele almıştır. İşsizlik sorunu gençler üzerinde baskı unsuru oluşturmaktadır. Yaşanan makro ekonomik sorunlar ve ekonomik krizler sonucunda işsizlik oranlarında da artış gözlenmektedir. İşsizlik oranlarındaki artışın bir nedeni de her yıl doğum oranlarındaki artıştır. Artan genç nüfus ve yaşanan makroekonomik sorunlar nedeniyle yeni iş olanaklarının yaratılamaması hem işsizlik hem de genç işsizlik sorununu artırmaktadır.

Tablo 3.6'da Türkiye'de 2007-2016 döneminde 15-24 yaş grubuna ilişkin temel işgücü verilerinden işgücüne katılım oranı, işsizlik oranı ve istihdam oranı verilmiştir.

Tablo 3.6. Türkiye’de 15-24 yaş grubuna göre temel işgücü verileri (2007-2016)
(%)

Yıllar	İşgücüne Katılım Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
2007	37,7	43.1	20,0
2008	38,1	30.3	20,5
2009	38,7	28.9	25,3
2010	38,3	30.0	21,7
2011	39,3	32.1	18,4
2012	38,2	31.5	17,5
2013	39,6	32.2	18,7
2014	40,8	33.5	17,9
2015	42,0	34.2	18,5
2016	45,1	32.4	24,0

Kaynak: TÜİK 2016 verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 3.6’da 15-24 yaş aralığındaki gençlerin işgücü durumu incelenmiştir. İşgücüne katılım oranı, 2007 yılında % 37,7 iken 2016 yılında % 45,1’e yükselmiştir. İşsizlik oranı 2007 yılında %20,0 iken 2016 yılında ise %24’dür. Genç nüfustaki işsizlik oranı söz konusu yıllarda genel işsizlik oranından daha yüksektir. 2007-2016 döneminde 15-24 yaş grubu nüfusta işsizlik oranı 2007 yılında % 20 iken 2009 yılında %25,3 ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır. İzlenen istihdam politikalarıyla 2011 yılında göreceli olarak azalmış olmakla birlikte 2016 yılına gelindiğinde tekrar artmış olduğu görülmekte ve % 24 seviyelerine ulaşmıştır.

3.2.4. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik

Eğitim seviyesine göre işsizlik de eğitim seviyesi arttıkça işsizlik seviyesinin azaldığının görülmesi, olması gereken ve ekonomik hayat için olumlu bir durumdur. Fakat günümüzde bu durum bu şekilde gerçekleşmemektedir. Yapılacak olan düzenlemeler ve iş dünyasındaki yeniliklerle istihdam alanlarının genişletilmesi sağlanabilecektir.

Tablo 3.7’de 15 yaş ve üstü 2007-2015 yıllarına ilişkin eğitim durumuna göre işsizlik oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 3.7. Türkiye’de 15 yaş ve üzeri eğitim durumuna göre işsizlik oranları (2007-2015) (%)

Yıllar	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	İlkokul	Ortaokul veya Dengi Meslek Okul	Genel Lise	Lise Dengi Meslek Okul	Yüksek okul Veya Fakülte
2007	5.2	10.6	8.7	10.2	13.9	12.0	9.7
2008	6.3	12.1	9.4	10.9	14.1	11.7	10.3
2009	8.0	15.3	12.2	14.0	18.0	15.6	12.1
2010	6.0	12.5	10.0	11.5	15.9	13.2	11.0
2011	4.6	10.7	7.8	9.5	12.6	11.0	10.4
2012	3.9	10.0	7.0	9.0	11.8	10.1	10.1
2013	4.9	10.7	7.5	9.1	12.0	10.5	10.3
2014	6.3	11.1	7.8	9.0	11.9	10.6	10.6
2015	5.3	11.5	8.2	10.1	12.4	10.2	11.0

Kaynak: TÜİK 2017 Verilerinden Yararlanılmıştır.

Tablo 3.7’de okuma yazma bilmeyen, okuma yazma bilen ama bir okul bitirmeyen, ilköğretim, ortaokul veya dengi bir meslek okulu, genel lise veya lise dengi meslek okulları, yüksekokul veya fakülte ilköğretim de yıllar itibariyle eğitim durumuna göre işsizlik oranları verilmiştir. Tabloya göre okuma yazma bilmeyen kişilerin %5 oranlarında işsizliği dikkat çekmektedir. Fakülteden mezun olanların oranı %11 iken ilköğretimin buna yakın seviyelerde %14 civarlarında gerçekleşmesi dikkat çeken bir diğer durumdur. İlkokul mezunlarında 2009 yılında işsizlik en yüksek zamanını yaşamaktadır. Bu seviye % 8 olarak karşımıza çıkmaktadır. İşsizlik özellikle krizlerin olduğu yıllarda artmıştır. % 18 seviyelerine çıkmış olduğu görülmektedir.

Üniversitelerde işsizlik oranlarında ki yüksekliğin nedeni; üniversiteli nüfusun çok olması her öğrencinin gidebileceği bir üniversitenin olması; fakat üniversitelerin mesleklere yönelik olmaması gibi nedenlerdir. 2009 yılındaki ekonomik kriz nedeniyle işsizlik oranı %22 seviyelerine kadar çıkmış görülmektedir. İşsizlik seviyesindeki artışlara paralel olarak eğitim seviyesinde de düşüşler izlenmektedir.

Tablo 3.8’de 15-24 Yaş arası eğitim durumuna göre 2007-2016 yıllarını kapsayan işsizlik oranlarına yer verilmiştir. İşsizlik oranlarının gösterildiği tabloda okuma yazma bilmeyen, ilköğretim, lise ve yükseköğretim düzeyleri incelenmektedir.

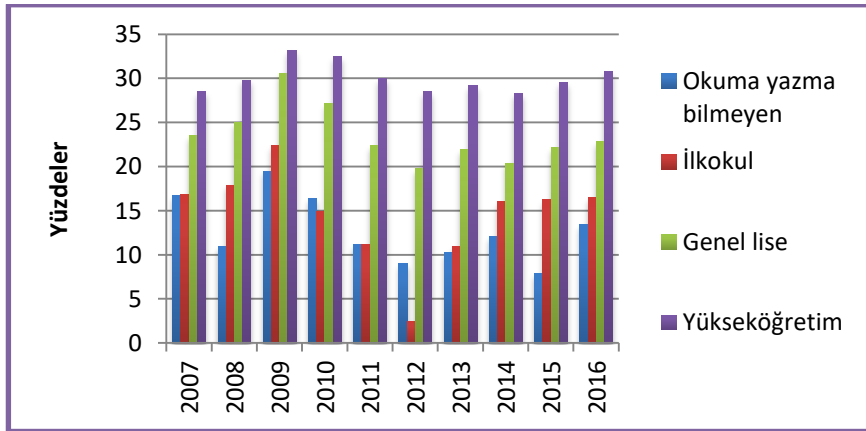
Tablo 3.8. 15-24 yaş arası eğitim durumuna göre işsizlik oranları (2007-2016) (%)

Yıllar	Okuma yazma bilmeyen	İlkokul	Genel lise	Yükseköğretim
2007	16,7	16,8	23,5	28,5
2008	11,0	17,9	25,0	29,8
2009	19,5	22,4	30,6	33,2
2010	16,4	14,9	27,2	32,5
2011	11,2	11,2	22,4	30,0
2012	9,0	2,5	19,8	28,5
2013	10,3	10,9	21,9	29,2
2014	12,1	16,0	20,4	28,3
2015	7,9	16,3	22,2	29,5
2016	13,4	16,5	22,8	30,8

Kaynak: TÜİK 2017 verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 3.8’de genç işsizlik oranları eğitim durumlarına göre incelendiğinde yıllar itibariyle yükseköğretim gören kişilerin diğer eğitim kademelerine göre daha yüksek oranda işsizlik sorunu ile karşı karşıya kaldıkları görülmektedir.2007 yılında % 28,5 olan yükseköğretim alanların işsizlik oranı 2016 yılında % 30,8’e ulaşmıştır. Okuma yazma bilmeyen kesimde 2007-2016 yılları arasındaki işsizlik oranları yaklaşık olarak %12 civarlarında görülmektedir. İlkokul mezunlarında bu oran % 15 seviyelerinde görülmektedir. Yükseköğretimden mezun olan işsizlerin oranları ise %29 civarlarındadır.

Şekil 3.1’de 15-24 Yaş Arası Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranlarının grafiksel gösterimine yer verilmiştir.

Kaynak: TÜİK (2017) verilerinden yararlanılmıştır.

Şekil 3.1. 15-24 yaş arası eğitim durumuna göre işsizlik oranları

İşgücü planlamaları işsizlik oranları düzelme içine girmelidir ve artan işsizlik oranlarının önüne geçilmelidir. Yapılacak olan yatırımlar ve üniversitelerin bilinçlendirilmesi ile genç işsizlik oranları düşürülmelidir. Aynı zamanda üniversite-sanayi işbirliği sağlanırsa daha fazla genç işsiz kalmayacak istihdam olanakları artacaktır. Yatırımları yapacak olan kişiler bilinçli, yapılması gerekenleri bilen kişiler olmalıdır. Aksi takdirde daha fazla maliyete katlanılacak ve daha çok zaman boşa gitmiş olacaktır. İşsiz kesimin içinde yer alan fakülte mezunları gençleri olumsuz etkileyip eğitim almanın herhangi bir kazancı yok düşüncesine itilmelerine sebep olmaktadır. Diğer taraftan da işsizlik oranlarının yüksek çıkmasında etkili olan faktörler arasında gençlerin ilk yıllarında iş aramalarının etkisi çok fazladır. Eğitimli kişilerin iş araması bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iş arama süreci diğer dünya milletleriyle de olan bağlantımızda bizim karşımıza olumsuz bir durum olarak çıkmaktadır (Aksoy, 2001: 134-135).

Türkiye’de TİSK’in yaptığı araştırmalara göre işsizlik oranı olarak dünyada 48 ülke içinde sekizinci sırada yer almaktadır. Bu durum Euro bölgesinde işsizlik oranından bile yüksek bir rakama sahip olma bakımından olumsuz bir etkidir (TİSK, 2016: 2).

Tablo 3.9’de 15-24 Yaş grubu kadın eğitim durumu ve dönemlere göre işsizlik oranlarına (2007-2016) % yer verilmektedir.

Tablo 3.9. 15-24 yaş arası kadın eğitim durumu ve dönemlere göre işsizlik oranları (2007-2016) %

Yıllar	Okuma Yazma Bilmeyen	İlköğretim	Lise ve Dengi Meslek Okulları	Üniversite
2007	8.6	14.1	28.5	30.3
2008	5.3	13.8	27.7	35.0
2009	8.3	17.9	32.0	36.8
2010	9.5	16.5	27.9	36.5
2011	4.1	13.3	27.3	35.6
2012	2.9	12.7	25.8	33.7
2013	5.9	15.3	25.1	34.2
2014	8.6	13.4	25.3	33.1
2015	7.2	15.1	23.4	35.9
2016	2.1	16.5	27.0	35.4

Kaynak: TÜİK, 2017

Tablo 3.9’de 15-24 yaş grubundaki kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe işsizlik oranlarının arttığı görülmektedir. 2016 yılında okuma yazma bilmeyen kadınlarda %2,1 oranında bir işsizlik görülmektedir. Bu oran ilkokul mezunlarında %16,5 genel lise mezunlarında %27,0 seviyesinde iken üniversite mezunu olan eğitim seviyesi daha yüksek olan gençlerde bu oran %35,4 olarak meydana gelmiştir.

Bir ülkede okuma yazma bilmeyen kadınların yer alması ülkenin gelişmişliği açısından önemli olan bir durumdur. Üniversite mezunları kadınların işsizlik oranlarının yüksek olması Türkiye açısından olumsuz bir durumdur. Nitekim iş dünyasında kadın işgücüne de ihtiyaç duyulmaktadır. Değişen ve de gelişen ekonomik sektöre göre kadınların belli bir eğitim seviyesinden aldıktan sonra iş dünyasına katılmaları gerekmektedir. Yukarıdaki tabloda kadın işsizliği erkek işsizliğini aşmış görülmektedir.

Tablo 3.10’de 15-24 Yaş Grubu Erkek Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları (2007-2016) (%) olarak yer verilmektedir.

Tablo 3.10. 15-24 yaş grubu erkek eğitim durumuna göre işsizlik oranları (2007-2016) (%)

Yıllar	Okuma Yazma Bilmeyen	İlköğretim	Lise Ve Dengi Meslek Okulları	Üniversite
2007	22.9	17.8	19.6	26.4
2008	22.1	19.3	17.9	24.0
2009	32.7	24.0	25.0	29.0
2010	24.4	19.2	20.6	27.5
2011	21.1	14.9	18.1	24.0
2012	16.3	14.6	15.5	23.0
2013	18.3	15.6	14.9	23.4
2014	19.1	15.3	16.0	23.2
2015	9.0	15.9	14.7	21.5
2016	24.5	15.5	17.2	25.2

Kaynak: TÜİK 2017 verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 3.10’de eğitim durumlarına göre erkeklerde en fazla işsizlik oranları üniversite mezunlarında görülmektedir. Okuma yazma bilmeyen erkeklerde işsizlik oranlarının yüksekliği de dikkat çekmektedir. Okuma yazma bilmeyen erkek oranı 2015 yılında %9 iken 2016 yılında bu oran %24,5 e yükselmiştir. 2015

yılında erkek işsizlik oranı üniversite bazında %21,5 iken 2016 yılında 25,2 olarak yine artmış görülmektedir.

Genç işsizlik oranlarında yıllar itibariyle bir artış yaşanmaktadır. Öyle ki AB'ye girme yolunda bu işsizlik düzeylerindeki artışlar Türkiye'ye olumsuz olarak yansıtacaktır. Etkin düzenlemeler ve istihdam politikalarının uygulanmasıyla bu sorun giderilebilecektir.

Kadınların erkeklere oranlara daha az iş hayatında olduğu görülmektedir. Bunun durum toplumdaki bilinç düzeyinin artırılmasıyla aşılabilecektir. Kadınlarda eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranı azalmaktadır. Fakat kadın işsizliği yüksek seyir etmektedir. Bunun başlıca nedenlerinden bir kaç gündelik işlerde çalışmaları; evlendikten sonra çocuk bakmaları, tarla işlerinde çalışmaları, hizmetli olarak ev işlerine gitmeleridir. Genç işsizliğinin yüksek olmasının nedenlerinin bir diğeri şirketlerin veya işveren kesiminin tecrübeli, işi iyi bilen(vasıflı) eleman aramasından kaynaklanmaktadır. Üniversiteden mezun olan öğrenci kesiminin ailesinin yanına gelmesi ve geldikten sonra ise rahata kavuşup iş beğenmemesi de genç işsizliğinin sebeplerinden bazılarıdır (Güney,2009:148-149).

3.2.5. İş Arama Süresine Göre İşsizlik ve İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri

Uzun yıllar boyunca işsiz kalmak zor olduğu gibi işsizlikle mücadele etmekte zaman alıcı ve yorucu olmaktadır. Yıllar boyunca boş kalmanın bazı dezavantajları vardır. İşsizlik süresinin uzaması şüphe yok ki işsizlerin de iş bulma olasılıklarını azaltabilecektir. İşsizlik süresi uzayan işçiler zaman kaybı nedeniyle niteliklerini yitirecekler buna bağlı olarak iş hayatındaki yeniliklerden ve gelişmelerden uzak kalacaklardır (Sürücü,2014: 54).

İş arama süresine göre genç işsizlerin genellikle iş arama süresinin 1-2 ay ve 1-2 yıl arasında değişiklik gösterdiği ortaya çıkmaktadır. İş arama süresinin uzunluğu arttıkça gençlerde umutsuzluk daha da artacaktır. Gençlerin uzun iş arama süreci gençlerde olumsuz durumları da beraberinde getirmektedir. İş arama süresi uzadıkça genel olarak 1-2 yıldan sonra gençlerin heveslerinde bir kırılma meydana gelmektedir (Buluttekin,2008:181).

Türkiye'de yaşanan krizler işsizlik süresinin uzamasına neden olmasından dolayı Türkiye ekonomisine zarar vermektedir. Krizin olduğu zamanlarda iş bulma

olasılıkları hayli düşmüş görülmektedir. Krizler hem ekonomiyi hem de olası işgücünü derinden sarsmıştır. Özellikle 2001 krizinden sonra işsizliğin artış gösterdiği bilinmektedir. İş bulamama sorunu krizden sonra daha da artmaktadır. Krizlerle birlikte iş alanlarında daha da daralma görülür (Pekin,2014:158).

Tablo 3.11’de işgücüne dahil olmayan gençlerin işgücüne dahil olmama nedenleri 2015-2016 dönemine ilişkin verilmiştir.

Tablo 3.11. İşgücüne dahil olmayan gençlerin nedenleri (2015-2016) %

İşgücüne Dâhil Olmama Nedeni	Toplam		Erkek		Kadın	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Nedenler ve Yıllar						
İşgücüne Dâhil Olmayan Nüfus	100	100	100	100	100	100
İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar	8.1	8.1	11.4	11.1	6.8	6.9
İş Bulma Ümidi Olmayanlar	2.2	2.2	4.6	4.4	1.3	1.3
Diğer	5.9	5.9	6.7	6.7	5.6	5.6
Mevsimlik Çalışanlar	0.3	0.2	0.2	0.1	0.3	0.2
Ev İşleriyle Meşgul	41.0	39.8	-	-	57.6	55.7
Eğitim/Öğretim	16.6	16.4	28.7	27.7	11.6	11.8
Emekli	14.6	14.9	39.3	40.0	4.6	4.9
Çalışamaz Halde	13.7	14.4	16.4	17.0	12.6	13.4
Diğer	5.9	6.3	4.0	4.1	6.6	7.2

Kaynak: TÜİK 2016 Verilerinden Yararlanılmıştır.

Diğer: Mevsimlik Çalışma Ev Kadını Olma Öğrencilik, Emeklilik Ve Çalışamaz Halde Olma Gibi Nedenlerle İş Aramayıp Fakat İş Yapmaya Hazır Olduğunu Belirten Kişilerdir.

Tablo 3.11’de işgücüne dahil olmayan kesimin neden işgücüne dahil olmadıkları gösterilmektedir. Türkiye’de genç işsizliği ve eğitilmiş olarak işsiz sayısındaki artmaların bir nedeni de gençlerin rahat işleri talep etmeleridir. Emekli oranları incelendiğinde 2015 yılında erkek sayısı % 39,3 tür.2016 yılında ise bu oran % 40,0 tır. Kadınların oranına bakılacak olunursa bu oran daha düşük düzeylerde seyir etmektedir. 2015 yılında %4,6 2016 yılında ise % 4,9 olarak gerçekleşmiştir. İş aramayıp da çalışmaya hazır olan erkeklerin oranı 2015 yılında % 11,4 olan 2016 yılında bu oran 11,1 e düşmüştür. Kadınlarda ise bu oran 2015 yılında % 6,8 2016 yılında ise % 6,9 olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim öğretimde olup çalışamayan kesim de azımsanacak türde değildir. 2015 yılında erkeklerde bu oran % 28,7 dir.2016 yılına gelindiğinde bu oran % 27,7 olarak düşmüştür. Kadınlarda bu oran 2015 yılında % 11,6 olarak meydana gelmiş 2016

yılında ise bu oran % 11,8 e çıkmıştır. Diğer nedenlerin oranı % 6.3de veya % 4 de seyir etmektedir.

Bir günde iş bulma ümidi olmayan kesim %4 veya %6 civarlarındadır buda yaklaşık olarak bu seviyelere denk gelmektedir. Beşeri sermaye kavramının en önemli bileşenlerinden biride eğitim olmaktadır. Teknolojinin değişmesiyle birlikte emek ve eğitim kavramının yeri nitelikli işgücü bakımından çok farklı olmaktadır. Kitle üretiminde artık vasıflı bir işgücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bunu sonucunda ise işgücünün üretken olmayan gençleri arasında olumsuz durumlar artmaktadır. Özellikle gelişmiş ekonomilerde insana değer verilmesiyle birlikte ekonomik olarak gelişen dünya ekonomisi birçok ülkeye örnek teşkil etmektedir. Bu durum ise nitelikli işgücü kavramını oldukça geliştirmiş görünmektedir (Kalaycı,2016: 36).

Eğitimli işsizlik yaş, cinsiyet, nüfus gibi etmenlerinden etkilenmektedir Gençler toplumun geleceğini oluşturmaktadır. Özellikle işsizlik açısından bakılacak olursa gençlerin iş bulup geleceğini yönetme hakları vardır (Aksoy,2001:130).

Bunların yanı sıra ülkeler arasındaki rekabetin en önemli unsurlarından biride hiç şüphesiz teknolojik gelişme ve ilerlemedir. Bugün bile toplumdan topluma aktarılan bir mekanizma haline gelen internet toplumun ulusların vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmiştir. Mesleki eğitime önem vermenin yanında bu teknolojik ilerlemeyi göz ardı etmemeliyiz. Eğitim alınca verilmiş olan beceriyi ve davranışları işgücü piyasasına enjekte edip, aktarmakta çok önemli bir durumdur. Eğitimde verilen davranışların işgücü piyasasına dönüştürülmesi bir hayli uzun zaman alacaktır. İşgücü piyasasına girişte kalifiye eleman bulunma güçlüğü yaşanacaktır (İçli, 2001: 70).

Bir diğer eğitimli işsizlik sorunu da işverenlerin işçi alırken eğitimli gençleri almak yerine uzmanlaşmış tecrübeli kişileri işe almalarıdır. İşverenler açısından eğitim görmemiş işçiler daha ucuz işlerde çalışabilmektedirler. İşverenler açısından daha ekonomik bulunan bu durumda ise okuyan kesimdeki gençler işsiz kalmaktadırlar. Gençlerin firmaya sektöre maliyetinin fazla olduğunu söyleyen iş adamları eğitim alan gençlerin önünü bu şekilde kapatmaktadırlar. Bu şekilde işsiz kalan gençler ise kendi bölümlerinde değil de farklı bölümlerdeki işlerde çalışıp para kazanmak zorunda kalmışlardır (Ekin,1980: 40).

Türkiye 1960'lı yıllardan itibaren işsizlikle mücadele eden bir ülke konumundadır. Bunun en başta gelen sebeplerinden biri ise yeterince büyümemiş olmasıdır. Eğitim politikalarındaki gelişmişlik düzeyinin düşüklüğü, yetersiz büyüme, kalkınmadaki eksiklik, yatırımların yeterince olmaması gibi nedenler işsizlik sorununun başlıca nedenleri olmaktadır. İşsizliğin sosyolojik olarak etkileri bütün toplumu ilgilendiren bir durum haline gelmiştir (Karabulut, 2007: 20-21).

Bir toplumun ya da aile bireylerini oluşturan unsurların ekonomi hakkında vermesi gereken birçok karar vardır. Hangi malların ne kadar üretileceği, kimler tarafından üretileceği, kimin ne kadar pay alacağı sorunlarının cevabının olması gereklidir (Gümüş ve Şişman,2012:2).

Bu konuda eğitilmiş işsizler arasında ve işverenler arasında bir planlama işbirliğinin olması toplumsal açıdan yararlı bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani işsizlik yalnızca ekonomik olarak değil; toplumsal olarak da karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca; bazı işçilerin düşük düzeyde iş bulmaları ve düşük ücrete razı olmaları işsizliğin yolunu açmaktadır. İşverenler firma sahipleri daha düşük ücret vermek istedikleri için işçileri daha az ücretle çalışanları tercih etmektedirler. Bu durum bireylerin yine işsiz kalmalarına sebep olmaktadır. Ayrıca da sanayileşme bakımından Türkiye henüz istenilen bir seviyeye gelememiş durumdadır. Hızla gelişmekte olan ülkemiz hızla yükselen genç nüfusun varlığı ve mezun oranının çokluğu işsizliğin başlıca nedenleri arasında yer almaktadır (Karabulut,2007: 20-21).

Tablo 3.12'da İstihdamda olanların aldığı eğitim seviyesine göre işe katkısının oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 3.12. İstihdamda olanları aldığı eğitim seviyesine göre işe katkısı (2016) (%)

Eğitim Durumu	Büyük Ölçüde Katkısı Oldu	Biraz Katkısı Oldu	Çok Az Katkısı Oldu	Hiç Katkısı Olmadı
Genel Lise	9.7	16.8	13.2	60.4
Dört Yıllık Yükseköğretim ve Üzeri	63.8	12.8	6.2	17.1

Kaynak: TÜİK 2016 verilerinden elde edilmiştir.

Tablodan dört yıllık yükseköğretim ve üzerini okumanın büyük ölçüde işe katkısının olduğu anlaşılmaktadır. Bu oran % 63,8 seviyelerindedir.

Tablo 3.13’de cinsiyet ayrımına göre eğitim seviyesinin işe katkısının oranlarına yer verilmiştir.

Tablo 3.13. Cinsiyet ayrımına göre eğitim seviyesinin işe katkısının oranları (2016) (%)

Erkek	Büyük Ölçüde Katkısı Oldu	Biraz Katkısı Oldu	Çok Az Katkısı Oldu	Hiç Katkısı Olmadı
Genel Lise	9.8	15.5	13.7	61.1
Dört Yıllık Eğitim ve Üzeri	58.2	14.2	6.5	21.1

Kaynak: TÜİK (2016) Verilerinden Elde Edilmiştir.

Tablo 3.13’de dört yıllık eğitim ve üzeri okumanın erkeklerde büyük ölçüde işe katkısının olduğu belirlenmiştir. Genel lise mezununun işe katkısı ise % 61,1 olarak düşünülmektedir.

Tablo 3.14’de cinsiyet ayrımına göre eğitim seviyesinin işe katkısının oranlarına yer verilmiştir. Tablo kadınları temel almaktadır.

Tablo 3.14. Cinsiyet ayrımına göre eğitim seviyesinin işe katkısının oranları (2016) (%)

Kadın	Büyük Ölçüde Katkısı Oldu	Biraz Katkısı Oldu	Çok Az Katkısı Oldu	Hiç Katkısı Olmadı
Genel Lise	9.5	20.2	12.0	58.3
Dört Yıllık Eğitim ve Üzeri	70.6	11.2	6.0	12.3

Kaynak: TÜİK 2016 verilerinden yararlanılmıştır.

Tabloda kadınlarda genel lisenin işe olumlu bir katkısının olduğu anlaşılmış durumdadır.

Tablo 3.15’de Türkiye’de 15-24 yaş arası cinsiyete göre işgücüne katılım oranları erkek kadın ayrımına göre 2007-2016 yılları temel alınarak oluşturulmuştur.

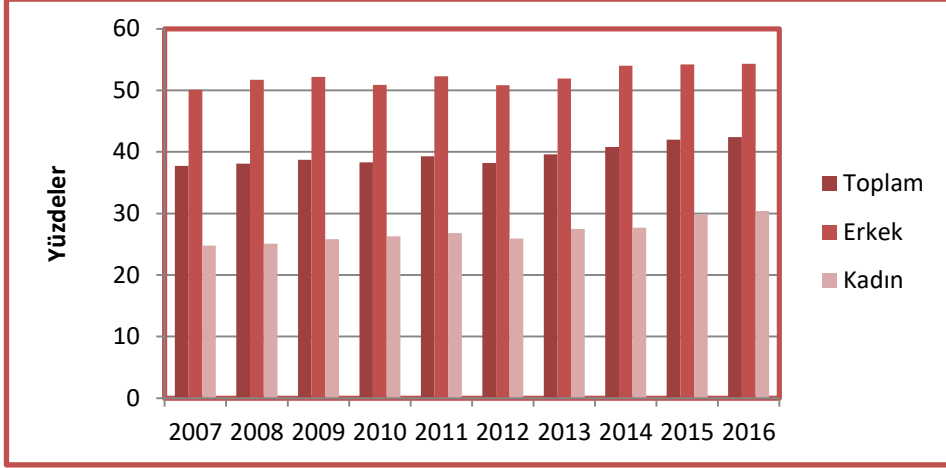
Tablo 3.15. Türkiye’de 15-24 yaş arası cinsiyete göre işgücüne katılım oranları (2007-2016)

Yıllar	Toplam	Erkek	Kadın
2007	37,7	50,1	24,8
2008	38,1	51,7	25,1
2009	38,7	52,2	25,8
2010	38,3	50,9	26,3
2011	39,3	52,3	26,8
2012	38,2	50,8	25,9
2013	39,6	51,9	27,5
2014	40,8	54,0	27,7
2015	42,0	54,2	29,8
2016	42,4	54,3	30,4

Kaynak: TÜİK (2017) verilerinden yararlanılmıştır

Tablo 3.15’da genç kadınların oranları genç erkeklerden yüksek görülmektedir. Bunun nedeni; kadınların okuma yazma oranlarındaki düşüklüktür. Yaşanan ekonomik krizlerinde bu durumda etkisi bulunmaktadır. Kadın ve erkek oranlarındaki farklılıklar Türkiye’nin gelişmesi açısından büyük sıkıntılar oluşturabilir. Türkiye’de 2016 yılında toplam işsizlik oranı % 42,4 olarak belirlenmiştir. Bu oran erkeklerde % 54,3 kadınlarda ise % 30,4 olarak görülmektedir. Kadın işsizliğinin erkek işsizliğinden düşük çıkması Türkiye’nin dünyadaki statik görünümü açısından da olumsuz yer teşkil etmektedir. Neredeyse bütün yıllarda genç erkeklerin işgücüne katılım oranları genç kadınlara göre daha yüksek seyretmiştir.

Şekil 3.2’de Türkiye’de cinsiyete göre işgücüne katılım oranları grafik olarak gösterilmektedir.

Kaynak: TÜİK (2017) Verilerinden yararlanılmıştır.

Şekil 3.2. Türkiye’de Cinsiyete Göre İşgücüne Katılım Oranları

Şekilden çıkarılan sonuç; kadın istihdam oranlarının erkek istihdam oranlarında daha az olduğudur. Genç erkekler iş hayatında kadınlardan daha baskın görülmektedir. Kadınların iş hayatına girmemelerinin çok çeşitli sebepleri olmakla birlikte bu sebeplerden dolayı erkek işsizlik oranları kadın işsizlik oranlarından daha düşük seviyede gerçekleşmektedir.

3.3. İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Politikalar

İşsizlikle mücadelede uygulanan politikalar iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunlar aktif ve pasif istihdam politikalarıdır. Aktif istihdam politikalarında; istihdam artırıcı sübvansiyonlar, kendi işini kuranlara yardım programları, mesleki eğitim programları girişimcilere sağlanan yardımlar ve gençlere yönelik programlar yer almaktadır. Pasif istihdam politikalarında ise ; işsizlik sigortası, işsizlik yardımı ve kıdem tazminatı bulunmaktadır İşsizlik narin bir konudur ve bu konu ile ilgili mücadelede farklı bakış açıları işsizliğe çözüm olabilir fakat bu çözüm yolları ileriye yönelik kalıcı bir çözüm olmalıdır (Karabulut,2007: 15).

Genç işsizliğin en başta gelen nedeni gerektiği kadar istihdam alanlarının oluşturulmamış olmasıdır. Yeni istihdam alanları ve yeni iş sahaları oluşturulmadığı sürece bu işsizlikle mücadelede kullanılacak yöntemler çok zayıf kalacaktır (Erdayı, 2009:144).

İşsizlikle mücadelede iki tane politikadan söz edilir. Bu politikalar işsizliğin azaltılması ve işsiz kalanların ekonomik sıkıntılarını giderici etkiler taşıyan politikalar olması bakımından önem taşır. İşsizlik sorununa çözüm kavuşturmak için bu politikalar kullanılır.

3.3.1. Pasif Politikalar

Pasif istihdam politikaları işsiz kalan bireyler için yardım olarak değerlendirilen ve işsizlik sonucunda ortaya çıkan ekonomik sosyal sorunlarının çözümünü sağlamak için ortaya atılan politikalarlardır. İşsizlik ve işsiz kalmanın sonucunda oluşacak problemlerin giderilmesine uğraşan bir politika çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır (Çondur ve Bölükbaş,2014: 83).

Günümüzde devletin özel sektörlere girişim imkânı sağlamasının sonucunda özel sektör de gelişmiş ve ilerlemiş bir durumdadır. Devletin girişimciliği desteklemesi sonucunda özel sektör kendini gösterebilmiştir ve gençlere yeni iş imkânları sağlanabilmiştir. Durum bu şekilde olunca da ekonomik olarak gelişme sağlanabilmiştir. Günümüzde özel sektörlere olan katkının fazla olmasından dolayı ekonomik olarak gelişme sağlanabilmektedir. Sağlanan bu gelişmeler sonucunda yine özel sektör gelişme göstermektedir. Böylece gençlere yeni iş imkânları sağlanabilmektedir (Arapov,2016:151).

Tablo 3.16. Pasif politikalar(gelir desteği sunan politikalar)

Politikalar	Ekonomik Gerekçe	Uygulama
İşsizlik sigortası	Değişiklikten etkilenen kesimin geçici olarak bir gelir desteğine ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyacı gidermeye yönelik bir politika çeşididir.	İşini kaybetmiş olan kişileri hedefleyen bir politikadır. İşini kaybeden kişilerin satın alma ihtiyacını korur.
İşsizlik yardımı	Fakirliği azaltmaya yöneliktir. Ya da yoksulluğu kısmen önler.	İşini kaybetmiş olan kişileri ya da onların ailelerini amaçlayan bir politika çeşididir.
Kıdem tazminatı	Şirketlerde çalışan işçi kesiminin maliyetini düşüren bir tazminattır.	İşsizliğin yüksek zamanlarında tam tersi etki yaratabilir. Toplum olarak dengesizlik yaratabilir

Kaynak: Sürücü, 2014: 40

Pasif istihdam politikaları işsiz kalan gençleri ekonomik olarak rahatlatmak amacını taşıyan bir politika çeşididir. Bazı çeşitleri bulunmaktadır.

3.3.1.1.İşsizlik sigortası

İşsizlik sigortası ilk kez 1952 yılında gündeme gelmiştir İşsizlik sigortası herhangi bir kaza geçirme ve hasta olma durumlarında oluşacak sıkıntılar için meydana gelen bir politikadır. Ülkelerin pek çoğunda çok zor kabul edilmiştir. Uzun ve yorucu tartışmalar sonucunda kendine yer bulabilmiş bir politikadır. Ekonomik yönden uygulama alanının zor olması, iş piyasasını etkilemesi buna örnektir (Göçmen,2012:140).

İş kanununda 4447 sayılı bir işsizlik sigortası Kanunu'nun 47.maddesi işsizlik sigortasını şu şekilde tanımlar: “herhangi bir işyerinde çalışma isteğinde olmasına rağmen herhangi bir nedenle kusuru olmaksızın işini kaybetmiş olan kişi için oluşan bir politika çeşididir. Sigortalı işçilere işsiz kaldıkları için uğradıkları gelir kaybını belli bir ölçü ve süre dahilinde karşılayan zorunlu sigorta şeklinde tanımlanmaktadır (Görücü vd., 2012: 129).

İşsizlik sigortasının olumlu olumsuz özellikleri vardır. Olumlu özelliği bir kişinin işsiz kaldığı zaman oluşacak olan maddi sıkıntısını gidermesidir. Bireylerin bugünlerde kısmen de olsa ferahlayacağı bir zaman bu işsizlik sigortasından yararlandığı zaman olacaktır. İşsiz kalan kesimin alım gücü de bazı ölçülerde korumuş olacaktır. Olumsuz özelliklerine baktığımızda ise kişinin bu sigortaya bağımlı hale gelmesi gelir kaynağını bu şekilde elde etmiş olması ve çalışma hevesindeki kayıplardır (Kafkas, 2014: 23).

3.3.1.2. İşsizlik yardımı

İşsizlik yardımı sigortalı birinin işsiz kalması veya işini kaybetmesi durumunda çalışmış olduğu zamanlar boyunca prim ödemesi alıp bu primi işsiz kaldığı zaman kullanmasıdır. Finansmanı işsiz olan kişi yarar sağlasın diye devlet tarafından sağlanır ve bu yalnızca belli başlı bir süre için kullanabileceği bir finansman türüdür. (Korkmaz vd., 2012:56).

İşsizlik yardımında ödeme sınırsız ve devamlı bir şekildedir. Yapılacak ve de yapılan yardımlar tamamen devletten karşılanmaktadır. Eski Yugoslavya ve Luxemburg gibi farklı şekilde ve işsizlik yardımları karşımıza çıkmaktadır. İşsizlik

yardımları; primsiz ödemeler genel müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Bugün Almanya işsizlik yardımında en başta gelen ülke konumundadır. Luxemburg, Avustralya gibi ülkeler de bu işsizlik yardımından yararlanmaktadır. Kişilerin satın almalarını devam ettirmek ve kendilerine bakabilmek için geliştirilen bir politikadır. Bugün halen daha geçerlilik sağlamaktadır (Andaç, 2010: 32-33).

İşsizlik yardımının bazı olumsuz sonuçları karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki işsiz kalan bireylere fazla bir ödeme yapılmaması gerekmektedir. Aksi takdirde işsizliğe alışacak Türkiye ekonomisinde bu durumdan sarsılabilecektir. İşsizlik yardımı bireylerin işten çıktıktan sonra ekonomilerini rahatlatan bir durumdur. Bu sayede pek çok kişi ek ödenek alacak hem kendi hem de ailesini geçindirebilecektir.

İşsizlik yardımları 1936 yılından itibaren kıdem tazminatı adıyla anılmaya başlamaktadır. Kıdem tazminatından anlaşılan ise işsiz kalan işini kaybeden kişinin mağduriyetinin önlenmesidir. Aynı zamanda bir yardım ödemesi olarak kayıtlarda yerini almaktadır. İşsiz kalan kişinin hakkının bir şekilde ona ulaştırma çabasıdır (Çondur ve Bölükbaş, 2014: 83-84).

3.3.1.3. Kıdem tazminatı

Pasif istihdam politikalarındaki amaç işsiz olan bireylere iş imkânı sağlamak, işsizliğin azaltılmasına ve bireylere işsiz kaldıktan sonra muhtaç kalmamaları için bireylere yardım etmektedir. Bu amaçla çalışan kesime işsiz kaldıktan sonra bir iş temin edebilmenin yollarını araştırırlar veya işsiz kaldıktan sonra bireylere belli bir yardımda bulunurlar. Kıdem tazminatı da bu nedenle yapılmış olan bir işsizlik yardımındır (Erdem, 2012: 33)

Kıdem tazminatı sayesinde bireyler işsiz kaldıktan sonra kendilerine yeni bir iş bulana kadar para sıkıntısı çekmeyeceklerdir. Kıdem tazminatına sayesinde bireyler işsiz kalmanın yarattığı olumsuz psikolojik sosyal durumlardan da kurtulmuş olur. Kişinin çalışma yılı son aldığı brüt aylıkla çarpılarak kıdem tazminatının hesaplanması yapılır. Bu sayede kişi kendine belli bir geçim kaynağı yaratma imkânına kavuşmuş olur. Kıdem tazminatı diğer pasif politikalar arasında en çok konuşulan ve en çok üstünde durulan politikadır (Tetik, 2012: 116)

3.3.2.Aktif politikalar

İşgücü piyasasında özellikle işsizlikle mücadele ederken bir takım politikalar geliştirilmiştir. Bunlar aktif ve de pasif olmak üzere ikiye ayrılan politikalarlardır. Bu politikalarındaki amaç işsizlikte olumsuz sonuçların giderilmesini sağlamaktır. Pasif istihdam politikaları 1900'lü yıllarda işsizlikle gelen negatif durumun etkisini azaltmak için kullanılmış bir politikadır. Ancak işsizliğin artması ve çözüm bulunamaması nedeniyle bu politikanın etkisi azalmıştır. İşsizlikle ilgili bir takım etken zararlar meydana getirdiği düşünülmüştür bu nedenle pasif politikalar yerini aktif politikalara bırakmıştır (Bulut,2010: 9).

İŞKUR tarafından aktif işgücü hizmetleri dairesi başkanlığı aracılığıyla bir meslek sahibi olma kursları açılmaktadır. İŞKUR'un bu tür aktif istihdam politikalarına destek verici şekilde rol oynaması şüphesiz ülke adına yararlı bir durumdur (Germir, 2013: 10).

Ülkemizde birçok alanda yer bulan aktif istihdam politikaları birçok yerde kullanılmakla birlikte işsizliği azaltıcı bir önlem olarak düşünülebilir. Aktif istihdam politikaları sayesinde birçok kişi işsiz kaldıktan sonra da kendine bir geçim düzeyi sağlayabilecek duruma gelebilmiştir. Bu ve bunun gibi politikalar ekonomik olarak genişlemeye ve bir darboğazdan çıkmaya örnek olarak gösterilebilir. Fakat birçok politikacının açıkladığı işsizlik sorununa kesin bir çözüm bulunamamaktadır.

3.3.2.1. İstihdam artırıcı sübvansiyonlar

Ekonomik hayatta üç tip sübvansiyon çeşidi bulunmaktadır. Bunlar;

- Ücret ve istihdama yönelik sübvansiyon,
- Kendi işini kuracak olanlara yardım programları,
- Kamu sektöründe istihdam programlarıdır.

Bu sübvansiyon çeşitlerinde ücret ve istihdama yönelik yapılacak olan yardımlar ve işsizlikle mücadeleye yönelik olarak yapılan programlar yer almaktadır (Kafkas,2014: 17).

Ücret ve istihdamlar sübvansede edilmektedir. Gençleri hedef alarak işveren-işçi arasını yapmakta ve işveren tarafından bir işçi alındığında işsiz olan kesimin maliyetine destek olmak için ortaya çıkmaktadır. Ücret ve istihdam sübvansiyonunun olduğu yerlerde yapısal işsizlik olması gerekir (Bulut, 2010: 20-21).

Ülkeler açısından bakıldığında ücret sübvansiyonları biraz pahalıya mal olabilmektedir. bu nedenle işverenleri olumsuz etkilemekte yeni işçi alımına yönlendirmektedir (Erdayı,2009:151).

İstihdam artırıcı sübvansiyonlar hiç şüphe yok ki çalışan kesimin yararına bir durumdur ancak pahalıya mal olması bakımından biraz toplumlarda olumsuzluk yaratmaktadır. İşçi ve işveren kesiminin refahını oluşturur.

3.3.2.2. Kendi işini kuranlara yardım programı

Kendi işini kurmak isteyenlere yardım politikası günümüzde İŞKUR tarafından ve TOKİ tarafından geniş bir yer bulmuştur. Gençlere yapılan ekonomik yardım gençlerin kendi işyerlerini açmaları açısından onlara bir ödenek oluşturmuştur. Bu ödenek ve yardımlar sayesinde kendi işini kuran gençler gelecek zamanlarda da başka gençlere örnek teşkil edecek duruma gelmektedirler ve yeni gelen gençliğe bir iş kapısı oluşturmuşlardır. Kendi işini kuranlar yeni açtıkları iş sahalarında işçi çalıştırarak ekonomiye katkı sağlamış olmaktadır. Kendilerine ve ekonomiye olan bu katkıları sayesinde ülke ekonomisi ferahlayıp güçlenmektedir.

Eğitim harcamaları ile gençlerin sahip olduğu farklı özellikler arasında bir takım bağlantılar meydana geldiği görülmektedir. Eğitim harcamalarının düşük olması gençlerin daha düşük maliyetle okumaları kendi işlerini kurabilmeleri bakımından önemlidir (Köktaş, 2009: 65).

İŞKUR tarafından kendi işini kuracak olan gençlere yönelik bir çalışma vardır. İŞKUR'da kendi işini kuracak olanlara eğitim niteliğinde kurslar verilmektedir. Ve bu kurslar gençlerin işine yarayacak düzeyde olmaktadır. 2009 yılında bu konu ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Düzenlenen bu eğitim gençlere yöneliktir. İŞKUR kapsamında değerlendirilen bu durumla gençlere yeni iş kapıları açılmış olacaktır ve kendi mesleğini kurabilmek için gerekli olan maliyet esaslı da sağlanmış olmaktadır (Bulut, 2010: 82).

Kendi hesabına çalışmanın nedenleri şunlardır:

- Ekonomik sorunlar,
- Bireyin babadan kalma kendi işini yapmak istemesi,
- İstihdam politika yardımlarıdır.

Kendi hesabına çalışmak ile ekonomik toplu durum arasında bir ilişki vardır. Artan işsizlik durumu insanları kendi işini kurmaya mecbur bırakmış durumdadır. Taşeron sistemi de kendi hesabına iş yapma eğilimini artırmıştır. Kendi hesabına çalışmanın azalmasında işsizlik yardımları ve işsizlik sigortalarının da büyük etkisi bulunmaktadır (Karabulut, 2007: 50-51).

3.3.2.3. Mesleki eğitim programları

Mesleki eğitim programları kişilerin eğitim seviyesinin o iş üzerinde gelişmesini amaçlamaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda kişinin eğitim sayesinde kazandığı beceri ve bilgiler kişileri daha çok meslek alanında etkin yapmaktadır.

Gençler uygulamalı eğitim sayesinde iş piyasasında kendilerine bir yer bulabilmektedir. Bu sayede hem gençler işi öğrenip iş dünyasında yer almakta hem de işletmeler kendilerine nitelik kazanmış, işletmelerinde iyi kalifiye bir çalışan edinebilmektedir. Eğitime olan maliyelerinden kurtulan işletmeler kendileri için kalifiye eleman bulmuş olmaktadır. Bu sayede işletmelerde taleplerini karşılamaktadırlar (Erdayı, 2009: 151).

Kamudaki meslek eğitimi programları ile işgücüne beceri katmak işgücünün niteliksel ve yeteneksel bağlamda gelişmesini sağlamak açısından büyük bir gelişme yaşanmış olacaktır. Nitelikleri ve becerileri yükselen işçiler hiç kuşku yok ki daha nitelikli olduklarından dolayı gelirlerinde bir yükselme mevcut olacaktır. İşyerlerindeki beceri ile de işçi arasındaki yetenek ve nitelik uyumu ne denli yüksek olursa o derecede sosyal refahı artıracak gelişmeler yaşanacaktır.

Yukarıdakilerle ilgili şu mevcut durumlardan bahsetmemiz mümkün olacaktır;

- İşyerlerinde verilen eğitim sınıf eğitiminden daha güzel neticeler vermektedir,
- Temel eğitimin yanında davranış ve meslek eğitimi de önemlidir,
- Programlardan kadınların ve eğitim seviyesi düşük olan kişilerin daha fazla getiri ve gelir elde ettikleri sonucu ortaya çıkmaktadır,

Bazı programların işten çıkarılma ve ikame etkisi adı altında olumsuz olan etkileri de mevcuttur (Karabulut, 2007: 64).

Mesleki programların çoğunda gençlere özgü nitelik kazandırmak ve gençleri yapacak oldukları işte zaman ve eğitim kazandırmak gibi amaçlar söz konusudur bu gibi nedenlerle gençler kalifiye eleman olma yolunda ilerlemiş olacaklardır. Hiç şüphe yok ki bu durum ekonomik açıdan bakıldığında da olumlu gelişmelerin olacağı bir durumdur.

3.3.2.4. Gençlere yönelik programlar

Ülkemizde teşvik adı altında farklı birçok program bulunmaktadır. Bu programlardan bir kaç gümrük vergisinden muaf olmak, katma değer vergisinden muaf tutulmak veya işveren de sigorta primleri gibi programlardır. Bu teşvik programının amacı; işveren ile işsizler arasındaki etkileşimin artmasıdır. Gençlere yönelik programlarda vasfı olmayan bazı işçilerin ise bazı iş yolları aracılığı ile vasıflı bir eleman olmalarına çalışılmaktadır. Bu yolla da çalışma hayatına girecek olan gençler iş hayatında rahatça bir yer edinebilecektir. Mezun olacağı öğrenilen gençlere iş hayatında daha iyi adapte edebilmek için beceri eğitimi verilecektir. Primlerinde işsizlik fonundan ödenmesi kolay olacaktır bu amaçla da gençlere yönelik programlar oluşturulacaktır (Altınpınar, 2012: 60).

Bir kaç eğitim programıyla bu durumun netice almayacağı kesindir. En azından yapılacak politikalar iş hayatını olumlu hale dönüştürmek içindir. Ekonomik hayattaki iyileşmeler sonucunda bu durumda olumlu bir hal almış olacaktır.

Önümüzdeki yıllar içinde genel liselerde bazı değişiklikler meydana gelecektir. Bu değişikliklerden bazıları örneğin; genel liselerin Anadolu lisesi olmasıdır. Bu durum öğrencilerin sınıf içinde kalabalık olmasına ve verimli ders işlenememesine neden olmaktadır. Meslek yüksekokullarına da verilen sınavsız

geçiş üniversitelerde öğrenci sayısını artırıp yığılmaya yol açan bir durumdur (Uçar ve Özerbaş, 2013: 246).

Gençlere yönelik programlarda içerik olarak bu tür oluşumların olması gençlerin ileriki yaşantılarını olumlu veya olumsuz olarak etkileme içinde olacaktır. Yapılacak olan düzenlemeler ışığında bu olumsuz tarafın bertaraf edilmesi gerekmektedir.

3.3.2.5. Girişimcilere sağlanan yardımlar

Kadınların keşifleri bir yandan yaşamı kolaylaştırırken diğer yandan yeni keşiflerin yolunu açar ve de bize iş imkânı sağlaması açısından büyük yer teşkil eder. Su ve rüzgâr gücü sabanın tarımda kullanılması bir çok hayat akışını değiştirdi ve bize yeni imkânlar yarattı. Kadının kullandığı çapa yerini erkeğin kullandığı çeşitli aletler aldı ve böylece yeni iş imkânları yeni iş sahaları oluşturulmaya başlandı. Nüfusun artması da yerleşik bir şekilde düzen kurmaya yardımcı oldu ve yerleşik bir hayata geçilmeye başlandı (Eryılmaz,2000:7).

Girişimciliğin birden fazla çeşidi olmaktadır. Kar amaçlı olan girişimciler ve kar amacı gütmeyen girişimciler diye türlere ayrılmaktadır. Kâr amacı gütmeyen girişimciler daha çok sosyal amaç güden girişimcilerdir. Bu tür girişimciler toplumsal fayda amaçlı girişim yapmaktadır. Bu tür girişimlerde amaç insanları mutlu etmektir. Toplumsal fayda güden girişimci olduğu gibi kar sağlamak üzerine olan girişimcilerde vardır. Kâr amacı taşıyan girişimciler toplumsal faydadan ziyade ekonomik amaçla işbirliği yaparlar (Arapov,2016: 59).

Türkiye’de girişim işlemi henüz tam olarak yerine yerleşmiş değildir. Yeni girişimlere ve girişimcilere yer verilmelidir.

3.4. Nitelikli Genç İstihdam Yaratma

TİSK(Türkiye işveren sendikası konfederasyonu) bu konu hakkında yapmış olduğu birden çok çalışması vardır. TİSK iş dünyasını bu konu üzerinde bir araya getirmektedir. Bu çalışma gençler için işin başında eğitim veren ve istihdamı artıran bir çalışmadır. Adı GAN yani (küresel iş başında eğitim ağı) olan bu çalışma sayesinde ilk kez Türkiye’de çalışılmaya başlanacaktır ve bu şekilde dünyadaki işçilere refah artıracak bir uygulama olacaktır. TİSK in bundaki amacı gençlere eğitim teşviki vermektir (TİSK, 2015).

Nitelikli genç istihdam yaratmak ülkemiz açısından oldukça önemli olan bir konudur. Nitekim yapılan çalışmalar ve elde edilen bulguların eksik olması ve genç işsizliğine bir çözüm sağlamamış olması bakımından düşük seviyede kalmaktadır. Türkiye'nin ve dünyanın bu istihdam artırıcı politikalara ihtiyacı vardır. Türkiye de ekonomik büyüme açısından istihdam artırıcı programların olması ekonomik büyümeyi etkileyecek bir durum teşkil etmektedir. Bu nedenle; gençlerin eğitime teşvik edilmesi gerekmektedir ve eğitim yaratıcı istihdam artırıcı sübvansiyon yaratılması gerekmektedir. Nitelikli işgücü yaratmada aktif ve pasif istihdam politikalarının önemli bir yeri bulunmaktadır.

Sonuç olarak her ülke kendi oluşturacak olduğu politikayı benimserken günün koşullarına ve sosyal sorunlara bakmak durumundadır. Bu nedenle her ülke kendisinin istihdam politikasını geliştirmek durumundadır. Fakat yaratılan istihdam politikalarının bütünlük içinde oluşturulması gerekmektedir (Selamoğlu,2002: 55).

Ekonomik olarak büyümek ve tam istihdam seferberliği Avrupa Birliği ülkelerinde bir odak noktası haline gelmiştir. Hizmet ve işgücü sektöründeki bazı eksiklikler bu durumda ortaya çıkan eksikliklerden bazılarıdır. Uzun süren yapısal işsizlik sorunları ve de nüfusun yaşlanması istihdam seferberliği için neden teşkil etmektedir (Olgun özen, 2015: 84).

Türkiye'de birçok sektörlerde kayıt dışılığın yaygın hale gelmesi, emek kazanımlarında meydana gelen krizler, iş kanununun da getirilmiş olan yenilemeler ve de düzenlemeler, bunun yanında sendika açısından bazı çalkantılı taraflar istihdam sorunlarından bazılarını oluşturmaktadır. Birçok sektördeki kayıt dışı istihdamın varlığı da istihdam sorunu açısın da olumsuz yer teşkil edebilecek olan bir durumdur (Kesici,2011: 96).

Türkiye'de genç nüfusun kayıt dışı istihdam edilmesi istihdam sorununu artırmaktadır. İstihdamın tarım ve hizmetler sektörüne dayalı olduğu Türkiye'de istihdamın yarıdan fazlasının kayıt dışı olduğu görülmektedir. Kayıt dışı istihdam vergi ve sigorta gelirlerinde azalma, çalışanların sosyal güvenceden yoksun ve kötü çalışma koşullarının oluşması gibi olumsuzluklara neden olmaktadır. Tarımın istihdam içindeki payının yüksek olması, kayıt dışı istihdam sorununu daha da arttırmaktadır.

Gençlerin istihdamı sorunu Türkiye'nin gündeminde yer edinmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin ekonomik olarak sorunu haline gelen genç işsizliği sorunu ve bu sorunun düzeltilmesine dair politikaların bulunması gerekmektedir. Bu politikalar genç istihdamı açısından çok önemlidir.. Yapılacak olan reformlar ve aktif istihdam politikaları ile genç istihdamına yön verilebilecektir. Günümüzde istihdam kayıplarının bu şekilde önüne geçilebilmesi ve yeni iş alanlarının oluşturulması planlanmaktadır.

4. AB ÜLKELERİ VE TÜRKİYE'DE GENÇ VE EĞİTİMLİ İŞSİZLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye’de ve Avrupa Birliği ülkelerinde genç işsizlik problemi çok ciddi boyutlara ulaşmış durumdadır. Toplam işsizlik oranının neredeyse iki katı olan genç işsizlik oranları Türkiye’de büyük önem arz etmektedir. En son verilerden derletilen rakamlara göre toplam işsizlik oranı 9.07 iken genç işsizlik oranı 19,4 oranlarına ulaşmış durumdadır. Bu durum Türkiye açısından olumsuz kabul edilebilecek bir durumdur. Nitekim gençlerin işsiz kalması ekonomik olarak ülkenin gelişimini ve büyümesini etkileyebilecek nitelikte olan bir durumdur.

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye ile Avrupa birliğine üye olan ülkeler arasındaki genç ve eğitilmiş işsizlik hakkında bilgi verilip iki ülkenin karşılaştırması yapılacaktır.

4.1. Avrupa Birliği ve Türkiye’de İşsizlik

İşsizlik sorunu Türkiye ve Avrupa açısından büyük bir sorundur. Bu sorunlardan ekonomik olarak ülkeler etkilenmektedir. Özellikle genç işsizliği sorunu ülkeler açısından bakıldığında daha büyük problem teşkil etmektedir. Bunun da nedeni; ülkelerin ekonomik olarak gelişme ve ilerleme kaydetmesinin çözümü genç istihdamından geçecek olmasıdır. Yapılan reformlar ve iş piyasasındaki düzenlemeler işsizlik sorununun çözümü olabilmektedir.

Tablo 4.1’de AB ve Türkiye’de cinsiyetlere göre toplam işsizlik oranına yer verilmektedir. İşsizlik oranları 2006-2015 yıllarını kapsamaktadır.

Tablo 4.1. AB ve Türkiye’de cinsiyetlere göre toplam işsizlik oranı (2006-2015) %

Ülkeler		2006	2007	2008	2010	2012	2014	2015
Eu-28	Toplam	8.17	7.12	6.96	9.52	10.42	10.21	9.39
	Kadın	8.94	7.80	7.45	9.48	10.48	10.32	9.29
	Erkek	7.54	6.56	6.55	9.55	10.37	10.11	9.30
OECD	Toplam	6.04	5.58	5.91	8.28	7.92	7.35	6.76
	Kadın	6.37	5.84	6.01	8.0	8.01	7.45	6.86
	Erkek	5.79	5.38	5.84	8.49	7.85	7.27	6.69
Türkiye	Toplam	8.75	8.89	9.73	10.68	8.17	9.88	10.24
	Kadın	9.14	9.18	10.01	11.42	9.39	11.83	12.60
	Erkek	8.61	8.79	9.62	10.39	7.64	9.03	9.18

Kaynak: OECD 2017 yılı verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo 3.16' da Avrupa birliğine üye olan 28 ülkelerle birlikte Türkiye'nin işsizlik oranları karşılaştırmalı bir şekilde verilmektedir. Türkiye de 2015 yılı toplam işsizlik oranı % 10,24 iken ab ülkelerinde bu oran % 9,39 olarak görülmektedir. Türkiye'de 2015 yılında kadın işsizlik oranları erkek işsizlik oranlarından yüksek görülmektedir. Avrupa birliğinde 2015 yılında kadın erkek işsizlik oranları birbirine yakın gerçekleşmiştir. Türkiye'de toplam işsizlik oranlarında yıllara göre bir artma meydana gelmiştir. Avrupa birliği ülkelerinde ise bu durum dalgalı bir seyir izlemektedir.

İşsizlikteki gelişmelere günümüzde Türkiye açısından bakıldığında; 2015 yılından itibaren azalış eğilimi sergileyen işsizlik oranlarının 2016 yılından itibaren arttığı gözlenmektedir.

İşsizlik oranındaki bu artış kriz döneminden sonra en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2016 yılında işsizlik oranı % 10,9 olarak gerçekleşmiştir. Ocak 2017 döneminde toplam işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre artarak % 13 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde işsizlik oranı erkeklerde yüzde % 11,9 seviyesinde iken, kadınlarda yüzde % 15,4 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, mevcut durumda devam eden ve 2017 yılında uygulamaya konulan yeni istihdam teşviklerinin etkisiyle önümüzdeki dönemde istihdam oranında da artışların gerçekleşmesi ve bununla birlikte işsizlik oranlarının aşağıya çekilmesi beklenmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2017).

4.2. AB ve Türkiye'de Genç İşsizliği

Genç işsizlikte dikkat çeken iki unsur bulunur: Bunlardan birincisi; genç işsizlik seviyesi yetişkin işsizlik seviyesinden genellikle yüksek çıkmaktadır. İkincisi ise yetişkin işsizlik oranlarındaki değişimle genç işsizliğin birbirine yakın oranlarda seyir etmesidir. Genç işsizliği ekonomik olarak işsizliğe daha duyarlıdır. Buna dayalı olarak durgunluk dönemlerinde daha fazla yükselme şeklinde ortaya çıkan bir genç işsizliği ile karşı karşıya kalırız. Gençlerin ekonomik olayların canlanması döneminde ise daha da toparlanma sürecine girdikleri görülmektedir (Basmacı,2011:162).

Tablo 4.2' de Avrupa birliği ve Türkiye'deki gençlerde işsizlik oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.2. Avrupa Birliği ve Türkiye’deki genç işsizlik oranları (15-24) /(2007-2017) %

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
AB-28	15.5	15.6	19.9	21.0	21.7	23.2	23.6	22.2	20.4	18.7
Türkiye	17.3	18.5	22.9	19.8	16.7	15.7	16.9	17.8	18.5	19.4

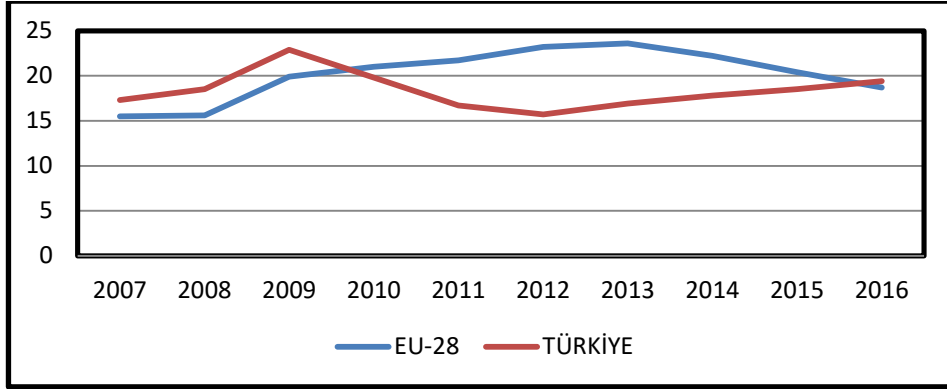
Kaynak: OECD (2017) verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 4.1’de İstatistiksel veriler birbirine hemen hemen yakın görölmektedir. Örneğin 2016 yılında Türkiye’de genç işsizlik oranı 19,4 iken Avrupa Birliği ölkelerinde bu oran 18,7 olarak görölmektedir. Avrupa birliği ölkelerinde 2015 yılında işsizlik oranları 20,4 olarak açıklanmaktadır. Türkiye de ise bu oran 18,5 olarak meydana gelmektedir. Göröldüğü gibi genç işsizlik oranı Türkiye’de daha düşük seviyededir. Genç işsizlik oranlarında 2008 yılında kriz sebebiyle bir artış meydana gelmiştir.

Gençlerde uzun süreli işsiz kalma; alışkanlıklarını kaybetme durumunu meydana getirmektedir. Günümüzde istihdam olasılığının kısıtlı olması ve işsiz sayısının fazla olması işverenler tarafından seçici olmayı gündeme getirmektedir ve bu durum işveren olarak eleman seçerken kalifiye eleman bulma gibi bir durumu meydana getirmektedir. Bundan dolayı da gençler kolay iş yolu bulma yolları tercih etmektedir (Buluttekin,2008: 58-59).

İşsizlikteki artışın temelinde; büyümenin yavaşlaması, özel sektörün belirsizlikler nedeniyle personel alımı konusunda yaşadığı tereddütler ve yatırımların gerilemesi, verimliliğin artmaması, yüksek asgari ücretin süren etkileri, kadın istihdamındaki artışı sınırlayacak mevzuat düzenlemesi gibi pek çok faktör bulunuyor. İşgücü piyasasındaki değişim; kamu istihdamındaki artışın, Suriyeli mültecilerin, istihdamda kalite sorununun izlerini taşıyor (Kalkınma Bakanlığı, 2017).

Şekil 4.1’te genç işsizliği grafiksel olarak gösterilmektedir.

Kaynak: OECD (2017) Verilerinden Derlenmiştir.

Şekil 4.1. Genç işsizliğinin grafiksel gösterimi 2017

4.2.1. Avrupa Birliği ve Türkiye’de Cinsiyet Ayrımına Göre Genç İşsizliği

Avrupa birliği ve Türkiye’de erkek kadın ayrımına göre genç işsizlik oranları birbirinden farklı değerler içermektedir. Genellikle kadınların işsizlik oranlarının erkeklerin işsizlik oranlarından fazla çıkması Türkiye açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir.

Tablo 4.3’de 2007-2016 yılları arası Avrupa birliği ve Türkiye’de erkek genç işsizlik oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.3. Avrupa Birliği ve Türkiye’de erkek genç işsizlik oranları (2007-2016)
%

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
AB-28 Erkekler	15.25	15.65	20.98	21.77	22.27	23.88	24.27	22.88	21.05	19.40
Türkiye- Erkekler	17.13	18.25	23.02	19.30	15.60	14.63	15.50	16.60	16.50	17.25

Kaynak: OECD(2017) verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo ’da kadın işsizlik oranlarında dalgalanma olduğu görülmektedir. 2015 yılında Avrupa’daki genç erkek işsizlik oranı 2016 yılına göre daha yüksek görülmektedir. Aynı şekilde 2015 yılında Türkiye’de genç erkek işsizlik oranı 2016 yılından daha düşük görülmektedir. 2007-2016 yılları içinde hem Avrupa bölgesinde hem Türkiye’de genç erkek işsizlik oranı dalgalanma halindedir

Tablo 4.4’de Avrupa Birliği ve Türkiye’de kadın genç işsizlik oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.4. Avrupa Birliği ve Türkiye’de kadın genç işsizlik oranları (2007-2016)
%

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
AB-28 Kadınlar	15.90	15.57	18.63	20.15	20.95	22.32	22.88	21.45	19.52	17.88
Türkiye-Kadınlar	17.57	18.88	22.52	20.70	18.93	17.82	19.70	20.18	22.18	23.48

Kaynak: OECD(2017) verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 4.4’de kadın işsizliği yıllar itibariyle artmış görülmektedir. Avrupa Birliği kadın işsizlik oranı 2016 yılında %17,88 iken Türkiye’de bu oran %23,48 oranlarında gerçekleşmiştir. 2007-2016 yılları boyunca Avrupa birliğinde kadın işsizlik oranları Türkiye’den daha düşük seviyede görülmektedir.

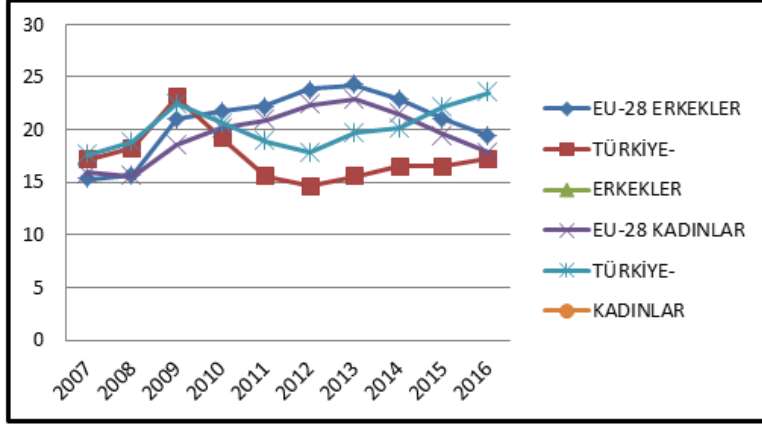
Eğitim Türkiye’de kadın istihdamı açısından önemlidir. İşgücünün eğitim seviyesi Kentsel alanlarda daha çok etkilidir. Kent bölgelerinde iş sektörlerin daha çok olmasından dolayı işgücüne olan talep daha çoktur (Pekin, 2014:106).

TÜİK’ in verilerine göre genç kadınlardaki işsizlik oranı genç erkelerden daha yüksek oranlarda karşımıza çıkmaktadır. TÜİK’ in hane halkı işgücü araştırması sonuçlarında.2015 yılında gençlerdeki işsizlik oranı %18,5 olarak meydana gelmiş bulunmaktadır. Bununla beraber bu oran genç erkeklerde 16,5 genç kadınlarda ise 22. 2 olarak kayıtlara geçmiş bulunmaktadır. Erkeklerin işsizlik oranları önceki yıl itibariyle 0,1 puan olarak düşmüştür. Kadınlarda ise bu oran bir önceki yıl itibariyle 1,8 puan artış göstermiştir (TÜİK,2016).

Kadın işsizlik oranlarının erkek işsizlik oranlarından yüksek çıkmasının nedenleri sırasıyla:

- Aile içinde kadının daha rol sahibi, baskın olması ve Erkeklerin işyerinde daha önemli olarak görülmesi,
- Güçlü cinsiyet ayrımları,
- Kadınların ağır işte çalışamama sorunları olarak görülmektedir (Eurostat,2016).

Şekil 4.2’de cinsiyet ayrımına göre genç işsizlik grafiğine yer verilmiştir.

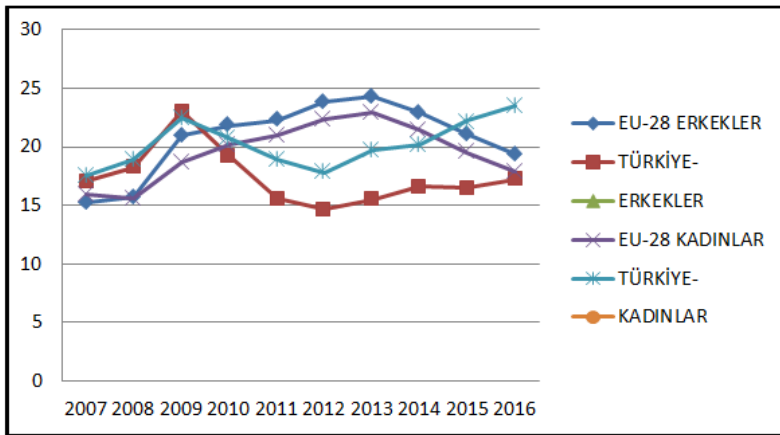

Kaynak: OECD 2017 Verilerinden Yararlanılmıştır.

Şekil 4.2. Cinsiyet ayrımına göre genç işsizlik oranları

Kadınların belli bir yaştan sonra çalışmak istememeleri sonucunda kadın işsizliği biraz daha artmıştır. Özellikle elli yaş ve üstü kadınlar çalışma hayatında kendilerine bir yer edinmemektedir bu nedenle; kadın işsizliği daha da artmış görünmektedir.

Şekil 4.3’de Genç ve toplam işsizlik oranlarının grafiğine yer verilmektedir.

Kaynak: OECD 2016 Verilerinden Elde Edilmiştir.

Şekil 4.3. Genç ve toplam işsizlik oranlarının grafiği (2007-2016) %

Şekil deki grafikten toplam işsizlik oranının genç işsizlik oranından düşük olduğu anlaşılmaktadır. Grafikte öne çıkan bir diğer nokta; Türkiye’de genç kadın işsizlik oranlarındaki yükseklik olmuştur. Avrupa’daki erkek işsizlik oranı Türkiye’deki erkek işsizlik oranlarından daha düşük seviyede görülmektedir. Bunun nedeni; ekonomik ve yaşam standartlarının her iki ülke içinde farklı olmasıdır. Şüphesiz Avrupa’nın yaşam standardı Türkiye’den daha iyi bir seviyededir. Bu durum işsizlik düzeyine de etki etmektedir.

Türkiye’de hem erkek- kadın işsizliği hem de toplam işsizlik seviyesine bakılacak olunursa işsizlik oran olarak OECD ortalamalarını aşmış durumdadır. Türkiye’nin birçok ülkeden genç nüfusu fazladır. Ve bu genç nüfus olarak fazla olmasının da bazı dezavantajları vardır. Birçok genç işsizlik bulmakta sıkıntı yaşamak gibi dezavantajlara sahip olmaktadır (Kelleci ve Türk, 2016: 17).

4.3. Avrupa Birliği ve Türkiye’de Eğitim Seviyesine Göre İşsizlik

Türkiye’de nitelikli işgücünün olması ülkenin gelişmişlik durumu ve ekonomisi için çok önemli olan bir durumdur. Ülkelerin teknolojik olarak gelişmişliği üretim ve işgücünün sürekli değişmesine ve yenilenmesine neden olmaktadır. Bu yenilikler karşısında ise iş piyasası nitelikli olan gençlere ihtiyaç duymaktadır. Fakat işgücü piyasasının bu ihtiyaca yönelik sınırlı kalması eğitilmiş işsizlik sorununu meydana getirmektedir. İşsizliğin de bu şekilde artması sonucu ülke ekonomisi olumsuz bir şekilde etkilenmektedir (Uzun, 2015: 64).

Eğitim seviyesine göre işsizlik oranlarının gösterdiklerinden yola çıkarak ülkelerin gelişmişlik düzeyleri hakkında bilgi sahibi olunabilmektedir. Nüfusun eğitim düzeyi gerek Türkiye açısından gerekse Avrupa birliği ülkeleri açısından çok önemli bir durumdur.

Eğitim seviyesi uzun yıllar boyunca bir kişinin işsiz kalma durumunu kısmen düşük tutmaktadır. Fakat Türkiye’de üniversite mezunu olan birçok kişinin eğitim seviyesinin yüksek olmasına rağmen istihdam sıkıntısı yaşayıp iş bulmakta zorlandığı görülmektedir. Bu yüzden de eğitim alanından iş alanına geçmeyi daha da kolay hale gelecek bir kurum veya istihdam alanlarına gerek olduğu konusu ortaya çıkmaktadır fakat Türkiye’de örgün eğitim seviyesinin buna müsaade etmediği, nitelikli eleman yetiştirmede sıkıntı yaşadığı ortaya çıkmaktadır (Yentürk ve Başlevent, 2007: 11).

Tablo 4.5’ de seçilmiş yaş gruplarına göre nüfusun eğitim durumuna göre dağılımına yer verilmektedir.

Tablo 4.5. Seçilmiş yaş gruplarına göre nüfusun eğitim durumuna göre dağılımı (2015)

Ülkeler	25-54 yaş			55-74 yaş		
	İlkokul	Lise	Üniversite	İlkokul	Lise	Üniversite
AB-28	20.8	46.5	32.6	37.4	42.6	20.0
OECD	23.8	46.6	31.6	41.8	38.5	19.7
Türkiye	62.7	19.1	18.2	84.3	8.2	7.5

Kaynak: EURO STAT (2017) Verilerinden Yararlanılmıştır.

Tablo 4.5’de nüfusun eğitim düzeyi yaşlılara göre gençlerde daha yüksektir. Türkiye’de 55 yaş ve üstü nüfusun eğitim seviyesi ilkökul düzeyindedir. Lise ve üniversiteye giden adaylarında oranları Avrupa Birliği ülkelerine göre daha düşük çıkmıştır. Avrupa birliği ülkelerinde İlkokuldan mezun olanların işsizlik seviyesi % 20,8 Türkiye’de ise bu oran %62,7dir. Eğitimli işsizlik lise seviyesinde Türkiye’de % 19,7 Avrupa Birliği ülkelerinde % 46,5dir. Eğitim seviyesi Türkiye’de üniversite bazında yeterli düzeyde değildir. Gelineen noktada eğitim eksikliği olduğu anlaşılmaktadır. Bugün üniversite mezunu kişi sayısı oldukça fazladır ve iş bulma olasılıkları oldukça düşüktür.

Günümüzde eğitim durumu açısından işgücü piyasası incelendiğinde, 2016 yılında toplam işgücüne katılanlar arasında lise altı eğitime sahip olanların yaklaşık yüzde 54’le en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. İşgücü piyasası açısından yükseköğretim mezunlarının toplam işgücü, istihdam ve işsizlikten aldığı paylar önem arz etmektedir. Yükseköğretim mezunlarının toplam işgücünden aldığı pay 2016 yılında % 22,6 düzeyindedir. Yükseköğretim mezunları istihdamının işgücü artışlarının gerisinde kalması sonucu işsizlik oranı geçen yıla göre artarak % 12 düzeyine ulaşmıştır. 2016 yılı genelinde yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranındaki artış toplam işsizlik oranı artışından daha yüksek olması itibarıyla dikkat çekici niteliktedir. 2016 yılında toplam işsiz sayısı en yüksek yükseköğretim mezunlarından gelmiştir. Toplam işsiz sayısındaki artışın yarısını yükseköğretim mezunları oluşturmuştur (KALKINMA BAKANLIĞI, 2017).

Eğitim düzeyinin sınıflandırması üçe ayrılmaktadır:

- İlkokuldan, ilk ve ortaöğretimden az olan (ISCED, 02)
- Orta ve yükseköğretimden sonra (ISCED, 3-4)
- Üçüncül eğitim (ISCED, 5-8) dir.

Bu kategoriler eğitilmiş işsizlik seviyeleri hakkında bilgi vermektedir (EUROSTAT, 2017).

Türkiye’de genç işgücünün eğitimi yetişkinlerinkinden fazladır. İş pazarına yeni gelenlerin eğitim seviyeleri yüksektir. Bu yüzden de eğitilmiş bir gencin nitelikli olan bir işgücünde çalışması gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır. Sektörlerde istihdam olasılığı sağlanamaması genç işsizliği meydana getirecektir (Yentürk ve Başlevent, 2007: 10).

Tablo 4.6’da Türkiye ve Avrupa Birliğinde eğitilmiş işsizlik oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.6. Türkiye ve Avrupa Birliğinde eğitilmiş işsizlik oranları (1) (25-64) (2015)

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Eğitimin Tüm Seviyeleri
Türkiye	8.4	10.5	9.2	8.3	8.9
OECD	14.8	12.5	7.4	5.3	7.0
Avrupa Birliği	18.5	15.5	8.4	6.3	8.4

Kaynak: OECD, TÜİK 2016 verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 4.6’da Avrupa Birliği bölgesinde üniversite mezunu eğitilmiş işsizlik oranı %6,3 iken Türkiye’de bu oran %8,3 olmuştur. Türkiye’de ilköğretim seviyesinde eğitilmiş işsizlik oranı diğer OECD ve Avrupa Birliği ülkelerinden daha düşük oranda görülür. Bu oran seviyesi %8,4 oranında görülmektedir. Ortaokul seviyesinde de bu oranın azlığı değişmemiş görülmektedir. Yalnızca lise seviyesine gelindiğinde farklılık dikkat çekici olmaktadır. Eğitim seviyesine göre işsizlik oranları artmaktadır. Yani üniversite mezunu işsizlik oranları diğer ülkelere nazaran fazla görülmektedir. Eğitimin tüm seviyelerine bakıldığında ise en yüksek eğitilmiş işsizlik oranı yine Türkiye’de gözlenmektedir.

Günümüzde meslek eğitimi verilmesinin iş dünyasının sorunlarını tam olarak gidermediğini görmekteyiz. Üniversite mezunu gençlerin nitelik olarak

düşük kalması, eğitim sisteminin yetersiz olması ve üniversite mezunu olan gençlerin iş dünyası gereklerine yeterince ayak uyduramaması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Pratik olarak eğitim vermek işletmeler açısından yeterli değildir. Eğitim seviyesinin iş dünyasının amaçlarına ve isteklerine uygun olması gerekmektedir. Meslek eğitimi verilirken iş dünyasındaki eksikliklerin neler olduğunun bilinmesi hem iş dünyası açısından hem de üniversitede verilecek eğitimin ne şekilde olması gerektiğinin bilinmesi açısından son derece önemlidir (Erdem, 2012: 67-68).

İstihdamdaki eğitimli genç payı oldukça düşüktür. Böyle bir durum ekonomide az gelişmişliğin ve ülke olarak ilerlemenin yavaş olmasının bir sonucudur. İş piyasasının gerekli olan niteliklerine ayak uydurmak ve vasıflı eleman yetiştirmek için istihdam seferberliği düzenlenmesi oldukça yerinde olacak bir durumdur (Yaşar, 2008: 103-104).

Günümüzde İşsizlik oranı eğitim durumuna göre incelendiğinde, 2016 yılının Temmuz ayında en yüksek oranın %13,3 ile yükseköğretim mezunlarında olduğu, bunu sırasıyla genel lise mezunlarının (%12,6), meslek lisesi mezunlarının (%10,5) ve lise altı eğitimlilerin (%9,8) izlediği anlaşılmaktadır. En düşük oran ise %4,3 ile okur-yazar olmayanlarda bulunmaktadır (TİSK, 2016).

Tablo 4.7’de 25-64 yaş arası eğitimli işsizlik oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.7. Eğitimli işsizlik oranları(2) (25-64) 2015 %

Ülkeler	İlkokuldan daha az	Master yapan	Doktora yapan
Türkiye	11.6	5.5	0.9
OECD	-	4.4	3.3
Avrupa Birliği	-	5.0	3.7

Kaynak: OECD 2016 verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 4.7’de İlkokul okuyan kişi sayısının ve ilkokul öncesi işsizlik oranlarının yüksek olması olumlu karşılanabilecek bir durumdur. Çünkü bu durumun anlamı eğitimsiz olan işçi sayısının az olmasıdır. İnsanlar okumanın bilincine girmiş olabileceklerdir. Bu sayede eğitimli işsiz sayısı azalacaktır. Doktora yapan eğitimli işsizlik oranlarının Türkiye’de az bir durumda olması da umut verici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişilerde okuma bilinci oluşması toplumsal açıdan olumlu bir durumdur. Bu durumda okuma bilinci de gelişebilecektir.

Tablo:4.8’de eğitim durumuna göre işsizlik oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.8. Avrupa Birliği ve Türkiye’de eğitim durumuna göre işsizlik oranları (2007-2016) %

Yıllar	Avrupa Birliği-28			Türkiye		
	İlkokul	Ortaokul lise	Üniversite	İlkokul	Ortaokul lise	Üniversite
2007	10,6	7,0	3,9	8,2	11,1	8,5
2008	11,2	6,5	3,8	9,3	11,4	9,2
2009	14,4	8,3	4,9	12,2	15,2	10,8
2010	15,6	9,0	5,4	10,2	13,1	9,8
2011	16,2	8,9	5,5	8,1	10,7	9,4
2012	18,2	9,6	6,1	7,5	9,6	8,9
2013	19,2	10,0	6,4	8,1	10,2	9,3
2014	18,5	9,4	6,1	9,3	11,3	10,5
2015	17,4	8,7	5,6	9,7	11,4	10,8
2016	16,1	7,8	5,1	9,9	12,5	11,8

Kaynak: Euro stat (2017) verilerinden yararlanılmıştır.

Eğitimin önemi konusunda birçok makale yazılmıştır, ortaya çıkan sonuçlarda eğitimin iş hayatına etkisinin olumlu olacağı ve eğitimin iş hayatına katkısının yüksek olacağıdır. Nitekim tablo da doktora ve mastır yapanların eğitim yüzdesi ile ilkökul mezunlarının eğitim yüzdesinin arasındaki fark yüksektir. Eğitim bazında bakıldığında eğitim alan gençlerin iş hayatına aktif bir şekilde katılması beklenir. Tablo 28’de üniversite mezunu Türkiye’de eğitimli işsizlik oranı %11,8 olarak gösterilmektedir. Bu oran Avrupa birliği ülkelerinde %5,1 olarak meydana gelmektedir. Türkiye’de en çok işsizlik oranı üniversite mezunlarında görülmektedir. Avrupa birliğinde ise ilkökul mezunlarında meydana gelmektedir.

4.4. Türkiye’de ve Avrupa Birliği’nde Eğitim Durumlarına Göre İstihdam

Türkiye’de istihdam oranları kadın ve erkek eğitim seviyesinden etkilenmektedir. İstihdam oranı kadın ve erkeklerin eğitim seviyelerine paralel olarak artmakta veya azalmaktadır. En fazla istihdam oranı üniversite seviyesinde meydana gelmektedir. Bu durum Türkiye açısından olumlu karşılanabilecek bir durumdur. Türkiye’nin bu durumda daha fazla gelişmesi ve bilinçlenmesi gerekmektedir (Pekin, 2014: 122).

Tablo 4.9’da Türkiye eğitim seviyesi arttıkça istihdam oranlarını artırmış görülmektedir.

Tablo 4.9. Türkiye ve AB ülkelerinde eğitim seviyesine göre istihdam oranları (1) (25-64) (2015) %

Ülkeler	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Eğitimin Tüm Seviyeleri
Türkiye	50	59	62	78	58
OECD	43	60	79	82	74
Avrupa Birliği	38	57	77	81	73

Kaynak: OECD 2016 verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 4.9’da hemen hemen tüm eğitim seviyelerinde eğitim seviyesi arttıkça istihdam oranlarında artma görülmüştür. Türkiye’de ilkökul seviyesi istihdam oranı %50 iken üniversite seviyesinde bu oran % 78 olarak görülmektedir. Avrupa birliği ülkelerinde ilkökul seviyesinde istihdam oranı %38 iken üniversite seviyesinde bu oran %81 düzeyindedir. Okuma oranlarının artışıyla birlikte eğitim seviyeleri de artmaktadır. Bu durum ise bize okumanın ve kültürün önemini bir kere daha gözler önüne sermektedir. Okuma yazma seviyesinin artması bir ülkenin gelişmesi bakımından önemli bir durumdur ve de yapılması gerekenler arasında yer alır.

Tablo 4.10’da eğitim seviyesine göre istihdam oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.10. Eğitim seviyesine göre istihdam oranları(2) (25-64) (2015) %

Ülkeler	İlkokuldan daha az	Master yapan	Doktora yapan
Türkiye	34	86	92
OECD	33	87	91
Avrupa Birliği	25	86	91

Kaynak: OECD 2016 verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 4.9’da ilkökul seviyesinde iş bulma oranlarının çok az olmaması da dikkat çekicidir. En fazla istihdam oranı yine Türkiye’dedir ve bu oranların daha artması Türkiye açısından olumlu bir durum olacaktır. Mastır yapan ve doktora yapan bireylerinde istihdam oranlarının yüksek olması bu durumun bir kanıtıdır.

Türkiye’de ilkokuldan daha az seviyedeki istihdam oranı %34 OECD ülkelerinde %33 ve Avrupa birliğine üye olan devletlerde ise bu oran %25’dir. Yapılan araştırmalar ve Türkiye’de bulunan en son veriler bu şekildedir. Yalnızca meydana gelen Türkiye bu oranlarla birlikte eğitilmiş işsizlik konusu bir nebze hafifletilir veya daha da düşünceli bir hal alabilir. En son da Türkiye’de bu işsizlik oranlarındaki düzelme dikkat çekici niteliktedir.

Türkiye son yıllarda istihdamını en fazla artıran ekonomilerden birisi halindedir. 2007-2015 yılları arasında yıllık ortalama % 3,5 istihdam artışı ile OECD ülkeleri arasında 2. Sırada yer almaktadır. Fakat 2016 yılının 2.çeyreğinde ekonomideki olan yavaşlama turizm sektöründeki daralma ve işgücüne olan katılım miktarının artması sonucunda işsizlik oranları artışa geçmiştir (MALİYE BAKANLIĞI, 2016: 25)

İster gelişmiş olsun ister gelişmekte olan ülke olsun istihdam sorunu bütün ülkelerin sorunlarının başında gelir. İstihdam sorununun iki önemli nedeni vardır; birinci neden sosyal neden ikinci neden ise ekonomik nedendir. Sosyal nedeni; iş isteyen herkesin bir işe sahip olabilmesi ekonomik amaç ise üretimi artırıp düzenli bir hale getirilmesinden geçer. Küresel ekonomik bütünleşme ve teknolojinin gelişmiş olması nedeniyle de rekabetin artması birçok ülkenin istihdamını güçlendirmektedir. Nitelikli işgücü bulunursa sorun çözüme kavuşur görülmektedir (Murat ve Şahin, 2011: 98-102)

Tablo 4.11’de AB ve Türkiye’de 2006-2015 yıllarını kapsayan cinsiyete göre toplam istihdam oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.11. AB ve Türkiye’de cinsiyete göre toplam istihdam oranı (2006-2015)
%

Ülkeler	Cinsiyet	2006	2007	2008	2010	2012	2014	2015
Avrupa Birliği		64.40	65.22	65.72	64.13	64.08	64.78	65.58
	Erkek	71.65	72.40	72.63	70.08	69.60	70.05	70.85
	Kadın	57.17	58.13	58.85	58.20	58.55	59.55	60.38
OECD-19	Toplam	65.95	66.38	66.33	64.46	64.95	65.67	66.25
	Erkek	75.43	75.76	75.41	72.55	73.04	73.58	74.12
	Kadın	56.65	57.17	57.42	56.49	57.02	57.90	58.52
Türkiye	Toplam	44.58	44.65	44.85	46.27	48.90	49.52	50.15
	Erkek	66.88	66.83	66.55	66.65	69.17	69.53	69.83
	Kadın	22.75	22.77	23.50	26.18	28.73	29.50	30.45

Kaynak: OECD(2017) verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 4.11’de 2006-2015 yılları arası toplam istihdam oranlarında her yıl artış görülmektedir. Bu durum Avrupa birliği ülkelerinde dalgalı bir seyir izlemiştir. Türkiye’de erkek istihdam oranları da yıllar itibariyle dalgalı bir seyir de görülmekteyken kadın istihdamı her sene artma eğilimindedir. Türkiye’nin toplam istihdam seviyesi Avrupa birliği ülkelerinden düşük bir oranda karşımıza çıkmaktadır. Bu durum erkek kadın oranlarında da değişmemektedir. Kadın istihdam oranlarının hemen hemen bütün ülkelerde erkek istihdam oranlarından daha düşük olduğu görülmektedir. Tabloda Türkiye’de istihdam oranlarının diğer ülkelere nazaran daha düşük düzeyde kaldığı görülmektedir. İstihdam oranlarında meydana gelen artışlar Türkiye açısından olumludur. Nitekim istihdam oranları arttığında ülkede refah artacaktır. Türkiye ekonomik olarak gelişme sağlayacak ve iktisadi sıkıntılardan kurtulacaktır. İstihdam olasılıklarının artması ve ekonomik hayatın gelişme sağlaması çok önemli bir durumdur.

Türkiye’de istihdam oranları düşük olarak görülse de uluslararası karşılaştırmalarda istihdam artış oranı olarak hala başı çekmektedir. 2007-2015 yılları arasında istihdam 6,9 milyon kişi olarak belirlenmiştir. Aynı zamanlarda Avrupa bölgesinde yaklaşık 1 milyon istihdam kaybı yaşanmıştır. Elde edilen verilere göre de 2017 yılında yine OECD ye göre istihdam artışı yaşanacaktır. Bu artış yıllık yaklaşık %2,8 düzeyindedir (MALİYE BAKANLIĞI, 2016: 25)

Tablo 4.12’de Avrupa Birliği ve Türkiye’de eğitim seviyesine göre istihdam oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.12. AB ve Türkiye’de eğitim seviyesine göre istihdam oranları (2007-2015) %

Yıllar	Avrupa Birliği-28			Türkiye		
	Ortaokul	Lise	Üniversite	Ortaokul-Lise	Lise	Üniversite
2007	57,9	84,8	76,2	46,9	74,6	60,9
2008	57,8	84,7	76,2	46,7	74,5	60,7
2009	55,7	83,7	73,9	46,3	73,5	58,3
2010	55,3	83,1	73,5	48,5	75,7	60,0
2011	55,1	83,1	73,4	50,7	76,0	61,7
2012	54,8	83,2	73,4	51,2	76,1	61,7
2013	54,8	83,1	73,2	51,2	76,9	61,6
2014	55,4	83,2	73,7	50,7	76,1	61,8
2015	55,8	83,7	74,4	50,9	76,1	62,0

Kaynak: OECD (2017) verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 4.12’ de Türkiye’de en yüksek istihdam oranları lise mezunlarında karşımıza çıkmaktadır. Avrupa birliği ülkelerinde ise yine lise mezunu istihdamında yükseklik meydana gelmektedir. Meslek lisesine olan talebin artması bu durumda etkili olmaktadır. Bunun nedeni lise mezunlarının teknik bilgiye sahip olmasıdır.

4.5. Eğitim Harcamaları

Nitelikli insan gücü tanımı eğitimle karşılanmaktadır. İnsan ve bilgi kelimesi yan yana geldiği zaman bu kavram ortaya çıkmaktadır. Beşeri sermaye önemli bir durumdur ve de bu kavram eğitimle birleşim gösterdiğinde bu tanımlamadan ülke yarar görmektedir. Eğitim de yer alan ve meydana gelen rehberlik faaliyetleri de bu anlamda olması ve desteklenmesi gereken bir durumdur. Gelişmiş olan çoğu ülkede bu anlamda eğitimin büyük bir kısmı için milli gelirin bir kısmı eğitim için harcanmaktadır (Koçak, 2016: 4).

Tablo 4.13’de 2007-2016 yılları arasında eğitim harcamalarının GSYH’deki payı Türkiye’de AB28 ortalaması, OECD ortalaması ve Dünya ortalaması olarak verilmiştir.

Tablo 4.13. Fonksiyonel sınıflandırmaya göre ve yıllar itibariyle eğitim harcamalarının GSYH’ye oranı 2016 %

Yıllar	Eğitim Harcamaları/GSYH			
	Türkiye	AB 28 Ortalaması	OECD Ortalaması	Dünya Ortalaması
2007	3,1	4,9	4,9	4,2
2008	3,2	5,1	5,1	4,4
2009	3,8	5,6	5,4	4,9
2010	3,8	5,4	5,5	4,6
2011	3,7	5,1	5,2	4,6
2012	4,0	4,8	4,9	4,4
2016	4,6	4,9	4,7	-

Kaynak: Maliye Bakanlığı, Bütçe Gerekçeleri, Dünya Bankası

Türkiye’de eğitim harcamalarının GSYH’ da ki payı artış eğilimindedir. Türkiye’de 2007 yılında %3,1 iken 2016 yılında %4,6 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de eğitim harcamalarının GSYH içindeki payı AB28, OECD ve Dünya ortalamalarından düşüktür.

Eğitimin toplumsal ve ekonomik işlevleri yerine getirmesi beklenmektedir. Eğitimin bu işlevleri sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi için eğitime ayrılan kaynakların artırılması ve bu kaynakların etkili bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Eğitim harcamaları ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Eğitim harcamaları kamu, özel kuruluşlar tarafından üstlenilmektedir. Türkiye’de eğitim harcamaları eğitim bakanlığı, katkı payları-bağışlar ve YÖK tarafından gerçekleştirilmektedir (Güngör ve Göksu, 2013: 63).

Kamu harcamaları nakdi harcamalardır. Savunma adalet gibi harcamalar bu harcamalar içinde günümüzde yerini almaktadır. Kamunun siyasi ayağında oluşan siyasal bir karar alma durumu devletin içinde bulunduğu sosyal devlet içinde yerini almış olacaktır. Eğitim veya sağlık harcamaları da bu tür harcamalardan bir kaçını temsil etmektedir. Kamu harcamaları siyasi bir süreç içinde de belli bir yere sahip olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonominin siyasal ayağını oluşturması bakımından da önemli bir yere sahiptir (Köktaş,2009: 44).

Eğitime harcanan harcamalar diğer özel sektör harcamalarından yüksek pay sahibi olmuştur. Eğitime harcama yapılması ülke açısından ve gelişmişlik düzeyi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir.

4.6. Çalışmayan Eğitim ve Öğrenim Görmeyen (Neet) Gençler

Gençler için boş gezenin boş kalfası halinde yaşanma halidir. Gençlerin evde oturarak da psikolojik olarak etkilenme süreçleri göz ardı edilemez. Ülke olarak bir an önce ekonomik durumlar düzenlenmeli ve boş gezip de hiç iş aramayan gençlerin iş araması için teşvik paketleri uygulanmalıdır. Türkiye’de gençlerin kendi ihtiyaçlarını gidermeleri için çalışmaları gerekmektedir. Çalışmaları için ise istihdam alanlarının bulunması gerekmektedir. Yeni istihdam sahalarının oluşturulması için ise ekonomik olarak gelişme göstermek gerekmektedir. Ekonomik olarak gelişme göstermenin temeli de öğrenimden geçmektedir.

Nitelikli eleman olanlar bu niteliklerini işyerinde nasıl kullanacağını bilmektedir. Bu verimliliği etkiler; ayrıca bu durum işverenin memnun kalması açısından da önemli bir durumdur. Bu durumda hükümete iş düşmektedir. İstihdamdan kopan işçiler işgücünde devamlı bir şekilde arka planda kalma gibi bir olumsuz durum taşımaktadır. Bir de son olarak cinsiyet arasındaki farkın

kapanması gerekir. Çünkü bayanlar daha yüksek işsiz kalma gibi bir durumla karşı karşıyadırlar. Bir ülkede bayanların işsiz kalması ülke açısından da problem yaratacak bir durumdur (OECD, 2016).

Tablo 4.14’de gençlerin toplam neet oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 4.14. Gençlerin Neet oranları 2015 %

Ülkeler	Toplam			
	20-34	20-24	25-29	30-34
AB-28	18.9	17.3	19.7	19.4
Türkiye	34.3	32.7	35.5	34.4

Kaynak: EURO STAT 2016 Verilerinden Elde Edilmiştir.

Tablo 4.14’de Türkiye’ de Neet oranlarının en fazla olduğu yaş aralığı 25-29 yaş aralığıdır. Bu oran %35,5 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yaş aralığındaki gençler iş bulmakta güçlük yaşamaktadır. Avrupa birliğinde neet oranları Türkiye’ye kıyasla daha düşük seviyelerde karşımıza çıkmaktadır. Nitekim Türkiye’de yüksek olan neet oranı Avrupa birliğinde daha düşük seviyede görülmektedir.

Tablo 4.15’de Türkiye’de ve Avrupa birliği ülkelerindeki eğitim ve öğretim de olmayan aynı zaman da çalışmayan erkek gençlerin oranları verilmektedir.

Tablo 4.15. Erkek NEET oranları

Ülkeler	Erkek			
	20-34	20-24	25-29	30-34
AB-28	14.9	16.5	15.3	13.0
Türkiye	14.1	17.7	14.3	10.9

Kaynak: EURO STAT 2017 Verilerinden Yararlanılmıştır.

Tablo 4.14’de yaş temel alınarak oluşturulan oranlara bakıldığında erkek neet oranı Türkiye’de en fazla 20-24 yaş arasında % 17,7 olarak meydana gelmektedir. Bu durum Avrupa birliği ülkelerinde ise yine %16,5 oranla 20-24 yaş aralığını kapsamaktadır. Türkiye’de en düşük neet oranları ise 30-34 yaş arasını kapsamakta ve % 10,9 oranını içermektedir. Avrupa birliği ülkelerinde bu durum yine aynı yaş aralığında ve % 13,0 seviyesindedir.

Tablo 4.16’da kadın neet oranları yer almaktadır.

Tablo 4.16. Kadın NEET oranları 2015 %

Ülkeler	Kadın			
	20-34	20-24	25-29	30-34
AB-28	23.0	18.2	24.3	25.8
Türkiye	54.2	46.8	56.7	58.3

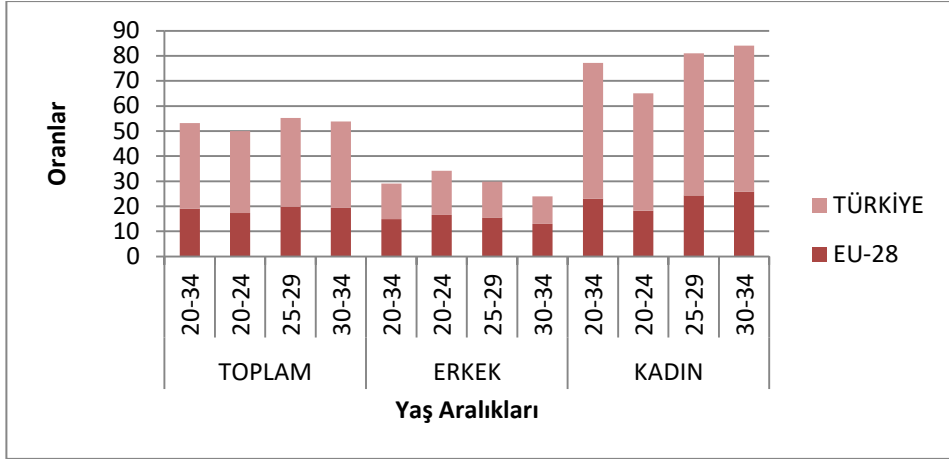
Kaynak: EUROSTAT 2017 verilerinden yararlanılmıştır.

Tablodaki oranlara bakıldığında görülen; Avrupa birliği ülkelerinin neet oranlarından yüksek çıkan Türkiye oranları olmuştur. İkinci durum; kadın ve erkek neet oranlarındaki farkın çok fazla olmasıdır. Bu oranlar son yıllarda artış görülmektedir. Genel olarak kadın neet oranlarındaki artış erkek neet oranlarındaki artıştan yüksek görülmektedir. Aynı şekilde Türkiye’de kadın neet oranları Avrupa birliği kadın neet oranlarından yüksektir.2015 kadın neet oranları Avrupa birliğinde % 25,8 iken Türkiye’de % 58,3 tür.

Neet’lerin varlığı Türkiye ekonomisi açısından olumsuz bir durumdur. Bu türden sorunlarla karşılaşmamak için istihdam sahaları artırılıp neet olan işsizlere göre iş sahaları oluşturulmalıdır. Neet oranlarında en yüksek pay Türkiye’ye ait görülmektedir. Çalışmayan ya da çalışmak istemeyen genç oranlarına bakıldığında bu payın diğer ülkelere göre Türkiye’de daha yüksek olduğu görülmektedir. Yaşanan ekonomik krizlerinde etkisiyle patlak veren işsizlik sorunu neet oranlarında da bir artışa yol açmıştır. Avrupa birliğine üye olan ülkelerde de bu payın yüksek olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Bir ülkede neet oranlarının artışı toplam işsizlik oranlarının da artışını körüklemektedir. Avrupa birliği ülkelerinde ve Türkiye’de birçok nedenden dolayı işsizlik yüksek oranlarda meydana gelmektedir. Yüksek nedenlerden dolayı meydana gelen işsizliğin ise ülke ekonomisine birçok olumsuz etkiler meydana getirdiğini görmekteyiz.

Şekil 4.4’de Türkiye ve Avrupa birliği ülkelerindeki neet oranların grafiğine yer verilmektedir.

Kaynak: Eurostat 2017 verilerinden yararlanılmıştır.

Şekil 4.4. Türkiye ve AB Ülkelerindeki Neet oranları (2015)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma ile AB ve Türkiye’de işgücü piyasasının mevcut durumu ortaya konularak genç ve eğitimli işsizlik sorununu değerlendirilmeye çalışılmıştır. İşsizlik günümüzün en önemli sorunları arasında yer almakta gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri önemli ölçüde etkilemektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye’de işsizlik durumu incelendiğinde; karşımıza yüksek öğretimli işsizler, genç işsizler çıkmaktadır. Yeni mezun kişilerin önemli bir kısmının işsiz kaldığı veya istemedikleri işlerde çalışmak zorunda oldukları ayrıca verimliklerinin düşük olduğu dikkat çekmektedir. Bu durumda üniversitelerin geliştirilmesi ve yeni mezun öğrencilere istihdam alanlarının sağlanması gerekmektedir.

İşsizlik sorunu cinsiyetler açısından değerlendirildiğinde gerek AB ülkelerinde gerekse Türkiye’de kadın işsizliğinin yüksek olması önemli bir sorundur. AB ülkelerinde ve Türkiye’de kadın işsizlik oranlarının her dönemde erkek işsizlik oranlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. AB-28’de 2015 yılında kadınlarda işsizlik oranı %8,8 erkeklerde ise %8,3 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’de 2015 yılında işsizlik oranı kadınlarda %12,6 erkeklerde %9,2 ‘dir. Genç işsizliği oranları incelendiğinde Türkiye’de ve Avrupa birliği ülkelerinde genç işsizlerin toplam işsizlerden yüksek oranlarda olduğu görülmektedir. AB-28’de 2015 yılında toplam işsizlik oranı %9,3 iken genç işsizlik oranı %18,7’dir. Türkiye’de toplam işsizlik oranı 2015 yılında %10,2 olarak görülürken genç işsizlik oranı ise %19,4 olarak gerçekleşmiştir.

Güçlü ve gelişmiş bir ülke yaratılması için ülkedeki eğitim seviyesinin artırılması gerekmektedir. Eğitimli gençler arasında işsizliğin artması gerek ekonomik gerekse toplumsal açıdan birçok problemlere neden olmaktadır. Ayrıca işsizlik sorunu gençler arasında uzmanlaşma problemi de yaratmaktadır. İşsiz kalan gençler işgücündeki gençlere göre vasıfsız olmaktadırlar. İşe başlayabilmeleri için kendilerinden deneyim istenmektedir. Bunun içinde işverenlerin yeni mezun kişilere iş olanaklarını sunmaları gerekmektedir. Kadınların iş dünyasına katılımlarının düşük olmasında; kadın eğitim seviyesindeki eksiklikler ve kadınlara düşen bir takım annelik, ev işleri ve ataerkil toplum yapısı gibi durumlar etkili olmaktadır. Gelişmiş bir toplum için eğitimli kadınlara da ihtiyaç duyulmaktadır.

İşsizliğin neden olduğu sorunları yalnızca ekonomik olarak ele almak yeterli değildir. İşsizliğin olumsuz etkileri toplumsal yapıyı da etkilemektedir. Bu nedenle işsizlik; önemli refah kayıplarının oluşması olası bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır Eğitim, bireylere toplumda saygın bir yer kazandırması ve bireylerin özgüvenini artırması için en etkili yoldur. İş ve istihdam gençlerin sosyal kimliğini belirleyen bir öneme sahiptir. Bu nedenle eğitilmiş işsizlik, üzerinde önemle durulması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Türkiye’de eğitilmiş bireylere yeterince istihdam olanakları sağlanamamaktadır. Bu nedenden dolayı üniversite mezunu olan birçok genç diplomalı işsizlere dönüşmektedir. Eğitim sistemi bireyleri iş hayatına hazırlayarak işsizliği azaltmayı ve nitelikli bireyler yaratmayı hedeflemelidir.

Türkiye 2016 yılında ortalama %8,9 eğitilmiş işsizlik seviyesiyle AB-28 ülkelerine kıyasla en yüksek işsizlik seviyesine sahip bir ülke konumunda görülmektedir. Bu durumda eğitim sisteminde edinilen bilgilerin iş dünyasında yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Sonuç olarak Türkiye’de eğitimden istihdam alanlarına geçecek politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda kalıcı çözümler içeren istihdam politikaları izlenmelidir. İşsizliğe etki eden işgücü talebi, işgücü arzı, nüfus, yazılı ücretler, reel GSYH gibi makroekonomik faktörlerden yola çıkılarak işsizliğin azaltılması için çözüm yolları geliştirilmelidir. Eğitimden istihdama geçişi kolaylaştıracak politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye’de genel olarak aktif ve pasif olmak üzere iki adet işgücü piyasası politikaları vardır. Bu politikalar işsiz kalanlara yeni bir iş bulmalarını kolaylaştırmakta ve işsiz kalan gençlere yeni istihdam olanakları sağlamaktadırlar. Fakat aktif ve pasif istihdam politikaları işsizliği sona erdirememektedir. Bu bağlamda Türkiye’nin daha güçlü işgücü politikalarına ihtiyacı vardır. İşverenler genel olarak tecrübeli ve uzmanlaşmış eleman tercih etmektedir. Üniversite eğitiminden yeni çıkmış olan gençler ise tecrübe eksikliği yaşamaktadır. Bundan dolayı işveren açısından yüksek maliyet oluşturan üniversite mezunları iş hayatına tercih edilmemektedir. Eğitim sistemi işgücünün ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman yetiştirmede eksik kalmaktadır. Eğitim seviyesi arttıkça istihdam oranlarında artış olması gerekir fakat günümüzde özellikle üniversite mezunları açısından durum tam tersini göstermektedir Türkiye’de 2015 yılında üniversite mezunu işsizlerin oranı %35 seviyelerindedir.

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden derlenen bilgiye göre; Avrupa birliğine üye 28 ülkenin ortalama

istihdam oranı %52,1 civarlarındadır. Türkiye’de ise bu oran %46 civarlarında olup en düşük orana sahip olan altıncı ülke konumundadır. Türkiye Avrupa birliğine göre istihdam oranları bakımından cinsiyet ayrımının en fazla olduğu ülkedir. Türkiye genç işsizlik oranlarında Avrupa birliği ülkelerine göre daha iyi durumdadır. Artan işsizlik insan kaynaklarını atıl duruma getirmekte, kalkınmayı yavaşlatmakta ve yoksulluğu artırmaktadır. İş imkânlarının yeterli düzeyde olmaması ve artırılmaması ulusal ekonomiyi olumsuz yönde etkilemektedir. Yoksulluğu önlemenin en önemli aracı ise istihdam yaratarak işsizliği ortadan kaldırmaktan geçmektedir.

Genç nüfus için gerekli olan istihdam politikalarının artırılması gençlerin istihdam içindeki payını artıracaktır. Genç nüfus içinde kendi işini kuracak olanlara yapılan destekleri daha da artırmak ve ekonomideki yerlerini genişletmek gerekmektedir. Bunların yanında işe giriş çıkıştaki maliyet azaltıcı düzenlemeler ve uzun süre işsiz kalan gençlere gerekli işsizlik sigortası ve yardımlarını içeren politikalar Türkiye’de işsizliğin azaltılmasında önemli yer tutmaktadır. Çalışan kesimin işsizlik zamanlarında uğradıkları gelir kaybını telafi eden bir sigorta kolunun olması gerçekten çok önemlidir. Bu aynı zamanda iktisadi etki yaparak mal talebini de artırarak ülke genelinde ekonominin dengede kalmasını sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

- Abak, C. (2009).Gençlerin işsizlik sorunu ve meslek eğitimin önemi. yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Adam, G. (2016). *Türkiye’de eğitimin ekonomik etkileri ve eğitim-istihdam ilişkisi*. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akay Kanalcı, H. vd. 2016). Türkiye Ekonomisinde Ekonomik Büyüme ve İşsizlik, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 209-226.
- Aksoy, H. H. (2001). İşsizlik eğitim ilişkisine genel bir bakış ve gelecekte izlenecek politikalara ilişkin görüşler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1-2),129-138.
- Albayrak, N. (2013). İşsizlik ve büyüme ilişkisi: 2000-2012 Türkiye örneği. Yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Altınpınar, İ. (2012). Genç istihdamına yönelik teşvikler, *Geniş Açık Dergisi*. sayı 7.
- Andaç, F. (2010). İşsizlik sigortası (2.baskı). Ankara: Türk ağır sanayi ve hizmet sektörü kamu işverenleri sendikası eğitim yayını.
- Arapov, K. (2016). *İstihdam politikalarının etkinliği çerçevesinde girişimciliğin önemi: Avrupa birliği ve Türkiye*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Arı, A. (2016). Türkiye’deki Ekonomik Büyüme ve İşsizlik İlişkisinin Analizi: Yeni Bir Eş bütünleşme Testi, *Siyaset Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 57-67.
- Ataman, B. C. (1996). İşsizlik sorununa yeni yaklaşımlar. *Ankara üniversitesi siyasal bilimler fakültesi dergisi*, 53(1),

- Atiker, M. (2015). *Nitelikli işgücünün işletmelerin rekabet gücü üzerindeki etkisi ve Konya otomotiv yan sanayi örneği*. Yüksek lisans tezi, Karatay üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü.
- Ay, S. (2012). Türkiye’de işsizliğin nedenleri: istihdam politikaları üzerine bir değerlendirme. *Yönetim ve ekonomi*,19 (2),
- Aydın, M. (2013). *Türkiye’de vergileme ve işsizlik* (1.baskı).İstanbul: İjopec yayıncılık.
- Aydın, N. (2012). İşsizlik, beveridge eğrisi ve Türkiye işgücü piyasasına ilişkin bir değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (32),
- Aysit Tansel, Nil D. Güngör, “Türkiye’den yurt dışına beyin göçü: ampirik bir uygulama”,(erişim)
<http://ideas.repec.org/p/met/wpaper/0402.html#download>, 02.04.2017.
- Basmacı, G. S. (2011). *Genç işsizliği ve Türkiye’de genç işsizliğine yönelik çözüm arayışları*. yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Bayraktar, S. ve İnce kara, A. (2013). Türkiye’nin genç işsizlik profili. *Çalışma İlişkileri Dergisi*.1 1-26
- Bekiroğlu, C. (2010). *Türkiye’de işsizlik sorununun çözümlenmesinde uygulanan ekonomi politikalarının analizi*. Yüksek lisans tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilir, H. (2011). 1980 Sonrası Dönemde Türkiye’de Genç İşsizliğin Ücret Yapışkanlığı Üzerindeki Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bulut, S. (2010). *Türkiye’de aktif istihdam politikası aracı olarak düzenlenen işgücü eğitim kurslarının istihdam açısından belirleyiciliği*. Yüksek lisans tezi. Ankara Gazi Üniversitesi: Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Buluttekin, M. B. (2008). *Türkiye’deki genç işsizliği sorununun makroekonomik boyutları ve “Avrupa istihdam stratejisi” çerçevesinde çözüm politikalarının belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. sayı 11
- Çetinkaya, E.(2010).Genç işsizliğin teorik açıklamaları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. sayı:58 45-57
- Çondur, F. ve Bölükbaş, M. (2014), Türkiye’de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme, *Amme İdaresi Dergisi*, 47(2) , 77-93.
- Demir, O. (2001). Türkiye’de kamu açıkları ve artış sebepleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (2),
- Demiray, H. T. (2003). *Türkiye’de genç işsizliği ve yükseköğretim mezunu gençlerin çalışma yaşamına geçişteki sorunları*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duman, E. (2011).*krizlerin anatomisi:1929 ekonomik buhranı ve 2008 küresel krizinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dursun, S ve Aytaç, S. (2009). “Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı” *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 38(1). ss. 71-84.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009) Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı
- Ekin, N.(1980). Gençlerin işsizlik sorunu. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*. sayı 18, 39-50
- Erarslan, İ. (2011).Küreselleşmiş Dünya’da işsizlik, Türkiye’de işsizlik üzerine inceleme, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant izzet baysal üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü.
- Erday, U. (2009). “Dünyada Genç işsizliğinin Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye”, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, Disk Birleşik Metal–is Sendikası, İstanbul, ss. 133-161.

- Erdayı, U. (2009). Dünyada genç işsizliği sorununun çözümüne yönelik ulusal politikalar ve Türkiye. *Marmara üniversitesi çalışma ve toplum dergisi*.
- Eren, E.(2012). *küresel bunalım iktisat eğitimi ve yeni iktisat*. İstanbul: tek yayını
- Erikli, S. (2016). Genç yoksulluğunun temel belirleyicileri: eğitim ve düzgün iş. *Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 18 (1),
- Erol, H. Özdemir, A. (2015). Türkiye’de istihdam politikalarında “iş sağlığı ve güvenliğinin yeri ”. *siyaset ekonomi ve yönetim araştırmaları dergisi*.
- Eryılmaz, M. S. (2007).*Kadın işgücünün enformel sektördeki istihdamı: gündelik temizlik işçisi kadınların enformel işgücü piyasası içinde yer alışı biçimleri*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Esen, A.(1999). Türkiye’de asgari ücret uygulaması. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(1),
- Euro stat(2016) gençlerde istihdamda veya eğitimde veya eğitimde istatistikler.
- Euro stat. (2016).Eğitim İstatistikleri.(16.05.2017). (http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/the_eu_in_the_world_-_education_and_training#eu_data)
- Eurostat. (2017) . İstihdam İstatistikleri. (25.05.2016). (http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/employment_statistics).
- Eurostat. (2016). 25-64 yaş grubundaki nüfusun eğitim seviyesine göre işsizlik oranı.(<http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tps00066>). 05.05.2017
- Fisunoğlu, M. Köksal Tan, B. (2009). *Keynes devrimi ve Keynes yen iktisat*. Ekonomik yaklaşım,20 (70),
- Germir, H. N. (2013). Aktif işgücü politikalarının belediyelerce kadın istihdamını artırmaya yönelik kullanımı: Balçova semt evleri Manisa celal bayar üniversitesi uygulamalı bilimler yüksekokulu.

- Göçmen, M. (2012).Ülkemizdeki işsizlik sigortası ve işsizlik fonu uygulamaları. kamu-iş.12/2
- Gökpinar, S. (2011). *Türkiye’de genç ve kadın işsizliği*. Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Görgün baran, A. Koray olgun, C. Erbuğ, E. (2013). Avrupa ülkelerin ’de ve Türkiye’de genç işsizliğinin istatistiksel göstergelerle analizi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi* 1(2).
- Görgün, B. Olgun, Ç.K ve Erbuğ, E. (2013). Avrupa ülkelerinde ve Türkiye’de genç işsizliğinin istatistiksel göstergelerle analizi. *Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları Dergisi*. 1(2)
- Görücü, İ. Akbıyık, N ve Koç, M.(2012).Türkiye’de işsizlik sigortası uygulaması ve sonuçları (2000-2010).e journal of new world sciences academy nwsa-social sciences,7(2),127-160 malatya.
- Green, C. Loon, A. ve Mangan, J. (2000). Youth labour markets,
- Gümüş, E. Şişman, M. (2012).Eğitim ekonomisi ve planlama .(1.baskı).pegem akademisi yayınları. Ankara.
- Gümüş, E. Şişman, M.(2012). *Eğitim ekonomisi ve planlaması*. pegem akademi ankara.
- Günaydın, D. ve Çetin, M. (2015). Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:22, 17-34.
- Gündoğan, N. ve Biçerli, K. (2004).*Çalışma ekonomisi*(2.baskı).Eskişehir: Anadolu üniversitesi yayını.
- Gündoğan, Naci. (1999). Genç işsizliği ve Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde uygulanan genç istihdam politikaları”, *Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*,54(1), 63–79.
- Güney, A. (2009). İşsizlik nedenleri sonuçları ve mücadele yöntemleri. *Kamu-İş İş Hukuku Ve İktisat Dergisi*, Haziran 2009,10 (4), 135-160

- Güngör, G. ve Göksu, A. (2013), “Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Ülkelerarası Bir Karşılaştırma”, *Yönetim ve Ekonomi*, 20(1), 59-72.
- ILO. (2012). “Global Employment Trends for Youth”, International Labour Office Publication, First Published, Geneva.
- Işık, C. Keskin, G. ve Serçe oğlu, N. (2015). Turizm sektöründe nitelikli işgücü açığına yenilikçi yaklaşım: Kapadokya örneği. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 4 (2),
- İçli, G.(2001). Eğitim istihdam ve teknoloji. *Pamukkale üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*.
- İncekara, B. (2010). *Gelişmekte olan ülkeler ve Türkiye’de işsizlik*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- İzgi, B.B. (2012), “Genç işsizliği ve eğitim ile olan ilişkisi”, *elektronik sosyal bilimler dergisi*, 11(41), 295-310.
- İzgi, B.B. ve Arslan, İ. (2008). Türkiye’de Genç işsizliği, Eğitim ve Büyüme ilişkisi (1988-2008), 2. Ulusal, iktisat Kongresi, İzmir.
- Kafkas, E. T. (2014). *Avrupa birliği ve işsizlikle mücadele stratejisi ışığında Türkiye için işsizlik sorununda yeni bir paradigma: çalışma kredisi uzmanlık tezi*. Ankara: dış ilişkiler ve yurt dışı işçi hizmetleri genel müdürlüğü.
- Kahraman, B. (2011), Youth employment and unemployment in developing countries: macro challenges with micro perspectives, university of massachusetts boston, graduate doctoral dissertations and masters theses,
- Kalaycı, M. K. (2016). *İşgücüne katılımı belirleyen temel etkenler: nested logit model analizi Türkiye örneği*, yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kanca, O. C. (2012). Türkiye’de işsizlik ve iktisadi büyüme arasındaki nedenselliğin ampirik bir analizi. *Çukurova üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, 21(2),

- Kapar, R. (2006).Aktif işgücü piyasası politikaları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*.55(1),
- Kara kayalı, H. (2002).*Makro Ekonomi*(4.baskı).Manisa: emek matbaası.
- Karabıyık, İ.(2009). “Avantaj ve Dezavantajları ile Genç İşsizliğinin Değerlendirilmesi”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(3-4), ss. 294-314.
- Karabulut, A. (2007). *Türkiye’ de ki işsizliği önlemede aktif istihdam politikalarının rolü ve etkinliği*. Uzmanlık tezi, Ankara çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığı Türkiye iş kurumu genel müdürlüğü.
- Karaçay, G. (2011).*işsiz bireylerde yaşam doyumu: eğitim, dini duygulanım ve sistemi meşrulaştırma bakımından bir inceleme*. Yüksek lisans tezi, mersin üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü.
- Kavak, Y. (1997).Eğitim istihdam ve işsizlik ilişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 13,21-26
- Kaytancı. U. B. (2008).*Ücret teorileri ve Türkiye imalat sanayiinde ücretlerin durumu üzerine uygulama*. Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kelleci S. Ü. ve Türk, Z. (2016).Genç işsizliğin incelenmesi: OECD ülkeleri ve Türkiye karşılaştırması. *Hak-İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi*,5(13) ,
- Kesici, M. R. (2011).Avrupa emek piyasası dinamikleri ve Avrupa istihdam stratejisi temelinde Türkiye’nin uyumu. Çalışma ve toplum 1
- Koçak, A. (2016). *Eğitim harcamaları ve ekonomik büyüme ilişkileri: Türkiye ve g8 ülkeleri üzerine bir uygulama*, yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, A. Öztürk, M. ve Korkut, G. (2012). *İşsizlik sigortası ve işsizlik yardımı. İstihdamda 3i Dergisi*, Türkiye İŞKUR yayınları. sayı:6

- Köktaş, A. M. (2009). *Türkiye’de hane halkı eğitim harcamaları analizi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Maliye Bakanlığı, (2016). Yıllık ekonomik rapor 2016.(<http://www.maliye.gov.tr>).04.03.2017
- Mroz, T. Savage, T. (2006). “The Long-Term Effects of Youth Unemployment”, *Journal of Human Resources*, 41(2), ss. 259–293.
- Murat, S. (1995). *Gençlerin işsizliğine genel bir bakış (3867)*. istanbul: *İstanbul üniversitesi yayınları*.
- Murat, S. Şahin, L. (2011). *AB’ye uyum sürecinde genç işsizliği*. İstanbul ticaret odası yayın no:2011-35.istanbul İTO yayınları.
- Murat, S. ve Şahin, L. (2011). Gençlerin istihdamı/işsizliği bakımından Türk eğitim sisteminin değerlendirilmesi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. Sayı 3.İstanbul Üniversitesi.
- Murat, S. ve Şahin, L. (2011). Nedenleri ve sonuçları bakımından gençler arasında yaygınlaşan işsizlik. *İstanbul Sosyoloji Konferansları Dergisi* sayı:44
- Murat, s.(2007).Dünden bugüne İstanbul’un işgücü ve istihdam yapısı. İstanbul: İTO yayınları.
- Muratoğlu, Y. (2011), *Ekonomik Büyüme ve İşsizlik Arasındaki Asimetrik İlişkisi ve Türkiye’de Okun Yasasının Sınanması*, Hitit Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Mütevellioğlu, N. Zanbak, M.ve Mert, M. (2010) . İşsizlik, üniversiteli gençlik ve gelecek: bir alan araştırmasının bulguları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*,11(1), 207-228.
- O’higgins, nially, the challenge of youth unemployment, international labour organization, employment and training papers, geneva, 1997.
- O’higgins, Nially, *trends in the youth labour market in developing and transition countries*. social protection unit human development network the World bank, social protection discussion paper series, 0321, 2003,

- OECD. (2016). *OECD Employment Outlook 2016*, OECD publishing. Doi. (26.03.2017)
- Olgun, Ö.Ş. (2015).Türkiye'nin istihdam politikaları ve Avrupa istihdam stratejisine uyumu. *Ç s g b Çalışma Dünyası Dergisi*.3 (1)
- Ören, K ve Şahverdioğlu, H. (2016). Türkiye'de genç işsizliği ve genç işsizliğin giderilmesinde aktif istihdam politikaları. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 5-37
- Ören, K. ve Şahverdioğlu, H. (2016). Türkiye'de genç işsizliği ve genç işsizliğinin giderilmesinde aktif istihdam politikaları. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*,1(4).
- Özsoy, E. C. (2015). Mesleki eğitim -istihdam ilişkisi. türkiye'de mesleki eğitimin kalite ve kantitesi üzerine düşünceler. Anadolu üniversitesi: yayın yeri: ejovoc electronic journal of vocational colleges,
- Parasız, İ. (2006). *İktisadın abc' si* (9.baskı).Bursa: Ezgi kitapevi.
- Pehlivan, Ö. S. (2011). *İktisat teorisinde istihdam sorunu*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pekin, Ç. (2014). *İktisat teorisinde istihdam yaklaşımları çerçevesinde Türkiye'de istihdam sorunu ve çözüm önerileri*, yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Perugini, C. ve Signorelli, M. "Youth labour market
- Pirim, Z. vd. (2014), "The Long-Term Impact of Educational and Health Spending on Unemployment Rates", *European Journal of Economic and Political Studies* 7, ss.49-69.
- Selamoğlu, A. (2002). Gelişmiş ülkelerde istihdam politikaları, esneklik arayışı ve etkileri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,4,33-63
- Sert kaya, Y. ve Okur, A. (2016), "Türkiye'de Genç İşsizliğin Belirleyicilerine Yönelik Ekonometrik Bir Analiz", *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:3 ss.155-168.

- Sönmez, M. (2004). Türkiye ekonomisinin seksen yılı: İstanbul ticaret odası yayınları
- Stevenson, B. (1992). Youth Unemployment The Lost Generation, Queensland Parliamentary Library, Publications and Resources Section, Brisbane.
- Sürücü, M. (2014). *İşsizlik, işsizlikle mücadelede pasif istihdam politikaları: Almanya ve Türkiye örnekleri*. Uzmanlık tezi, Ankara yurtdışı işçi hizmetleri.
- Şahin, A. (2012). *Avrupa birliği ve Türkiye' deki işsizlik sigortası uygulamaları ve Türkiye açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahinöz, A. Tokgöz E. Telatar, F. (1998). *Türkiye ekonomisi sektörel analiz*. Ankara: Turhan kitapevi yayınları.
- Şişman, Y.(2003). "Sosyal Politika Açısından Türkiye'de Çocuk ve Genç İşgücü", *Kamu-İş*, 7/2, ss. 2-34.
- Tansel, A. Güngör, N. D. (2004). Türkiye'den yurt dışına beyin göçü: ampirik bir uygulama. *erc working paper in economic dergisi* 4(2).Ankara.
- Taşçı, H. Mehmet ve Tansel, A. (2005). Youth Unemployment Duration in Turkey, *METU Studies in Development*, 32, ss. 517-545.
- Taşçı, H.M. ve Tansel, A.(2005). youth unemployment duration in turkey,
- Tatlıdil, E. Xanthacou, Y. (2002). Türk işgücünün yapısı ve Avrupa birliği istihdam politikaları. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2(2), 1-14.
- TC Kalkınma Bakanlığı, (2017). İşgücü piyasasındaki gelişmelerin makro analizi.(<http://www.kalkinma.gov.tr/pages/isgucupiyasasindakigelismelerinmakroanalizi.aspx>).06.06.2017
- TC Maliye Bakanlığı, Bütçe Gerekçeleri (http://www.bumko.gov.tr/Eklenti/10275,2017yilibutcegerekcesi.pdf?0&_tag1=E595FBCC29FA4EAD494A56873635CD3CC34B8222)

- Tetik, A. (2012). Dünyada ve Türkiye’de işsizlikle mücadelede uygulanan politikalar. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Tınar, M.Y. (1996). Çalışma psikolojisi.(1.baskı).İzmir: seçkin yayıncılık
- TİSK. (2015). İşgücü Piyasası Bülteni.15.02.2017.
- TİSK. (2016). İşgücü Piyasası Bülteni.13.05.2017.
- TİSK. (2016). Türkiye İşgücü Piyasası Bülteni. 14.02.2017. sayı:39
- TİSK. (2016).İşgücü piyasası bülteni.(<http://tisk.org.tr/project-category/2016/>). 02.03.2017
- Topçu, M. (2010). *İşsizlik ve enflasyon arasındaki ilişkilerin analizi:g8 ülkeleri üzerine uygulama*. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Torun, M ve Arıca, F. (2011). 2008 Global ekonomik kriz ’in genç işsizlik
- TÜİK. (2011). Hane Halkı İşgücü Araştırması Mikro Veri Seti (03.02.2017).(http://www.tuik.gov.tr/microveri/hia_2011/turkce/metaveri/tanim/index.html)
- TÜİK. (2014). Hane halkı işgücü istatistikleri,(<http://www.tuik.gov.tr/prehaberbultenleri.do?id=16014>).02.04.2017
- TÜİK. (2016). İşgücü istatistikleri. (12.02.2017).
- TÜİK. (2016). Gençlerin İşgücü Piyasasına Geçiş Araştırma Sonuçları,2.Çeyrek. (02.04.2017). (<http://www.tuik.gov.tr/prehaberbultenleri.do?id=21865>)
- TÜİK. (2016).Gençlerin işgücü piyasasına geçiş araştırma sonuçları.(<http://www.tuik.gov.tr/prehaberbultenleri.do?id=21865>).06.05.2017
- TÜİK. (2017) Temel istatistikler.(<http://www.tuik.gov.tr/ustmenu.do?metod=temelist>). 06.05.2017

- TÜİK. (2017).İşgücü istatistikleri.(http://www.tuik.gov.tr/pretablo.do?alt_id=1007).06.05.2017
- TÜİK. (2017).Resmi istatistik portalı.(<http://www.resmiistatistik.gov.tr/>). 06.04.2017
- TÜSİAD, (2002). Türkiye’de İşgücü Piyasası ve İşsizlik. tüsiad-t lebib yalın yayımları
- Uçar, C. ve Özer baş, M. A. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye’deki konumu. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2),
- Uyanık, Y. (2011). Genç işsizliği ve Türkiye’de genç işsizliğine
- Uyar Bozdağlıoğlu, Y. (2008). Türkiye’de işsizliğin özellikleri ve işsizlikle mücadele politikaları. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 20
- Uzun, D.(2015). *Aktif istihdam politikalarının uzun süreli işsizliğe etkileri ve Türkiye’de istihdamın yapısal analizi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Ünal, I. (1980). İşgücü piyasalarında eğitimsel niteliklerin rolü. *Ankara üniversitesi eğitim bilimleri fakültesi dergisi*.24 (2) yayın niteliği 1301-3718
- Yağmur, A. (2009). *İstihdam edilebilirlik açısından eğitim-istihdam ilişkisi: Konya bölgesi imalat sanayii örneği*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaşar, H. (2008). *Türkiye’de büyüme ve işsizlik*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazar Aslan, B. (2014).*Türkiye’de genç işsizliğine yönelik bir alan araştırması: üniversite öğrencileri arasında kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi*. Çalışma ve sosyal güvenlik eğitim uzmanlığı tezi, Ankara.

Yentürk, N ve Başlevent, C. (2007). Türkiye’de Genç İşsizliği, İstanbul Bilgi Üniversitesi Ekonomi Bölümü, Gençlik Çalışmaları Birimi Araştırma Raporu.No:2

YEPP.(2012). Fighting Youth Unemployment, White Paper, Lisbon.

Yılmaz, A. (2005). Türkiye’de İşsiz Nüfus. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,15(1), ss:43-56

Zaim, S. (1997). *Çalışma Ekonomisi*. Filiz Kitabevi, Genişletilmiş 10. Baskı, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Hicran ÇOBAN
Doğum Yeri ve Tarihi : Nazilli
:08.02.1989

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Uludağ Ün.
Yüksek Lisans Öğrenimi : ADÜ
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl :

İLETİŞİM

E-posta Adresi : hicran.coban@hotmail.com
Telefon : 05453960518
Tarih :